

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1971 | ΑΡΙΘ. 26

Ε Ο Ρ Τ Ι Α

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Β'

4. Τὴν ἱεράν καὶ σεβασμίαν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μνήμην ἐτίμησε χορεία ὄλη ἐγκωμιαστῶν τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν θαυμάτων του. Βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες, δικασταὶ καὶ ἄρχοντες, Ἀρχιεπίσκοποι καὶ μοναχοί, ῥήτορες καὶ πάσης τάξεως λόγιοι ἐθεώρησαν ὑποχρέωσίν των ν' ἀφιερῶσιν λόγους ἐγκωμιαστικούς καὶ ὕμνους καὶ κανόνας εἰς τὸν μέγαν στρατηλάτην Δημήτριον. Ἰσχνὴν ἀπλῶς σκιαγραφίαν τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων, τῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ὑπὸ τῶν ἐγκωμιαστῶν τοῦ Ἁγίου συνταχθέντων, παρέχουμεν κατωτέρω, χάριν καὶ μόνον τῶν πολλῶν καὶ ἄνευ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τῆς πληρότητος. Πρῶτος, ὅστις ἠσχολήθη περὶ τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἶναι ὁ κατὰ τὸν Ζ' αἰῶνα (κατὰ τὸν Laurent μεταξύ 610 καὶ 649) ἀκμάσας Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ἰωάννης. Τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Ἰωάννου ἀπετέλεσε τὴν κυρίαν πηγὴν, ἐκ τῆς ὁποίας ἤντησαν καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐστηρίχθησαν πάντες οἱ μετὰ ταῦτα βιογράφοι τοῦ Ἁγίου. Ἐτερος βιογράφος τοῦ Ἁγίου εἶναι ὁ Ἰωάννης Σταυράκιος, τοῦ ὁποίου ἡ συλλογὴ ἀποτελεῖ ἐπέκτασιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου τοῦ ὁμωνύμου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Ὁ Γρηγόριος, διάκονος καὶ ῥεφερενδάριος, ἀφιέρωσεν Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἁγιον Δημήτριον.

5. Ἰδιότυπον καὶ ἀξιοσπούδαστον ἔργον εἶναι καὶ τὸ κατὰ τὴν IB' αἰ. συνταχθὲν βυζαντινὸν μυθιστόρημα «Τιμαρίων ἢ Περὶ τῶν κατ' αὐτὸν παθημάτων». Τοῦτο παρεδόθη ἀνωνύμως καὶ ἀποτελεῖ μίαν τῶν πολυαριθμῶν βυζαντινῶν ἀπομιμήσεων τοῦ Λουκιανοῦ. Ἄμεσον τούτου πρότυπον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Λουκιανοῦ «Νεκρομαντεία». Τὸ ἔργον «Τιμαρίων» εἶναι γεγραμμένον ἐν μορφῇ διαλόγου μεταξύ Τιμαρίωνος καὶ Κυδίωνος. Θέμα ἔχει, ὅπως καὶ ὁ Μάζαρις, τὴν παμπαλαίαν, ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου ἤδη καὶ τοῦ Πλάτωνος, ἀκόμη καὶ τοῦ Πλουτάρχου, γνωστὴν καὶ ὑπὸ τοῦ Δάντου ἀπαθανατισθεῖσαν ἰδέαν τῆς εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἄδου ἀποδημίας. Ὁ Τιμαρίων διηγεῖται εἰς τὸν φίλον του Κυδίωνα τὴν ἐκ Κων/πόλεως εἰς Θεσσαλονίκην ἀποδημίαν του ἐνεκα εὐσεβοῦς, ὡς λέγει, καὶ ἱεροῦ σκοποῦ καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδόν του. Ἀλλὰ καθ' ὁδόν, καὶ μάλιστα πλησίον τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου, καταληφθεὶς ὑπὸ πυρετοῦ ἀπέθανεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ θάνατός του ἐκρίθη ἄωρος, ἐπανῆλθε πάλιν, ἀποφάσει τῶν δικαστῶν τοῦ Ἄδου, εἰς τὴν ζωὴν. Ἐν τῇ ἀφηγήσει του λαμβάνει ἀφορμὴν ὁ Τιμαρίων νὰ περιγράψῃ μετὰ τῶν ζωηροτέρων χρωμάτων κατὰ τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, τὴν ἐπέτειον δῆλον ὅτι τῆς Μνήμης τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τελουμένην ἐν Θεσσαλονίκῃ μεγαλοπρεπε-

στάτην πανήγυριν, τὴν ἐπονομαζομένην ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ ἔργου «Τὰ Δημητριά». Ἴδου τί περὶ αὐτῆς λέγει: «Ἐορτὴ δὲ ἐστὶ τὰ Δημητριά, ὡσπερ Ἀθήνησι Παναθήναια καὶ Μιλησίοις τὰ Πανιώνια· γίνεταί δὲ μεγίστη τῶν πανηγύρεων». Εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην, ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Τιμαρίων, συρρέουσι πανταχόθεν οὐ μόνον ἰθαγενεῖς καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν Ἑλλήνες, ἀλλὰ καὶ παντοδαπὰ γένη Μυσῶν, (Βουλγάρων δηλ. καὶ Σέρβων), κατοικοῦντα ἀπὸ τοῦ Ἰστρου μέχρι Σκυθικῆς, καὶ Καμπανοὶ καὶ Ἰταλοὶ καὶ Ἰβήρες καὶ Λυσιτανοὶ καὶ Κέλται τῶν ἐπέκεινα Ἀλπεων καὶ ἐν γένει τὰ παράλια τοῦ ὠκεανοῦ ἀποστέλλουσιν ἰκέτας καὶ θεωροὺς πρὸς τὸν μάρτυρα· «τοσοῦτον αὐτῶ τῆς δόξης κατὰ τὴν Εὐρώπην περὶ ἐστίν». Ἦρξατο δ' ἀπὸ τινος καὶ πάλιν ἡ πανηγυρικὴ ἐκδήλωσις τῶν Βυζαντινῶν «Δημητρίων», δι' ἐκδηλώσεων πνευματικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν καθ' ὅλον τὸν μῆνα Ὀκτώβριον. Πάντως, λίαν ἐνδεικτικὴ εἶναι ἡ συνεχῆς παράδοσις τοῦ μεγάλου θαυμασμοῦ τῶν πιστῶν, ξένων τε καὶ ἡμετέρων, ἰδίᾳ τῶν Θεσσαλονικέων, εἰς τὸν μέγαν Ἅγιον Δημήτριον, τὸν ἀήττητον πρόμαχον καὶ προστάτην οὐ μόνον τῆς πόλεως τῆς ἐνδόξου Θεσσαλονίκης, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ Πανελληνίου.

6. Ἀπλῆν, ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν τῆς ἀλώσεως τῆς γενετήρας αὐτοῦ Θεσσαλονίκης ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐκ Κρήτης ὀρμωμένων Σαρακηνῶν πειρατῶν Λέοντος τοῦ Τριπολίτου, κατὰ τὴν 31ην Ἰουλίου 904, ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης Καμενιάτης, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἰωάννου, κληρικοῦ καὶ κουβουκλειοῦ τοῦ Καμενιάτου εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Θεσσαλονίκης». Ὁ εὐσεβὴς Ἰωάννης, μετὰ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν θερμὴν πίστιν, περιγράφει διὰ ζωηρῶν χρωμάτων καὶ μετ' ἐκδηλον τὴν ἐνδόμυχον ἰδίαν συμμετοχὴν εἰς τὰ γραφόμενα, τὴν ὑπέροχον πνευματικὴν σχέσιν τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς τὸν πολιοῦχον αὐτῶν Ἅγιον, τὸν Μυροβλύτην Δημήτριον. Ὁ μέγας Λογοθέτης Κωνσταντῖνος Ἀκροπολίτης (ΙΑ' αἰ.)

ἀφιέρωσεν ἐπίσης ὠραιότατον Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Ὁμοίως, ὁ Φωτεινός, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, τοῦ ὁποῦ δὲν δύναται ἀκριβῶς νὰ καθορισθῇ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς, καίτοι ὁ ἐκδοὺς τὸ ἔργον τοῦ Φιλόθεος Ἰωάννου (Μνημεῖα Ἀγιολογικὰ σ. 54-66) λέγει ὅτι ἤκμασε τὸ 602-610, ἔγραψεν ἐπίσης ὠραιότατον Ἐγκώμιον εἰς τὸν Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον. Τοῦ Μανουήλ Στραβωμανοῦ, μεταξὺ τῶν Λόγων αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀλέξιον Α' τὸν Κομνηνὸν (1081-1118), διεσώθη καὶ Ἐπίγραμμα, ποιηθὲν ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος εἰς χρυσῆν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τοῦ κυροῦ Μανουήλ τοῦ Στραβωμανοῦ ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Δημήτριον εἰκονισμένον ἐκ χρυσοῦ ἐν ἱματίῳ, ὃ φορεῖται ἄνω τῶν ὄπλων, καλεῖται δὲ ἐπάνω (κλίβανον)».

7. Καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ αὐτοκράτορος Λέοντος τοῦ σοφοῦ (886-912) φέρεται ὁμιλία εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ διαβόητος δὲ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Εὐστάθιος, τὸ μέγα τῆς ἱστορικῆς πόλεως κλέος μετὰ τὸν Ἅγιον, γνωρίζεται ἐπίσης ὡς πανηγυριστὴς καὶ ἐγκωμιστὴς καὶ ἐξ ἄλλων μὲν Ἐγκωμίων, ἰδίᾳ ὅμως ἐκ τοῦ «Εἰς τὸν ἅγιον Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον» λόγου του (Migne P.G. 135, 141-301). Ὁ γνωστὸς ἐπίσης Βυζαντινὸς συγγραφεὺς Νικηφόρος Βλεμμύδης (1178-1272) ὕμνησε καὶ τὸν Ἅγιον Δημήτριον ἐν ἱαμβικῷ μέτρῳ. Ἐπίσης, ὁ μέγας μυστικὸς συγγραφεὺς καὶ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Νικόλαος Καβάσιλας (1290-1371) ἔγραψεν «Ἐγκώμιον εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον», ὃ δὲ Μάξιμος Πλανοῦδης (1260-1310) συνέταξε «Κανόνα» εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Καὶ ὁ περίφημος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεὼν ἔγραψεν ἔργον «Εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ἁγίου Δημητρίου», ἀποκείμενον καὶ εἰς χφ. τῆς Ζαγοράς ἐν Πηλῖῳ. Ὁ Κωνσταντῖνος Λάσκαρις (†1493) ἔγραψε «Βίον τοῦ ἁγίου Δημητρίου». Οἱ δὲ Θεοφά-

νης ὁ Γραπτὸς καὶ Φιλόθεος Κόκκινος, Πατριάρχης Κων/πόλεως, συνέταξαν «Κανόνας» εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον (ἀρχὰς Θ' αἰ. ὁ πρῶτος, ὁ δὲ Φιλόθεος τὸ 1354/5 καὶ 1364/76.) Καὶ τοῦ κριτοῦ Κωνσταντίνου Ἀρμενοπούλου (1320-1383) φέρεται Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον. Ὁ ἔμπιστος τοῦ αυτοκράτορος Μανουήλ Παλαιολόγου (1391-1425) Δημήτριος Χρυσολωρᾶς κατέλιπε μεταξὺ ἄλλων ὀμιλιῶν εἰς Δεσποτικάς καὶ Θεομητορικάς ἐορτάς καὶ ὀμιλίαν εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Πλωτῖνος ἀφιέρωσεν «Ἐγκώμιον εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον». Τέλος, ὁ ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀθῶν Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος Μακάριος Μακρῆς (ΙΕ' αἰ.) ἔγραψεν «Ἐκφρασιν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου». Καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος Παλαμάς, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης (1296-1360) καὶ τέλος οἱ Μακάριος ὁ Κωφός, Ἰωάννης ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὁ περίφημος Ἀρχιεπίσκοπος, Ἐφέσου Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός ἀφιέρωσαν ἔνθερμα Ἐγκώμια εἰς τὸν μέγαν στρατηλάτην Ἅγιον. Ὑμνοὺς δὲ καὶ Κανόνας συνέταξαν ὁ περίφημος Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς (Νικ. Τωμαδάκης, Ρωμανοῦ τοῦ Μελωδοῦ Ὑμνοι, Ἀθῆναι 1954 τ. Β' σ. 37-44), Στέφανος ὁ Μελωδὸς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα κεῖνται κεκαλυμμένα ὑπὸ τὸν κονιορτὸν τῶν Βιβλιοθηκῶν. Γράφοντες τὸ παρὸν ἄρθρον, δὲν ἔχομεν τὴν πρόθεσιν νὰ παραθέσωμεν μὲ ἐπισημονικὴν ἀκρίβειαν καὶ πληρότητα πάσας τὰς εἰς τὸν μέγαν Ἅγιον Δημήτριον ἀναφερομένας πηγὰς. Ἀπλῶς, παρεθέσαμεν τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαιότερων ἐγκωμιαστῶν τοῦ Ἁγίου, χάριν τῶν πολλῶν καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς μεγάλης τιμῆς, τὴν ὁποίαν ἀπέδιδεν ἡ εὐσεβὴς λαϊκὴ ψυχὴ εἰς τὸν μέγαν προστάτην καὶ κηδεμόνα παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸν Ἅγιον Δημήτριον!

*

8. Ἐὰν λοιπὸν ἠθέλομεν νῦν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λεχθέντων, νὰ χαρακτηρίσωμεν τὸ

περιεχόμενον τῆς πλουσιωτάτης ταύτης πανηγυρικῆς φιλολογίας, ὑμνολογίας καὶ ἀγιολογίας τῆς Βυζαντινῆς περιόδου, τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν μέγαν τῆς Θεσσαλονίκης πολιοῦχον, θὰ ἐλέγομεν ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ μοναδικὴν ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ, ἀφοσιώσεως, ἀγάπης καὶ τοῦτ' αὐτὸ λατρείας γενεῶν ὀλοκλήρων οὐ μόνον τῶν Θεσσαλονικέων, ἀλλὰ καὶ πάσης Ἑλληνικῆς ψυχῆς, ἥτις, συνδυάζουσα τὴν θερμουργὸν πίστιν πρὸς τὰ ἀθάνατα πρότυπα τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς μὲ τὴν ἀπέραντον Ἑλληνικὴν φιλοπατρίαν, ἐξεδήλωσε τὰ κατέχοντα αὐτὴν εὐγνώμονα αἰσθήματα μὲ τὸν πανηγυρικώτερον, καλλιτεχνικώτερον καὶ ποιητικώτερον τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ συλλάβῃ ἡ εὐγενὴς τοῦ ἀνθρώπου φαντασία. Διότι τὰ κείμενα αὐτὰ δὲν εἶναι, ὅπως ἀμαθεῖς ἢ καὶ λογόφρονες πιστεύουν, δημιουργήματα φανατικῆς θρησκοληψίας καὶ προσωπολατρείας, ἀλλὰ, δύναμαι νὰ εἶπω, εἶναι αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ Τέχνη καὶ Ποίησις. Τὸ περιεχόμενον τῶν εἶναι στενότατα συνδεδεμένον μὲ αὐτὴν τὴν Ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους καὶ τὰς περιπετείας αὐτοῦ. Διὰ μέσου τῶν ἀπλῶν τούτων καὶ καθαυτὸ λαϊκῶν ἔργων, διατηρεῖται εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν ἡ Ἑλληνικὴ Παράδοσις. Τὰ ἀγιολογικὰ κείμενα, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον, δὲν ἐγκωμιάζουν μόνον τὸν Ἅγιον οὔτε καὶ διηγοῦνται μόνον θαύματα τοῦ Ἁγίου. Ταῦτα δὲν εἶναι θρυλικὰ μόνον διηγήσεις, ἀλλ' ἀποτελοῦν τὸν ἰδεατὸν κόσμον αὐτῆς τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ, μὲ τὰς ἀγωνιώδεις προσδοκίας, τὰς νικητηρίους ἰαχὰς καὶ τὰς οὐρανίους πτήσεις εἰς συνάντησιν τοῦ κραταιοῦ προστάτου καὶ φιλοπάτριδος Ἁγίου τῆς καὶ πρὸς ἔκφρασιν τῆς βαθυτάτης πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνης τῆς.

9. Ἡ λαϊκὴ ψυχὴ εἶναι πράγματι ἀφελής, ἀλλὰ συνάμα ἀπέριτος, μεγαλειώδης καὶ πλουσιωτάτη εἰς παραδείσια αἰσθήματα ἀγαθότητος, αὐθορμητισμοῦ, ἀνυποκρισίας, παρρησίας καὶ ἀληθοῦς χριστιανικῆς καλοκαγαθίας. Τὸ βίωμα τοῦ θρησκεύοντος λαοῦ, μεταρσιοῦ τοῦτον καὶ ἀνάγει εἰς δυσθεωρήτους σφαίρας πνευματικῆς ἐξάρσεως, ἔνθα ἀκροᾶται καὶ βλέπει καὶ συνομιλεῖ μετὰ τοῦ Ἁγίου του, εἰς ὃν πιστεύει καὶ τὸν ὁποῖον

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΑΣ

Κ. ΘΕΟΦΙΛΟΥ

ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ (5 — 11 - 11 - 1971)

Τὴν 5ην Νοεμβρίου ἐ.ἔ. ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας δι' ἐπίσημον ἐπίσκεψιν, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος. Τὸν Μακαριώτατον κ. Θεόφιλον, ἀφιχθέντα ἀεροπορικῶς εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ τὴν 13.45' μ.μ. ὥραν, ὑπεδέχθη ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος μετὰ πάντων τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων καὶ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τῶν Πανοσιολογιωτάτων Γραμματέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ μέρους τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως παρίστατο κατὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ κ. Θεοφίλου ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Δημ. Τσάκωνας, ὁ Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Πρέσβυς κ. Καλαμίδας καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου τούτου. Εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Μακ. κ. Θεοφίλου, κατήλθε καὶ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀζώμης κ. Μεθόδιος, τὸν ὅποιον ἡ Α. Μ. τιμῆς ἔνεκεν συμπεριέλαβεν εἰς τὰ μέλη τῆς συνοδείας Του.

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος συνωδεύετο ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρ-

χιεπισκόπου Σιδάμου κ. Τιμοθέου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀρούση κ. Λουκά, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Χαράρ κ. Ἀβραάμ, τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργοῦ ἱερέως κ. Δημητρίου Νεβούρειντ, τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου καθηγητοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Μέκρε Σιλάσιε Ὀντέλντε καὶ τοῦ Πανοσιολογιωτάτου κ. Λίκε Σιλτανάτ Χάβτε Μάριαν Οὐέρκνεχ, βοηθοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργοῦ. Εἰς τὸ ἀεροδρόμιον παρευρίσκειτο ἐπίσης ὁ ἐν Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Αἰθιοπίας κ. Ἄτο Μεσφὴν Ἀμπέβε.

Κατὰ τὴν κάθοδόν του ἐκ τοῦ ἀεροσκάφους, ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος ἀντήλλαξεν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰερώνυμου καὶ ἀκολούθως ἐγένετο ἀμοιβαίως ἡ παρουσίας τῶν ἀποτελούντων τὴν συνοδείαν τοῦ Αἰθίοπος Πατριάρχου Ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, ὡς καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὸν χρόνον τῆς ὑποδοχῆς ἔδιδον ἰδιαίτερον τόνον, παραταχθέντες πρὸς τοῦτο, οἱ ἐν Ἀθήναις Αἰθίοπες φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ πενήτηκοντα μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἀκολούθως, ἐσχηματίσθη μακρὰ πομπὴ αὐτοκινήτων, ἡ ὁποία διὰ τῆς παραλιακῆς λεωφόρου κατη-

ἀγαπᾷ καὶ λατρεύει. Τὰ εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον ἀναφερόμενα ἀγιολογικά, ἐγκωμιαστικά καὶ ὑμνολογικά κείμενα εἶναι λοιπὸν πρότυπα λαϊκῆς θρησκευτικῆς Ποιήσεως καὶ Τέχνης. Εἰς αὐτὰ ὁ Ἅγιος ἐμφανίζεται ἐνώπιόν μας «ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας» καὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου προβάλλεται καὶ ἀκτινοβολεῖ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις τοῦ Ἑλληνος πρὸς τὴν Πατρίδα του, τὴν αἰωνίαν Ἑλλάδα!

Ἔστωσαν τὰ ἀχροτελεύτια λόγια τοῦ Νικολάου Καβάσιλα (1290-1371) τῆς εἰς τὸν Ἅγιον «Προσφωνήσεώς» του,

καὶ ἡ κατακλείς τοῦ ἄρθρου: «Ὁ Χριστοῦ μὲν ἑταῖρε, Χριστοῦ δὲ μιμητά, Χριστοῦ δὲ κατὰ τὸν τοῦ Παύλου λόγον συγκληρονόμο· ὃ πάντα μὲν τοῦ μηδενὸς ἄξια κρίνας, πλὴν ὅσα πρὸς Θεὸν φέρει· ὃ Θεοῦ μὲν σύμμαχος γεγονώς, δαιμόνων δὲ ἀπαλλάξας τὴν οἰκουμένην· ὃ φιλανθρωπότατε μαρτύρων ἀπάντων· ὃ θαυμαστῆ περὶ τοὺς ὁμοφύλους κεχρημένος φιλανθρωπία, ὡστε τοῖς μὲν πατῆρ, τοῖς δ' ἀντὶ μητρὸς, τοῖς δ' ἀντὶ ἀδελφοῦ καταστήναι, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ πατὴρ καὶ μητὴρ καὶ ἀδελφῶν ποθεινότης!»

Κ Ω Ν Γ Μ Π Ο Ν Η Σ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

θύνθη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἔνθα ἱερεῖς φέροντες τὰ ἄμφιά των, ὡς καὶ πλῆθος ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἀνέμενον τοὺς ἐπισήμιους προσκεκλημένους. Ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων, ὁ Αἰθίοψ Πατριάρχης ἠσπᾶσθη εἰς τὸν πρόναον τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ εἰσήλθεν εἰς τὸν κυρίως Ναὸν, ἐνῶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ χορωδία ἔψαλλεν ἐπικαίρους ὕμνους. Ἐν συνεχείᾳ, ἔλαβε θέσιν ἐπὶ εἰδικῶς στηθείσης ἐξέδρας ἐναντι τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου καὶ παρηκολούθησε τὴν ψαλεῖσαν Δοξολογίαν, χοροστατοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμου. Περαιτωθείσης τῆς Δοξολογίας καὶ μετὰ τὴν Ἀπόλυσιν, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος προσεφώνησε τὸν Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον ὡς ἀκολουθῶς, μεταφράζοντος τὸ κείμενον εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν γλῶσσαν τοῦ Πανοσ. κ. Μάριαμ Οὐέρκνεχ.

Ἀγιώτατε Πατριάρχα Αἰθιοπίας, Κύριε Θεόφιλε,

Ἐδλογῶ καὶ δοξάζω τὸ πανάγιον Ὄνομα τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ, διότι κατὰ τὴν πανά-

γαθον αὐτοῦ κηδεμονίαν μοι ἐπεφόλαξε τὴν δυσπερίγραπτον χαρὰν, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ ὑποδεχθῶ, ὁμοῦ μετὰ τῆς σεπτῆς χορείας τῶν περὶ ἐμὲ σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν καὶ λοιπῶν ἐλλαβεστάτων κληρικῶν, τὴν Ὑμετέραν προσφιλεστάτην Ἀγιότητα εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἧς ἡ τοῦ Κυρίου συγκατάβασις με ἔταξεν ἐπίσκοπον.

Εἶχον τὴν ἐδλογίαν νὰ γνωρίσω τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα πρὸ εἰκοσαετίας περὶ πον, ἔκτοτε δὲ νὰ παρακολουθῶ, ἔστω καὶ μακρόθεν, αὐτήν. Ἐπίσης, ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ὅτε ἐδγενεῖ προσκλήσει τοῦ Θεοσεβεστάτου Ὑμῶν Ἀδιοκράτορος ἐπεσκέφθην τὴν ἐνδοξον Χώραν τῆς Αἰθιοπίας, ἐπικοινωνία μετὰ τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος ὑπῆρξε μὲν πολὺ βραχεῖα, ταῦτοχρόνως ὅμως καὶ πολὺ οὐσιαστικὴ. Ἐντεῦθεν, τόσον ἐγώ, ὅσον καὶ οἱ ἐκεῖ συνοδευσαντές με Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι ἀπεκομίσαμεν τόσον ζωηρὰς ἐντυπώσεις, ὥστε αἰσθανόμεθα ὡς νὰ διεμείναμεν ἐπὶ χρόνους μακροὺς εἰς τὴν εὐδαίμονα Χώραν Σας καὶ νὰ εἶχομεν μεθ' Ὑμῶν μακροχρόνιον πνευματικὴν ἀναστροφήν. Παρ' ὅτι παρῆλθεν ἤδη ἐν ὀλόκληρον ἔτος

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος μετὰ μελῶν τῆς Συνοδείας του κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον, ἔνθα τὸν ὑπεδέχθησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

και ο φόρτος τῆς ἐκ τῶν πολυποικίλων καθηκόντων ἐργασίας ὑπῆρξεν ἐπαχθέστατος, διατηροῦμεν οἱ πάντες τόσον ἐντόνους τὰς ἐκ τῆς μεθ' Ὑμῶν ἐπικοινωνίας ἀναμνήσεις, ὥστε νὰ δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι «εἰ καὶ ἐν μικρῷ χρόνῳ τοιαύτην συνήθειαν ἔσχον πρὸς τὴν Ὑμετέραν φιλιότητα ἀγάπην οὐκ ἀνθρωπίνην οὐσαν, ἀλλὰ πνευματικὴν» (Ἰγνατίου, Ἐπ. πρὸς Ἐφεσίους, ε', 1), ὥστε νὰ Σᾶς θεωρῶ πλέον ὡς ἓνα ἀδελφὸν ἀγαπητὸν και περιπόθητον.

Ὑποδεχόμενος δὲ τὴν Ὑμετέραν Ἀγιότητα σήμερον, αἰσθάνομαι σκιρτώσαν και πλημμυροῦσαν εὐφροσύνης τὴν καρδίαν μου και πληρούμενον χαρὰς τὸ στόμα μου, ἀνοιγόμενον, ἵνα προσφωνήσῃ Ὑμῶν ἐκ μέρους ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ «Ὡς εὖ παρέστητε», Ἀγιώτατε και Μακαριώτατε Δέσποτα.

Οὐκ ὀλίγοι ἐξ ἡμῶν γνωρίζουν ἤδη, ὅτι ἡ σημερινὴ Σας ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἡ πρώτη. Πρὸ εἴκοσιν ἀκριβῶς ἐτῶν ἡ Ἐκκλησία μας εἶχε τὸ μεγάλο προνόμιον νὰ φιλοξενῇ διακεκριμένους ἐκπροσώπους ὁμοδόξων και ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν, συγκαταλέγῃ δὲ μεταξὺ τῶν ἐπισήμων ξένων τῆς, ὅτε ἐπανηγύριζε τὴν 1900ὴν ἐπέτειον τοῦ κηρύγματος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου εἰς Ἀθήνας, και τὴν Ὑμετέραν Φιλιότητα Μακαριότητα. Ὅχι μόνον δὲ δι' ἐμέ, ἀλλὰ και δι' ὀλόκληρον τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον χαρὰν και λόγον βαθυτάτης συγκινήσεως τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὸ πρόσωπόν Σας εὐρομεν τὸν εἰλικρινῆ συμπαραστάτην, τὸν πάντοτε πρόθυμον νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν τυχερὸν ἀπευθύνει πρὸς αὐτόν. Οὕτω, λοιπόν, ἐμάθομεν παρὰ τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος νὰ προσβλέπωμεν πρὸς Ὑμᾶς ὄχι ἀπλῶς ὡς πρὸς φίλον, ἀλλ' ὡς πρὸς ἀδελφὸν φιλόστοργον.

Και δὲν ἠστοχήσαμεν. Και ἰδὸν ἡ τρανωτάτη ἀπόδειξις. Πολλοὶ Χῶραι και πολλοὶ Ἐκκλησιαῖοι ἀνέμενον τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος μετὰ τὴν εἰς τὸν ὕψηλόν Πατριαρχικὸν Θρόνον ἀνάορσιν Ὑμῶν. Ἡ Ὑμετέρα ὁμως φιλιότητα Ἀγιότης ἠθέλησεν ὄχι ἀπλῶς νὰ διέλθῃ κάποτε και ἐξ Ἑλλάδος, ἀλλὰ νὰ τὴν καταστήσῃ τὸ κέντρον τοῦ ἐνδιαφέροντός τῆς, και κατὰ τὴν παραστικωτάτην ἔκφρασιν τῆς Γενέσεως («τὸν μωλὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς τῆς καρδίας Σας») (Γεν. με'. 18).

Χάριτας, ὅθεν, ὁμολογοῦμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἀγιότητι ἐπὶ τῇ ἀφάνῳ ταύτῃ χειρονομίᾳ, ἣτις μονονουχί φωνὴν ἀφιεῖσα, ἐκκωφαντικῶς κρᾶζει, ὅτι «ἠγγείσθε ἡμᾶς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ» (Α' Θεσ. ε', 13), ὅπερ και ἡμεῖς σπουδάζομεν ποιεῖν, καθ' ὅτι εὐποροῦμεν. Ἐκτιμῶντες βαθύτατα τὴν φιλοφρονεστάτην ταύτην χειρονομίαν τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος, διαβεβαιούμεν Ἀδελφὸν και τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἀδελφούς, σεβασμίους Ἱεράρχας τῆς ἀρχαίας και παλαιφάτου Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, και τοὺς λοιποὺς ἐπιλέκτους συνεργάτας Σας, ὅτι ἡ παρούσα Ὑμῶν ἐπίσκεψις, ὑπὲρ πάντων ἄλλων προηγουμένην, ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τίτλον τιμῆς και ἀφορμὴν καυχῆσεως και λόγον βásiμου,

συνωθοῦντα ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ λογιζώμεθα ἑαυτοὺς ὑποχρέους ἐναντι Ὑμῶν ἐπὶ τούτοις.

Πάντα, λοιπόν, ταῦτα ὄχι μόνον συνωθοῦν ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἀγαπῶμεν Ὑμᾶς εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε νὰ δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι κατανοοῦμεν Ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ παροξυσμῶ, ἀλλὰ και προκαλοῦν βασίμως τὴν μὴ καταισχύνουσαν ἐλπίδα, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον και ἡ δύναμις τῆς ἐνεργείας Αὐτοῦ δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ καταλύσῃ τὰ θλιβερὰ κατάλοιπα τοῦ μεσοτοίχου τοῦ φραγμοῦ, τὸν ὁποῖον ἠγειρε μεταξὺ ἡμῶν ἡ διάφορος τις ἐρμηνεία και ἔκφρασις τοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην ἐποχὴν κοινού θησαυροῦ τῆς πίστεως, ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ Ἐκκλησία ἦτο μία και Ὁρθόδοξος ἐν τε Δύσει και Ἀνατολῇ και Βορρᾷ και Νότῳ.

Ἐπιτρέφατέ μοι, Μακαριώτατε, νὰ ἀναμνησθῶ τῶν σχετικῶν λόγων τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Ἀγιότητος, κατὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀγιωτάτους Πατριάρχας τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν προσφωνήσιν Ὑμῶν, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπι Διασκέψεως αὐτῶν τὸ 1965: «Αἱ ἀρχαῖαι Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαῖοι διετήρησαν τὴν ἐνότητά αὐτῶν μέχρι τοῦ Ε' αἰῶνος, ὅποτε ἐπῆλθεν ἡ ἀτυχῆς διαίρεσις, ἣτις διατηρεῖται μέχρι σήμερον. Ἐλπίζομεν και παρακαλοῦμεν τὸν Θεόν, ὅπως ἐπισυναγάγῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰς δύο παραδόσεις, αἵτινες διεμορφώθησαν οὕτω, πεποιθᾶμεν δὲ εἰς τὸν Θεόν, ὅτι θὰ ὀδηγήσῃ ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν εἰς τὸ νὰ συναισθανθοῦν τὴν ἀνάγκην, νὰ κρίνουν ἀντικειμενικῶς ἐκάστη τὴν θέσιν τῆς ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης και ἀμοιβαίας ἐκτιμῆσεως οὕτως, ὥστε ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἐνότης» (Νικολάου, Μητροπολίτου Ἀξώμης, Διάσκεψις τῶν Ἀνατολικῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν, σελ. 95, 97).

Πεποιθᾶμεν, ὅτι ἡ ἐνότης θὰ ἀποκατασταθῇ. Ἀρκεῖ ἡμεῖς νὰ τεινώμεν εὐήκοον τὸ οὖς εἰς ὅτι λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σήμερον ταῖς Ἐκκλησιαῖαις. Ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἣτις συνήγαγεν ἡμᾶς σήμερον ἐν ἀγάπῃ, τὰς Ἐκκλησίας, τὰς σήμερον διεστῶσας, θὰ ὀδηγήσῃ και πάλιν εἰς ἐνότητα.

Εἴθε ὁ Κύριος, («ὁ καιροὺς και χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θέμενος») νὰ εὐλογῆσῃ τὴν παροῦσαν προσπάθειαν, νὰ τὴν κάμῃ εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τῆς ἑαυτοῦ ἀπείρου μεγαλωσύνης και νὰ ἀξιῶσῃ ἡμᾶς ἰδεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἣν διὰ πλησμονῆν ἀγάπης ἀναμένομεν, ὡς ὁ δίκαιος Συμεὼν ἀνέμενε νὰ ἴδῃ τὸ Σωτήριον τοῦ Κυρίου.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, Ἀγιώτατε ἀδελφέ, διότι ἐδέχθητε τὴν ταπεινὴν ἡμῶν πρόσκλησιν και ἦλθετε πρὸς ἡμᾶς.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, διότι ἐρχεσθε ὡς ἄγγελος ἀγάπης και εἰρήνης.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν, διότι ἠδοκῆσατε νὰ συμπεριλάβητε μεθ' Ὑμῶν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας, τὸν ἐξοχώτατον κ. Ὑπουργὸν και τοὺς αἰδεσιμολογιωτάτους Καθηγητάς, τοὺς συναποτελοῦντας τὴν ἐπιλεκτὸν ἱερὰν χορείαν τῆς ἀκολουθίας Σας, τοὺς ὁποίους

γνωρίζαντες πέρουν εἰς Αἰθιοπίαν χαίρομεν ἐπαναβλέποντες εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν πλουσιοπάροχον δωρεοδότην Κύριον ἡμῶν, εἰς ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, διότι κατήθυνε τὰ βήματά Σας ἐδῶ, καὶ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ δώσῃ χάριν εἰς τὴν Χώραν καὶ τὰ ἱερὰ καθιδρύματα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας ἡμῶν πάσας, ἵνα ἡ ἐδῶ διαμονή Σας καταστή ἐυχάριστος μὲν δι' Ὑμᾶς καὶ τὴν ἐκλεκτὴν Ὑμῶν συνοδίαν, ὠφέλιμος δὲ εἰς τε τὸν ἐγγενῆ Αἰθιοπικὸν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, καὶ συντελεστικὴ εἰς τὸ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον πάντων τῶν ποιημάτων, ἧτοι τὴν δοξολογίαν τοῦ τρισαγίου καὶ προσκνητοῦ Ὁνόματος τοῦ ἐν Τριάδι Ἐνός καὶ μόνου Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ ἀνάροχου Πατρὸς καὶ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ Αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ ζωοποιοῦ Αὐτοῦ Πνεύματος, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀ μ ἡ ν.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ἀπήντησεν ὁ Αἰθιοπ Πατριάρχης ὡς ἐξῆς, μεταφράζοντος τὸ κείμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου καθηγητοῦ κ. Ἐμμανουὴλ Μέκρε Σιλάσιε.

Μακαριώτατε,

Ἄγιοι Ἀρχιερεῖς,

Ἐξοχώτατοι,

Φιλόχριστοι Ἀθηναῖοι καὶ ἅπαντες οἱ ἅπανταχοῦ φίλοι Ἑλληνες,

Εὐχαριστῶ διὰ τὰ ἀδελφικὰ αἰσθήματα πρὸς ἐμέ, πρὸς τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὸν εὐσεβῆ Αἰθιοπικὸν λαόν. Αἰσθάνομαι ἰδιαιτέρως εὐτυχῆς ἐπισκεπτόμενος τὴν ἀρχαίαν καὶ ἀκμάζουσαν σήμερον αὐτὴν Χώραν, ὡς ἐπίσημος προσκεκλημένος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Δὲν εἶμαι ἀπλῶς ἐπισκέπτης ἐπίσημος, ἀλλὰ καὶ κομιστὴς τῶν φιλαδέλφων αἰσθημάτων τοῦ Μεγαλειοτάτου Αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλὲ Σελάσιε τοῦ Α' καὶ τοῦ φιλοχρίστου ποιμνίου μου, τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ, πρὸς ἅπαντα τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, ἄρχοντας καὶ ἄρχομένους, ἐν τῇ ἐδλογημένῃ αὐτῇ Χώρᾳ.

Συνέχομαι, ὄντως, ὑπὸ μιᾶς πρωτοφανοῦς συγκινήσεως, τὴν ὁποίαν μοι ἐδημιούργησεν ἡ θερμοτάτη ὑποδοχή, τῆς ὁποίας ἔτυχον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Πολιτείας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Χώρας ταύτης.

Ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν ἐν τῇ Χώρᾳ ταύτῃ πραγματοποιεῖται ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ συγχρόνου πνεύματος τῆς ἐποχῆς, τοῦ πνεύματος τῶν θρησκευτικῶν διαλόγων, ἐντὸς τῶν ὁποίων σφυρηλατεῖται ἡ εἰρήνη τοῦ κόσμου, διαποτιζομένη καὶ συγκροτουμένη ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης. Εἶναι ἀποδεδειγμένον καὶ παραδεδομένον, ὅτι, ἀπ' οὗτοι οἱ λαοὶ ἠσθάνθησαν ὡς ἠθικὸν καθήκον νὰ ἀπειρίζουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ νὰ διαλέγωνται ἐν πνεύματι ἀμοιβαίως κατανοήσεως, τὸ πνεῦμα τῆς ἐχθρότητος καὶ τοῦ πολέμου ἠλαττώθη καὶ τείνει νὰ ἐξαλειφθῇ πλήρως. Ὁ διάλογος φέρει τὴν

τῆξιν τῶν πάγων εἰς τὰς σχέσεις τῶν λαῶν, συμβάλλει ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν κατανοήσιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν προβλημάτων αὐτῶν καὶ προσφέρει τὰ συμπεράσματά του εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἔργων εἰρήνης καὶ ἀγάπης ἐπὶ μονίμων καὶ σταθερῶν βάσεων.

Οἱ ἡμέτεροι λαοὶ καὶ αἱ ἡμέτεραι Ἐκκλησίαι οὐδέποτε ἐδρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντιμετωπίσουν καταστάσεις ἐχθρότητος καὶ μίσους, ἀντιθέτως, ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ὅτε Ἑλληνικὸς καὶ ὁ Αἰθιοπικὸς λαὸς γνωρίζονται καὶ ἐκτιμῶνται ἀμοιβαίως καὶ εὐκρινῶς. Οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες, μὲ τὰς διακρινοῦσας αὐτοὺς ἀρετάς, τὴν δξυδέρκειαν, τὴν εὐφυίαν καὶ τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα διὰ γνώσιν, συμπεριέλαβον εἰς τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν καὶ τοὺς Αἰθιοπας καὶ ἐξύμησαν τὰς ἀρετάς των. Ἐν συνεχείᾳ, οἱ Βυζαντινοὶ Ἑλληνες, παρὰ τὰς μακρὰς ἀποστάσεις διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εἶχον περὶ πολλοῦ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαόν τῆς φιλειλληνικῆς καὶ πεπολιτισμένης Αἰθιοπίας, τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο, ἐν τῇ ζωῇ τῆς συγχρόνου Αἰθιοπίας, ἀποτελεῖ τὸ ἰδιαίτερον κόσμημα αὐτῆς.

Οἱ ἡμέτεροι λαοὶ δὲν ἔχουν νὰ παρουσιάσουν δεσμοὺς καὶ ἐκδηλώσεις ἀγάπης ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ παρελθόντος μόνον, ἀλλ' ἔχουν καὶ προσφάτους ἀποδείξεις τῶν ἰδιαίτερων δεσμῶν αὐτῶν.

Πρὸ τινων ἐτῶν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὑπεδέχθη διὰ θερμοτάτων ἐκδηλώσεων τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλὲ Σελάσιε τὸν Α' καὶ ὁ Αἰθιοπικὸς λαὸς τὸν ἀείμνηστον Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Παῦλον τὸν Α', προσφάτως δὲ ὑπεδέχθη τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Νικόλαον, τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν κ. Ἰερώνυμον καὶ τὸν Ἐξοχώτατον Ἀντιπρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κ. Στυλιανὸν Παττακόν. Μόλις δὲ προσφάτως ἔχειρέτησεν ἰδιαιτέρως τὴν ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπα συγκληθεῖσαν Διορθόδοξον Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὸν Διάλογον μετὰ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικο-Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν.

Μακαριώτατε, καὶ πεφιλημένε λαὸ τῆς Ἑλλάδος,

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐκφράσω τὰ ἐκ βάθους καρδίας αἰσθήματα χαρᾶς, διὰ τὰ ὅσα ἔχετε ἐπιτελέσει. Δὲν ἠχμαλώτισε τὸ πνεῦμά σας τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων σας, ὥστε νὰ ἐπαναπαύεσθε εἰς τὰς δάφνας αὐτῶν. Ὡς ὑποχρέωσίν σας ἐξελάβετε τὸν σύγχρονον πολιτισμὸν σας, ἵνα ἀναδειχθῆτε ἄξια τέκνα μεγάλων προγόνων. Ὁ πολιτισμὸς σας εἶναι διαπεποτισμένος μὲ τὰς ὑψηλὰς ιδέας τῆς ἀρετῆς, τοῦ ὠραίου, τοῦ εὐγενοῦς καὶ τῆς θείας πνοῆς. Ἡ χριστιανικὴ κοινωνία, τὴν ὁποίαν συγκροτεῖτε, εἶναι ὄντως πηγὴ θάραους διὰ τοὺς λαοὺς, τῶν ὁποίων αἱ ἀρχαὶ ἔχουν διαβρωθῆ ὑπὸ τοῦ ὕλισμοῦ καὶ τοῦ ἀθεϊσμοῦ. Μετὰ χαρᾶς διακρίνω τὴν πηγίαν χαρὰν σας, ὡς τινα ἐκφρασὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἡ δὲ ἄξια τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐμπειδωθῆ εἰς τὰς ἀκαταλύτους βάσεις τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Αισθάνομαι μεγάλην συγκίνησιν ἐπισκεπτόμενος τὴν Χώραν ταύτην, μετὰ τὴν μακρὰν ἱστορίαν, μετὰ τὸν μέγαν πολιτισμὸν καὶ μετὰ τὸν γενναῖον καὶ ἐνάρετον λαόν. Ἡ χριστιανικὴ κοινωνία, τὴν ὁποίαν συγκροτεῖτε, εἶναι ὄντως ἀπαράμιλλον παράδειγμα μιμήσεως δι' ὅλους τοὺς λαούς. Θεωρῶ ἐμᾶντὸν ὡς τινα προσκυνητὴν πρὸς τὴν κοιτίδα ταύτην τοῦ φωτός, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, τῆς δόξης καὶ τῆς ἀρετῆς. Ἡ ἀκτινοβολία τοῦ πνεύματος τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ τρόπαια τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου, τὰ διδάγματα τοῦ Σωκράτους, τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ μεγάλου Ἀριστοτέλους διαστανροῦνται ἐμπρὸς μου, ὡς εἰκόνες ἐνὸς θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δράματος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἡ σκέψις μου εἶναι ἰδιαίτερος σννηρησασμένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ καὶ σήμερον ὁ χώρος οὗτος, πρὸς τὸν ὁποῖον, κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν, συγκλίνουν καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκκινοῦν τὰ δύο στοιχεῖα τοῦ Δυτικῆς πολιτισμοῦ, τὸ χριστιανικὸν καὶ τὸν ἑλληνικόν. Ποία ἄλλη πόλις ἠδύοκῆσε νὰ ἀκροασθῆ τῶν διδασμάτων τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Ἀναξαγόρου, τοῦ μεγάλου Περικλέους, τῶν τραγικῶν Ποιητῶν, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τέλος τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν Παύλου; Εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὴν πνευματικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἰπὼν, ὅτι ὁ Θεὸς «ἐποίησέ τε ἐξ ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων» καὶ ὅτι «οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστον ἡμῶν ὑπάρχει» (Πράξ. ιζ' 26,27).

Καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἀκολουθοῦντες τὰ βήματα ἐκείνου, μαρτυροῦμεν τὴν ἐνότητα τῶν λαῶν ἡμῶν ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ κοπιῶμεν, μοχλοῦντες διὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς κοινῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ ἐνανθρωπήσαντι Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν.

Ἄ μ ἢ ν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀντιφωνήσεως τοῦ Μακ. κ. Θεοφίλου, οἱ παριστάμενοι Αἰθίοπες κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ, καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐξ αὐτῶν ἐν Ἀθήναις φοιτηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔψαλαν ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἐσχηματίσθη ἐν συνεχείᾳ τιμητικὴ πομπὴ καὶ οἱ διακεκριμένοι φιλοξενούμενοι παρέστησαν εἰς τὴν πρὸς τιμὴν των δοθεῖσαν δεξίωσιν εἰς τὸ Μέγαρον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἡ δημιουργηθεῖσα ἀτμοσφαῖρα φιλίας καὶ ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Μακαριώτατον κ. Θεόφιλον καὶ τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, εἶχε πληρώσει χαρᾶς καὶ ἰκανοποιήσεως τόσον τοὺς ὑψηλοὺς προσκεκλημένους, ὅσον καὶ τοὺς παρισταμένους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ τὴν γενομένην δεξίωσιν, ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος καὶ ἡ Συνο-

δεία του μετέβησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πεντέλης, ἐνθα καὶ ἐφιλοξενήθησαν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἐν Ἀθήναις παραμονῆς των ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς παραδεδομένης ἐξαιρέτου φιλοξενίας καὶ ἀγάπης, τὴν ὁποίαν παρέχει ὁ Παν. Ἱγούμενος καὶ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

Τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου τῆς 6ης Νοεμβρίου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπεδέχθη εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τὸν Μακαριώτατον κ. Θεόφιλον καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκπροσώπους τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη ἀνεμένον τὸν Μακαριώτατον ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, ὡς Πρόεδρος τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, μετὰ τῶν Γραμματέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἰς δὲ τὴν εἴσοδον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Μεγάρου παρευρίσκοντο πάντες οἱ ὑπηρετοῦντες εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ ΟΔΔΕΠ, κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ὑπάλληλοι.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ τῶν ἐπισήμων εἰς τὴν αἴθουσαν τελετῶν καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν ἐν Ἀθήναις Αἰθιόπων Φοιτητῶν ἀπόδοσιν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προσεφώνησε τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον ὡς ἀκολουθῶς:

Ἀγιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Πατριάρχα Αἰθιοπίας, Κύριε Θεόφιλε,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ λοιποὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ τῆς εὐλαβοῦς συνοδείας αὐτοῦ,

Ἡ ἄπειρος σοφία καὶ ἀγαθότης τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ὡς μίαν ἀπὸ τὰς πολυποικίλους αὐτοῦ δωρεάς, μοι ἐπεφύλαξε τὴν δυσπερίγραπτον χαρὰν καὶ ἐξαιρετικὴν ὄντως τιμὴν, νὰ ὑποδέχωμαι σήμερον ἐνταῦθα, ἦτοι εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας διοικητικὸν κέντρον, καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτῆς τὴν Ὑμετέραν φίλην Ἀγιότητα καὶ τοὺς διακεκριμένους σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ λοιποὺς κληρικοὺς, τοὺς ἀποτελοῦντας τὰ τίμια μέλη τῆς συνοδείας Σας.

Ἡ ἐδῶ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Ἀγιότητος οὐ μόνον ὑπογραμμίζει τὸ ἀξιοζήλευτον σημεῖον, εἰς ὃ εὐρίσκονται αἱ ἀδελφικαὶ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σχέσεις, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ παρόρμησιν πρὸς ἐπόμνησιν τοῦ σημείου ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον, Χάριτι θεῖα, λίαν προσεχῶς εἶναι δυνατόν νὰ φθάσωμεν.

Ἐντεῦθεν καὶ ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα νὰ πλημμυρίζῃ τὴν καρδίαν ὅλων μας, εἶναι ἀνεκφραστός καὶ ἡ δι' αὐτῆς προσγγυμένη ἡμῖν τιμὴ μεγίστη.

Εἰς τὴν ἐδῶ ἐπίσκεψίν Σας δὲν βλέπομεν μίαν τυπικὴν — ὅσον καὶ νὰ εἶναι φιλόφρων — ἐπίσκεψιν τοῦ Προκαθημένου μᾶς μεγάλης καὶ ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Πιστεύομεν, ὅτι ἀποτελεῖ κάτι τὸ οὐσιωδέστερον καὶ βαθύτερον. Τὴν θεωροῦμεν εὐλογίαν καὶ σχέδιον τοῦ τὰ πάντα πανσόφως κατευθύνοντος καὶ κυβερνῶντος πρὸς τὸ Ἅγιόν Του θέλημα. Εἶναι ἐκδήλωσις τελείας ἀγάπης, εὐχόμεθα δὲ καὶ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν οἱ Θεολόγοι διακηρύττουν ὡς ἤδη ὑπάρχουσαν. Παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν τῆς Ἀγάπης, ἵνα ἡ ζωοποιὸς δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ταύτισιν τῶν δύο Οἰκουμενῶν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι μέχρι τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος ἀπετέλλον τὸ ἐν Σῶμα τῆς Μᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἔκτοτε καὶ ἕως τῆς σήμερον ὀνομάζεται καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας θὰ ὀνομάζεται Ὁρθόδοξος, πρὸς ὑπογράμμισιν τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, τὴν πίστιν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων Τῆς.

Τὴν ἐνταῦθα παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Ἁγιότητος χαιρετίζομεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς φιλοφρονεστῆτην καὶ λίαν ἐπιθυμητὴν ἐπίσκεψιν μεγαλοπνέου καὶ ἐμπνευσμένου ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτου, καὶ δὴ ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς συσφίξεως τῶν δεσμῶν φιλίας καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν αὐτὰς συναποτελούντων Λαῶν, καὶ ὡς τὴν ἡῶ, ἡ μᾶλλον τὴν ἀνατολὴν τῆς γλυκντάτης ἡμέρας τῆς ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μᾶ καρδίᾳ δοξολογίας τοῦ ἐν Τριᾷδι προσκυνουμένου Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ ἀνάρχου Πατρὸς καὶ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ τοῦ αὐτοῖς συμπροσκυνουμένου Ἁγίου καὶ ζωαρχικοῦ Πνεύματος.

Τὸ μόνον ὄχι εὐχάριστον σημεῖον ἐκατέρωθεν εἶναι ἡ διάστασις, ἡ ὁποία ἐδημοιορήθη ἀπὸ τὸν τονισμὸν ὀρισμένων πτυχῶν τῆς διδασκαλίας κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε, ὅταν δὲν δειχθῆ ἐκατέρωθεν προθυμία δι' ἓνα εἰλικρινῆ Θεολογικὸν Διάλογον, ὁ Διάλογος αὐτὸς ὀπωσθήποτε δὲν θὰ ἐπιτύχῃ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πολλῆς μὲν δοξολογίας πρὸς τὸν φωτοδότην Χριστόν, εὐχαριστίας δὲ καὶ ἐγγνωμοσύνης πρὸς τὸν πολίον καὶ πανσεβάσμιον Προκαθημένον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν ἡμῶν Πατριάρχον κ. Ἀθηναγόραν, ἐδέχθη τὸν Διάλογον μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Ὡς ἀφετηρίαν εἰς αὐτὸν ἔχομεν τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ ἐν Ἁγίοις μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν Διδασκάλου καὶ Πατρὸς, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Διαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος διακηρύττει, ὅτι οἱ ἡμέτεροι κατὰ ἐν μόνον σημεῖον διαφέρουν, ἐνῶ κατὰ «τὰ ἄλλα πάντα Ὁρθόδοξοι ὑπάρχουσι».

Εἴμεθα λίαν εὐτυχεῖς, διότι ἤδη κατὰ τὴν πρώτην ἀνεπίσημον Διάσκεψιν ἐν Aarhus, πάντες οἱ μετασχόντες, μνήμονες τῆς μαρτυρίας ταύτης, ὁμοίως διεπίστωσαν, ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος εἶναι ἀπλῶς μία ἐπιβεβαίωσις τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς καὶ ὄχι ἀλλοίωσις. «Can only be understood as reaffirming the Decisions of Ephesus» (431).

Εἴμεθα δὲ ἔτι μᾶλλον εὐτυχεῖς, διότι ὁ Διάλογος δὲν ἔχει πλέον μόνον ἀνεπίσημον χαρακτῆρα, ἀλλὰ περιεβλήθη ἤδη ἀμφοτέρωθεν διὰ τοῦ κέρους τῶν μετεχουσῶν Ἐκκλησιῶν. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην πίστιν τοῦ βαθινοστάτου καὶ ἐμπνευσμένου ὀραματιστοῦ τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος, τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίου Ἀθηναγόρου, ἡ Διορθόδοξος Ἐπιτροπὴ Διαλόγου ὄχι μόνον εἶναι πραγματικότης, ἀλλὰ καὶ συνελθούσα εἰς ἐνδειξιν τῆς πρὸς Ὑμᾶς ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐν τῇ ἱερᾷ Ὑμῶν Καθέδρᾳ, καθώρισε τὴν πορείαν τοῦ διεξαχθησομένου Διαλόγου εἰς τὴν μόνην διὰ τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Θεὸν λογικὴν σειράν: Χριστός, Ἐκκλησία, ἄνθρωποι.

Ἐχαρακτηρίσαμεν τὴν ἐδῶ παρουσίαν Σας, ὡς εὐλογίαν Θεοῦ. Διότι εἰς τὸ πρόσωπὸν Σας βλέπομεν τὴν Αἰθιοπίαν, ἡ ὁποία ὅπως τότε, ὅτε ὁ συμπολίτης Ὑμῶν, ὁ δοῦλος ἐκεῖνος Κανδάκης τῆς Βασιλείσης τῶν Αἰθιοπῶν ἐγένετο «ἀπαρχὴ τῶν ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἐξ ἐθνῶν πιστῶν» (Ἐδσεβίου, Β.Ε.Π.Ε.Σ., ΙΘ', 227), τοιοτοτρόπως καὶ τώρα, πρώτη καὶ πρωτοπόρος ἀναλαμβάνει τὴν διαλεύκανσιν τοῦ προβλήματος τῆς ἐπανασυνδέσεως τῶν διεσπασμένων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀξία ἐπαίνου, ἀλλὰ καὶ θαυμασμοῦ.

Ὁ μέγας καὶ Θεοφόρος Πατὴρ ἡμῶν, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, δίδει εἰς ἡμᾶς τὴν ἐξῆς ὑποθήκην: «Μιμησώμεθα τὸν Αἰθιοπίαν εὐνοῦχον, ὃς ἐν ὁδῷ τυχῶν τοῦ βαπτίσματος, ὁδὸς αὐτὸς τοῖς πιστεύουσιν Αἰθιοπῶν ἐγένετο» (Β.Ε.Π.Ε.Σ., 36,295).

Ὁ αὐτὸς μέγας Πατὴρ λέγει: «Αἰθιοπεῖς ἐρμηνεύονται ΤΑΠΕΙΝΟΙ, ὅπερ εἰσὶ τῇ καρδίᾳ αἱ ἅγιοι» (Β.Ε.Π.Ε.Σ., 34, 169). Σπανίως ἔθνος ἤξιώθη νὰ ἀκούσῃ τόσον πνευματικῶν ἔπαινον, καὶ δὴ ἀπὸ τόσον ἱερὰ χεῖλη.

Ὅσον καὶ ἂν βλέπομεν αὐχμηρὸν τὸ ἔδαφος τῆς περαιτέρω πορείας, δὲν πρέπει νὰ ἀποθαρρυνώμεθα. Ὅταν ἀπὸ τῆς Ὑμετέρας πλευρᾶς διαθέτωμεν τὴν εἰλικρινῆ διάθεσιν τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῖν ἀγαπητῆς Ἀγιότητος καὶ τῶν ἐκλεκτῶν Αὐτῆς συνεργατῶν, ὅταν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας πλευρᾶς ὑπάρχῃ ὡσαύτως ὁ διακαῆς πόθος τῆς πλήρους ἐνώσεως, ὁ ὁποῖος τόσον ἐντόνως ἐκδηλοῦται ὑπὸ τῆς σεπτῆς κορυφῆς τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς πολυτίμου συμβολῆς πλείστον ἡμετέρων Θεολόγων, ἐν οἷς προεξέρχεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ μορφή τοῦ πολλοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἰω. Καρμίρη, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ Αἰδεσιμολογιοτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Ρωμανίδου, πάντα ταῦτα πείθουν, ὅτι τὸ ἔργον τῶν ἀνεπισήμων Διασκέψεων δὲν ἐγένετο εἰς μάτην καὶ ὅτι εὐοισκώμεθα εἰς τὴν ὀρθὴν, τὴν βασιλικὴν ὁδόν. Οἱ δὲ ἡμέτεροι Θεολόγοι θὰ δικαιοδοῦν καὶ θὰ τύχουν τῆς παρὰ πάντων ἐκτιμῆσεως καὶ ἀναγνωρίσεως, ὡς θέτοντες τὴν ἀρίστην ἀρχὴν, ὅτι ἡ κοινωνία δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χυθῆ τόσον πλοσυρίως, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν νὰ σκοφανθηθῆ ἢ ἐνωσις ὡς προδοσία τῆς Ἀληθείας καὶ οἱ πρωτοστάται αὐτῆς ὡς ἀποστάται.

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς πραγματικότητας, τῆς πλήρους ἐλπίδων, ἐνθουσιάζομαι τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ὑμέτερον ὁμοεθνή, ἡμῶν δὲ ὄσιον καὶ Θεοφόρον Πατέρα, τὸν Ἅγιον Μωϋσέα τὸν Αἰθίοπα, ὅστις, εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου, ἐνώπιον ἐνὸς σπηλαίου καλοῦ δι' ἄσκησιν, ἀλλὰ μακρὰν τοῦ ὕδατος κειμένου, διελογίζετο: (πόθεν ἔχω συναγαγεῖν τὸ ὕδωρ μου; Εἶπεν ἡ φωνή: Μωϋσῆ, εἰσελθε χαίρων καὶ μὴ φροντίσης).

Ἰδού, ἐνώπιον ἡμῶν ἠνοιχθή στάδιον ἀγῶνος, τὸ ὁποῖον ἐπικροτοῦν Ἅγιοι ὡς Ἀθανάσιος καὶ ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Φρουμέντιος. Ὁ ἐπίσημος Διάλογος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἤρχισεν. Ἡμεῖς, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διαβεβαιούμεθα τὴν Ὑμέτεραν Ἀγιότητα, τὴν ὁποῖαν αἰσθανόμεθα ὡς ἀδελφὸν γνήσιον ὄχι μόνον προσωπικῶς ἡμεῖς, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἱεραρχία καὶ ὁλόκληρος ὁ εὐσεβὴς Ἑλληνικὸς λαὸς ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μακαριστοῦ καὶ ῥέκτου προκατόχου ἡμῶν, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος, οὐδὲν θὰ παραλείψωμεν νὰ πράξωμεν, ὥστε ἡ ἀλήθεια νὰ λάμψη. Σκοπὸς ἡμῶν εἶναι ἡ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἔνωσις: «οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας» (Β' Κορ. ιγ', 8).

Καὶ ἤδη θὰ μοι ἐπιτρέψητε, ἀγιώτατε ἄββᾶ Θεόφιλε, μετὰ ἰδιαίτερας συγκινήσεως νὰ Σᾶς πληροφορήσω, ὅτι ἡ περὶ ἐμὲ Ἱερά Σύνοδος τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκτιμῶσα τὸν ὀρθὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον προσβλέπετε πρὸς τὸν ὁσονούπω ἀρχόμενον Διάλογον, ὁ ὁποῖος ἴσως δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἔχει δι' ἡμᾶς τὴν σημασίαν, τὴν ὁποῖαν εἶχε διὰ τὸν ὄσιον Μωϋσῆν ἡ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀκόμη δὲ αἰσθανομένη εαυτὴν ὑπόχρεωσιν ἐναντι τῆς Ὑμέτερας φίλης Ἀγιότητος διὰ τὰς πρὸς τὴν ἡμέτεραν ταπεινότητα καὶ τοὺς συνοδοὺς ἡμῶν Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς προσγενομένας μεγάλας τιμὰς, κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὴν ἔνδοξον καὶ εὐγενῆ Χώραν Ὑμῶν, αἱ ἐκ τῆς ὁποίας ἐντυπώσεις ἡμῶν θὰ παραμένον ἀνεξίτηλοι εἰς τὴν διάνοιαν καὶ τὴν ψυχὴν μας, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς ἰκανότητάς καὶ τὰς ἀρετάς, αἱ ὁποῖαι περικοσμοῦσι τὴν Ὑμέτεραν Μακαριότητα, ἀπεφάσισε νὰ ἀπονεύμῃ εἰς αὐτὴν τὸ ἀνώτατον παρ' αὐτῆς παράσημον τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου. Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερον χαρὰν, ἐνθουσιάζομαι, ὅτι ὁ Μεγαλόσταυρος οὗτος, μετὰ τὴν καθιέρωσίν του, τὸ πρῶτον ἀπενεμήθη εἰς τὴν Α.Α.Μ. τὸν Ἀδικοκράτορα Ὑμῶν Χαϊλὲ Σελάσιε. Εἶθε, λοιπόν, ὑπὸ τὴν κοινὴν Ὑμῶν καὶ ἡμῶν μέριμναν καὶ προήν, νὰ πληθύνῃται μετὰ τῶν ἡμῶν ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποῖαν ἔφερον ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τόσον ὑπερόχως διετύπωσεν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος, («ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, οὐ περπερεύεται, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς. Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει, ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει») (Α' Κορ. ιγ', 4-8). Ἡ ἀγάπη αὐτὴ θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ, ὥστε καὶ πάλιν, ὅπως οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι κοινὸι ἐν τῇ πίστει ἡμέτεροι πρόγονοι, «οὐδὲ εἰς τις τῶν ὑπαρχόντων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά» (Πράξ. δ', 32), τοιοντοτρό-

πως καὶ ἡμεῖς πάντες, Ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, τοὺς κληροδοτηθέντας πνευματικὸς θησαυροὺς νὰ ἀξιοποιῶμεν, θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς ἀπὸ κοινοῦ εἰς πάντας ἀνήκοντες, ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς Χριστιανοσύνης καὶ («ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»), ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα εἰς τὸν κοινὸν πάντων ἡμῶν Κύριον.

Εἰς τὸ τέλος τῆς προσφωνήσεως ὁ Μακαριώτατος ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας ἀπονέμει Αὐτῇ τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου εἰς τὸν Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον καὶ τὸν χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰς ἕκαστον τῶν μελῶν τῆς συνοδείας του. Ὁ Μακαριώτατος, ἐν καταφανεῖ συγκινήσει, ἐπέδωκε τὸ ἀνώτατον παράσημον εἰς τὸν Προκαθήμενον τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν συνεχείᾳ περιέβαλεν Αὐτὸν διὰ πολυτελοῦς ἀρχιερατικοῦ μανδύου, δῶρον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Μακαριότητα του. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακαριώτατος κ. Ἱερώνυμος ἐπέδωκε καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Αἰθίοπας κληρικούς τὰ παράσημά των, ὡς δῶρον δέ, εἰς μὲν τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς ἀνά ἕνα ἐγκόλπιον, εἰς δὲ τοὺς πρεσβυτέρους ἀνά ἕνα ἐπιστήθιον σταυρόν. Ἀκολουθῶν, ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος προσεφώνησε τὴν Ἱεράν Σύνοδον καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπισήμους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε κ. Ἱερώνυμε, Σεβασμιώτατοι καὶ ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Αἰσθάνομαι ἰδιαίτερος εὐτυχῆς, μεταφέρων εἰς Ὑμᾶς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος τοὺς θερμοὺς χαιρετισμοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας. Ἐτιμῆσατε ἡμᾶς κατὰ τὴν ἀφιξὴν ἡμῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ τῆς θερμῆς ὑποδοχῆς καὶ διὰ τῆς ἀληθμονήτου φιλοξενίας σας. Εἶμαι εὐγνωμὸν πρὸς ἕνα ἕκαστον ἐξ ὑμῶν καὶ πρὸς ὅλους ὑμᾶς γενικῶς. Ἡ ἐπίσκεψις ἡμῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν ὑμῶν διὰ μίαν εἰσέτι φοράν ἦτο δι' ἐμὲ μία ἐντελῶς νέα καὶ ἀναγεννητικὴ πείρα, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν ἀνανέωσιν ἅμα τῶν φιλικῶν ἐπαφῶν ἡμῶν μεθ' ὑμῶν. Εἶθε ὁ Θεὸς νὰ εὐλογῇ καὶ τὴν ὑμέτεραν Ἐκκλησίαν, ἐπιδαφιλεύον ὑμῖν πᾶν πνευματικὸν ἀγαθόν.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας πάντοτε εὐρίσκετο εἰς σχέσεις φιλικὰς καὶ εἰς δεσμοὺς ἀγάπης μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ὁποίους καὶ ἡμεῖς πάντοτε ἐθερμαίνομεν. Θεωρῶ ἑμαυτὸν εὐτυχῆ πληροφορῶν ὑμᾶς, ἀναφορικῶς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, ὅτι ἔχομεν ἐν Αἰθιοπία Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Κοινότητα μετὰ Μητροπολίτου, διαμένοντος ἐν αὐτῇ, καὶ χώρους ἱερᾶς λατρείας ἐν τῇ Χώρα ἡμῶν. Μετὰ τῆς Κοινότητος αὐτῆς καὶ τοῦ Μητροπολίτου αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας διετήρησε πάντοτε στενὰς φιλικὰς σχέσεις. Ὁ Μητροπολίτης Μεθόδιος Φούγιας, ὁ νῦν πνευματικὸς ἡγέτης τῆς Κοινότητος αὐτῆς, εἶναι φίλος ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐπισκόπων τῆς Αἰθιοπίας καὶ ἰδιαίτερος ἐμοῦ, ὡς ἦτο καὶ ὁ διακεκριμένος προκατοχὸς αὐτοῦ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Νικόλαος.

Είναι γεγονός αποδεδειγμένον, ότι ἀμφότερα αἱ Ἐκκλησίαι, ἡ Ἑλληνική καὶ ἡ Αἰθιοπική, ἔχουν πολλὰ κοινὰ στοιχεῖα.

Παρὰ ταῦτα, αἱ δύο Ἐκκλησίαι εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν χωρισμοῦ ἢ μίᾳ ἀπὸ τὴν ἑτέραν, καὶ ἐπαφίεται εἰς τὴν ἡμετέραν εὐθύνην νὰ ἐργασθῶμεν διὰ τὴν θεραπείαν τῆς διαιρέσεως αὐτῆς. Ἐκφράζων τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὴν, θεωρῶ ἑμᾶντὸν εὐτυχῆ ὑπομνησκων, ὅτι θεολόγοι τῶν δύο οἰκογενειῶν Ἐκκλησιῶν κατέβαλον ἐσχάτως πολλὰς προσπάθειας πρὸς τὴν κατέβησιν αὐτῆν. Μέχρι τοῦδε εἶχον τέσσαρας ἀνεπισημους συναντήσεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἐπραγματοποιήθη ἐν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα. Οἱ θεολόγοι οὗτοι ἐξέφρασαν τὴν εὐχὴν των εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ὅπως αὐταὶ χωρήσωσιν εἰς ἐπισημους συναντήσεις, δι' ἀντιπροσώπων ἐπισημους ὀριζομένων, πρὸς συζήτησιν τῶν θεμάτων, ἅτινα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν δύο οἰκογενειῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀποτελεῖ ὄντως γεγονός μεγίστης ἱκανοποιήσεως, ὅτι ὡς ἀποτέλεσμα τῆς εὐχῆς τῶν θεολόγων, ἀντιπρόσωποι τῶν Ἀνατολικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐπραγμα-

τοποίησαν μίαν συνάντησιν, ἵνα συζητήσωσι μεταξύ των τὴν βίασιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ Ἐκκλησίαι αὐτῶν δέον νὰ χωρήσωσιν εἰς τὰς ἐπισημους συναντήσεις. Χαίρω, διότι ἡ συνάντησις αὐτὴ ἐπραγματοποιήθη ἐν Ἀδδῖς Ἀμπέμπα, ἀλλὰ καὶ διότι μοι ἐκοινοποιήθησαν τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Μετὰ χαρᾶς πληροφορῶ ὑμᾶς, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὐταὶ διεβιβάσθησαν εἰς τοὺς Ἀρχηγούς τῶν ἄλλων Ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὅτι μίᾳ συνάντησιν θεολόγων ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας αὐτὰς ἀναμένεται νὰ λάβῃ χώραν μίαν προσεχῶς, ἵνα προβῶσιν οὗτοι εἰς τὰς ἀναγκαίας προετοιμασίας, ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, διὰ μίαν ἐπίσημον συνάντησιν ἀντιπροσώπων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν οἰκογενειῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐτι ἐν μικρὸν βλέμμα ἐὰν ὀρίωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς διαιρέσεως ἡμῶν, θὰ διαπιστώσωμεν, ὅτι ἡ θεολογικὴ θέσις, ἣτις ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, αἵτινες ἠρνήθησαν νὰ δεχθῶσι τὴν Σύνοδον τῆς Χαλκηδόνος, πάντοτε παρεξηγήθη καὶ ἔτι πλέον ἠρμηνεύθη ἐσφαλμένως. Ἐπὶ παραδείγματι, ἐθεωρήθημεν, ὅτι ἔχομεν ἀγνοήσει τὴν πραγματικὴν

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος, φέρων τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ τὰ μέλη τῆς Συνοδείας του μετὰ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἰερωνύμου, εἰς τὸ Προεδρικὸν Γραφεῖον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Διακρίνεται καὶ ὁ τιμητικῶς περιληφθεὶς μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μακαριωτάτου κ. Θεοφίλου Σεβ. Μητροπολίτης Ἀξώμης κ. Μεθόδιος.

τητα καὶ τὸν ἐνεργητικὸν χαρακτήρα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἄλλ' εἶναι γεγονός, ὅτι οὔτε εἰς τὰς ἐπισήμους ἐκθέσεις τῆς πίστεως οὔτε εἰς πολλὰ λειτουργικὰ κείμενα, ἅτινα χρησιμοποιοῦνται ἐν ταῖς Ἐκκλησιαίαις ἡμῶν καὶ ἐν τοῖς ὁποίοις ἀναφέρεται τὸ θέμα τῆς Ἐνσαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, εἶναι δυνατόν νὰ εὑρεθῇ ἡ ἐλαχίστη μαρτυρία, ὥστε νὰ ἀποδίδηται εἰς ἡμᾶς μία τοιαύτη θέσις. Ἡ χρῆσις τῆς λέξεως «Μία» ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ Πρόσωπον, τὴν Φύσιν, τὴν Θέλησιν καὶ τὴν Ἐνέργειαν, δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐρμηνείαν αὐτῆν. Δι' ἡμᾶς σημαίνει τὴν ἐνότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἀποτελούμενος ἐκ τῆς Θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ἀδιαίρετος εἰς, καὶ ἡ Θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης συνεχίζουσι νὰ ὑπάρχουσι ἐνεργητικῶς ἐν Αὐτῷ, ἀνευ συγχύσεως ἢ διαιρέσεως. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἢ ἐνωσις δὲν ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀπορροφήσιν τῆς μιᾶς ὑπὸ τῆς ἑτέρας καὶ τανάπαλιν. Ὅταν λέγωμεν, ὅτι Θεότης καὶ ἀνθρωπότης εἶναι ἡνωμένοι, διατηροῦσι ἀμφοτέρω ἀντιοιχόμενος τὴν ἰδίαν τελειότητα, πραγματικότητα καὶ ἀκεραιότητα, ἐννοοῦμεν, ὅτι οἱ αἱ οὐσιώδεις ιδιότητες ἐκάστης συνεχίζουσι νὰ ὑπάρχουσι μετ' αὐτῆς.

Αἱ ἡμέτεραι Ὁρθόδοξοι Ἀνατολικαὶ Ἐκκλησιαὶ ὁμολογοῦν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐνσαρκωμένος, γενόμενος ἄνθρωπος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Ἡ ἐνανθρώπησις Του, ἡ ἀληθὴς ἀνθρωπίνη ζωὴ Του ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ πραγματικότης τοῦ πάθους, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως Αὐτοῦ εἶναι ἀναγκαῖα στάδια ἐν τῇ ζωῇ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Συνεπῶς, διὰ τὰς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἡ ἐξ ἀνθρωπίνης μητρὸς γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ἡ συναναστροφή Αὐτοῦ μετ' ἀνθρώπων ὑπὸ συνθήκας χρόνου καὶ χώρου, ἡ αὐτοθυσία Αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εἶναι μέσα, διὰ τῶν ὁποίων συνετελέσθη ἡ σωτηρία ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἐνσαρκώσεως Αὐτοῦ.

Ὅτως ἐχούσης τῆς πραγματικότητος, αἱ Ἐκκλησιαὶ ἡμῶν οὔτε ἐπὶ στιγμὴν καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἠλάττωσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Εἶμαι πολὺ χαρούμενος, διότι τὸ γεγονός τοῦτο ἔχει σαφῶς ἐρμηνευθῆ ὑπὸ τῶν θεολόγων ἡμῶν ἐν ταῖς ἀνεπισήμοις συναντήσεσι μετὰ τῶν ὑμετέρων θεολόγων.

Ἀπὸ ἡμετέρας πλευρᾶς, αἱ ἡμέτεροι Ἀνατολικαὶ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησιαὶ κατέχονται ὑπὸ τοῦ φόβου, ὅτι αἱ περὶ δύο φύσεις ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας ἐκκληρονομήσατε ἐκ τοῦ Τόμου τοῦ Λέοντος, συνεπήγαγον ἐλαφρὰν διαίρεσιν τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ. Πράγματι, ὡς γνωρίζετε καλῶς, οὗτος ἦτο ὁ λόγος, κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ ἡμέτεροι Ἐκκλησιαὶ ἠρηθῆσαν νὰ συνεχίσωσι, οὐσαὶ ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν ὑμετέρων Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ παρελθόντι, καὶ οὐχὶ διότι ἡμεῖς καὶ σεῖς δὲν ὁμολογοῦμεν τὴν πραγματικότητα καὶ τὴν τελειότητα τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ. Ἰκανοποιεῖ ἡμᾶς τὸ γεγονός, ὅτι ὁ φόβος οὗτος ἀπὸ μέρους ἡμῶν, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἡμετέραν θεολογικὴν θέσιν, ἀπεδείχθη ὑπὸ τῶν ὑμετέρων θεολόγων ὡς στεροῦμενος ἐπαρκοῦς βάσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτου, χαιρόμεθα δι' αὐτό.

Ἐπὶ τὸ φῶς τῶν ἐπεξηγήσεων, αἰτινες ἐδόθησαν ὑπὸ τῶν θεολόγων ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν εἰς τὰς ἀνεπισήμους συναντήσεις, δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι ἔχομεν κληρονομήσει θεολογικὴν τινα θέσιν, ἣτις ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, εἶναι ὁ ἐνσαρκωθεὶς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς. Γεννόμενος αἰωνίως ἐκ τοῦ Πατρὸς ὁ Υἱὸς εἶναι τέλειος Θεὸς ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅστις ἐγένετο τέλειος ἄνθρωπος διὰ τῆς δευτέρας ἐν χρόνῳ γεννήσεως ἐξ ἀνθρωπίνης μητρὸς.

Ἡ Ἁγία Τριάς εἶναι μία Θεότης, μία Οὐσία, καὶ μία Φύσις. Ὁ Πατὴρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τρία αἰώνια Πρόσωπα, ἕκαστον τῶν ὁποίων εἶναι τέλειος Θεός, ἀλλὰ δὲν εἶναι τρεῖς Θεοί. Ὁ Υἱὸς, γεννᾶται, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς αἰωνίως. Τὰ τρία πρόσωπα εἶναι οὕτως ἡνωμένα ἐν τῷ Ὄντι, τῇ Θελήσει καὶ τῇ Φύσει, ὥστε πᾶν ὅ,τι ὁ Πατὴρ ἢ ὁ Υἱὸς ἢ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ποιεῖ καὶ τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα εἶναι μετ' Αὐτοῦ, καὶ τὰ τρία Πρόσωπα λατρεύονται καὶ δοξάζονται διὰ τῆς αὐτῆς λατρείας καὶ δόξης.

Ὁ Πατὴρ, ὅστις ἐδημιούργησε τὸν κόσμον διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ τελειοῖ αὐτὸν ἐν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, ἰδὼν τὴν ἀπ' Αὐτοῦ ἀπομάκρυνσιν τοῦ κόσμου, ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τῷ κόσμῳ, ἵνα Ὁὗτος λυτρώσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ τελειώσῃ τὴν λύτρωσιν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ Αὐτοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς Πατὴρ ἐπραγματοποίησε διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ.

Ἐν τῇ ἐνσαρκώσει ὁ Θεὸς Υἱὸς, ὁ προαιωνίως γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Πατρὸς, συνελήφθη, ἐνεργεία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Παρθένου Μαρίας. Οὗτος ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς, ὑποστάς μίαν δευτέραν καὶ ἐν χρόνῳ γέννησιν. Ὁ Θεὸς Υἱὸς ἡνωσεν ἐν ἑαυτῷ πραγματικὴν καὶ τελείαν ἀνθρωπότητα, ἣν προσέλαβεν ἐκ τῆς κοιλίας τῆς ἀνθρωπίνης μητρὸς, καὶ ἡ ὁποία διετηρήθη ἐν τῇ ἐνώσει. Κατὰ τὸν τρόπον τούτον, ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἐν τῷ κόσμῳ ὡς ἄνθρωπος, ἀντιπροσωπεύων ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ἅμα πραγματικὸς καὶ τέλειος Θεὸς καὶ πραγματικὸς καὶ τέλειος ἄνθρωπος. Συνεπῶς, εἶναι ὁ Αὐτὸς τῆς αὐτῆς οὐσίας πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας πρὸς ἡμᾶς. Ὅλοι αἱ ἀνθρώπινοι ιδιότητες, συμπεριλαμβανομένου τοῦ νοός, τῆς θελήσεως καὶ τῆς ἐνεργείας, ὑπάρχουσι ἐν Αὐτῷ, οὐχὶ ἐν ἀδρανεῖ ἢ παθητικῇ καταστάσει, ἀλλ' ἐνεργητικῶς ἀδιαίρετως καὶ ἀσυγχύτως ἡνωμένοι μετὰ τῶν θείων ιδιοτήτων. Ὁ εἰς Χριστὸς δὲν διαρεῖται εἰς δύο κέντρα ὑπάρξεως ἢ ἐνεργείας.

Ὅτως, ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Θεὸς ἄνθρωπος, ἐν τῷ Ὁποίῳ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἶναι ἡνωμένοι. Οὗτος εἶναι πᾶν ὅ,τι εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ὁ Αὐτὸς εἶναι πᾶν ὅ,τι εἶναι ὁ ἄνθρωπος. Συνεπῶς, ὁ Χριστός εἶναι τέλειος, ἀπηλλαγμένος πάσης ἀμαρτίας, ἐφ' ὅσον ἡ ἀμαρτία δὲν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Οὗτος εἶναι ὁ Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ καὶ διὰ τῆς ὁποίας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀκαταπαύστως

ἐνεργεί, φέρον τὴν σωτηρίαν εἰς τὴν τελικὴν αὐτῆς τελειότητα καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν τελικὸν αὐτοῦ προορισμόν. Οὕτω, διατελοῦμεν ἐν τῇ ἐλπίδι τῆς πλήρους τελειώσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, ὅτε ἡμεῖς μετὰ πάντων τῶν ἁγίων θά εἰσέλθωμεν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου.

Αὕτη εἶναι ἡ πίστις, τὴν ὁποῖαν, ὡς πιστεύομεν, ἔχομεν κοινήν. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἔχομεν τὴν πίστιν αὐτήν, εἴτε ἀναγνωρίζομεν αὐτήν ἐξ ἱστορικῆς ἐπόψεως εἴτε ὄχι, εἴμεθα ἡνωμένοι ἐν τῇ μιᾷ Ἐκκλησίᾳ, τῷ Σώματι τοῦ Χριστοῦ. Συνεπῶς, ἡ διαίρεσις ἡμῶν εἶναι ἀπλῶς οἰκογενειακὴ διαφορά, τὴν ὁποῖαν ἐπετρονύσαμεν νὰ συνεχίζεται ἐπὶ δέκα πέντε καὶ πλέον αἰῶνας, καὶ εἶναι πλέον καιρὸς νὰ πράξωμεν πᾶν ὅ,τι δυνάμεθα νὰ λύσωμεν τὴν διαφορὰν αὐτήν, τοῦλάχιστον εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν.

Εἰς τὸ μέγαλον τοῦτο ἔργον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει νὰ διαδραματίσῃ σημαντικὸν ὄλον. Αἰσθάνομαι τῷ ὄντι εὐχαριστήσιμος, διότι ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερώνυμος καὶ οἱ περὶ Αὐτὸν Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται ἔχον συνέειδησιν τοῦ ἔργου τούτου καὶ πράττουσιν πᾶν τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἥτοι νὰ προαγάγουν τὴν μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνότητα. Ἐπιθυμῶ ἀπλῶς νὰ υπογραμμίσω ὑμῖν τὸ ἐπεῖγον τοῦ θέματος καὶ νὰ ζητήσω, ὅπως χωρήσητε μετὰ θάρρους καὶ ἀποφασιστικότητος μέχρις ὅτου ἐπιτευχθῇ ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπός.

Ἡ χριστιανικὴ ἐνότης δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος ἡμῶν, ἀλλ' ἔχομεν νὰ περιλάβωμεν εἰς τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Ἐν τῇ προβλέψει ἡμῶν, ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ, δέον νὰ ἔχομεν συνεχῶς ὑπ' ὄψει τὴν Ρωμαιο-Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τῆς ὁποίας ἔχομεν πολλὰ κοινὰ στοιχεῖα, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰς Ἐκκλησίας—μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἔχομεν πολλοὺς δεσμοὺς πνευματικῆς κληρονομίας. Ἐν ὀλίγοις, πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν ἀκαταπαύστως διὰ τὴν ἐνότητα ὅλων ἐκείνων, οἵτινες ἀναγνωρίζουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα.

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἐργασθῇ διὰ τὴν μεταμόρφωσιν ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Συνεπῶς, ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς διὰ τὴν ἐδραίωσιν τῆς εἰρήνης μετὰ τῶν ἔθνων καὶ τὴν ἀσκήσιν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς εὐμερείας μετὰ τῶν λαῶν, ἀνεξαρτήτως φυλῆς, πίστεως καὶ χρώματος.

Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἐν εἰδικῶν ἔργον νὰ ἐπιτελέσῃ. Ὅσα ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ Ἡπείρῳ, ἔχει τὴν ἰδιάζουσαν δι' αὐτὴν εὐθύνην τῆς διαδόσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως μετὰ τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ἴνα δὲ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ἄλλας παρομοίας ἀποστολάς, ἐμπιστεύομαι τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Αἰθιοπίας εἰς τὰς συνεχεῖς προσευχὰς ὑμῶν καὶ εἰς τὰς ἐπιπροσδέκτους εἰς τὸν Θεὸν προσβείας ὑμῶν ὑπὲρ αὐτῆς.

Ἐἴθε ὁ Θεός, ὁ Κύριος τῆς ἱστορίας, νὰ ἐνισχύῃ ὑμᾶς, ὅπως ἀφιερῶσητε ὑμᾶς εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλη-

σίας Αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς εὐμερείας ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ αἰωνία ζωῇ.

Μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὡς ἄνω προσφωνήσεως, ἡ χορωδία τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροψαλτῶν ὑπὸ τὸν κ. Ἀντώνιον Μπελούσην ἀπέδωκε Ἐκκλησιαστικοὺς Βυζαντινοὺς ὕμνους, ἐπηκολούθησε δὲ ἐπίσημος δεξίωσις εἰς τὸν χώρον τῶν Γραφείων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Μεγάρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Θεόφιλος ἀντήλλαξεν ἀπόψεις ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν παρισταμένων καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Τὴν μεσημβρίαν, ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας παρεκάθησεν εἰς παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ γεῦμα ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικοδήμου εἰς τὸ ἐν Κηφισίᾳ μέγαρον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, τὸ δὲ ἀπόγευμα, πάντοτε μετὰ τῆς συνοδείας του, μετέβη εἰς Σαλαμίνα, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Φανερωμένης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Ἀττικῆς κ. Νικοδήμου, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ ἐπίσημος ξεναγὸς τοῦ Μακαριωτάτου καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ἐν Ἀθήναις παραμονῆς του.

Τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας ὑπεδέχθησαν ὁ κ. Νομάρχης, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητῆς Πειραιῶς, ὁ Δήμαρχος Σαλαμίνας κ. Παν. Παρθένης καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Ἄμα τῇ ἀφίξει, ὁ Δήμαρχος κ. Παρθένης προσεφώνησε τὸν Πατριάρχην Αἰθιοπίας εὐχηθεὶς αὐτῷ τὸ «ὡς εὖ παρέστητε» εἰς Σαλαμίνα, καὶ ἐν συνεχείᾳ, ὅλοι ὁμοῦ μετέβησαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Φανερωμένης, ὅπου ἀνέμενε τὸν Μακ. Πατριάρχην ὁ Ἱερὸς Κληρὸς, περιβεβλημένος τὰ ἱερά ἄμφια, καὶ αἱ μοναχαὶ τῆς Μονῆς. Εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν ἁγίου Μητᾶ ἐτελέσθη Δοξολογία, μετὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικόδημος προσεφώνησε τὸν Μακ. Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον. Κατὰ τὴν βραχείαν εἰς Σαλαμίνα παραμονὴν τοῦ Πατριάρχης Αἰθιοπίας προσεκύνησε τὰ ἱερά λείψανα τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου καὶ τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἐπεσκέφθη δὲ τὸ παρά τῇ Ἱερᾷ Μονῇ λειτουργοῦν Γηροκομεῖον.

Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν ἐτελέσθη ἡ Θεία Λειτουργία, προεξάρχωντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Εὐρίπου κ. Βασιλείου, συμπροσευχομένου ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐνῶ ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Θεόφιλος ἴστατο εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ σολέα ἐπὶ εἰδικῶς εὐτρεπισθείσης καθέδρας, ἔχων ἐκατέρωθεν τὰ μέλη τῆς συνοδείας του. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ἐξελθὼν τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καὶ ἱστάμενος ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ

θρόνου, ἔχων δὲ ἐκατέρωθεν καὶ ἐπὶ τῶν παραθρονίων τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, προσεφώνησε τὸν Αἰθίοπα Πατριάρχην ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι,

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ἐπιθυμῶν ὅπως διὰ τρίτην φορὰν ἐντὸς τριμήρου διαδηλώσω καὶ πάλιν τὴν χαρὰν τόσοσιν ἐμοῦ προσωπικῶς καὶ τῆς περὶ ἐμὲ Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὅσον καὶ συμπάσης τῆς Ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας μετὰ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτῆς λαοῦ, φοβοῦμαι, μήπως φανῇ, ὅτι αὕτη εἶναι κατὰ συνθήκην, ἢ ἀνταποκοινημένη εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἄλλ' ἢ πραγματικότης, Μακαριώτατε, θέλομεν νὰ Σας διαβεβαιώσωμεν, εἶναι πολὺ ἀνωτέρα τῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι ὑποπίπτουν εἰς τὴν ἀντίληψίν Σας. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν εἶναι δύσκολον νὰ διαπιστώσῃτε τοῦτο καὶ εἰς τοὺς λάμποντας ἐκ χαρᾶς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ ἐνταῦθα περιεστῶτος λαοῦ καὶ γενικώτερον πάντων τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν εὐλογίαν νὰ πλησιάσῃ ἐγγύτερον τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα. Οὔτε αἱ λέξεις οὔτε αἱ οἰαδιήποτε ἄλλαι ἐκδηλώσεις δύνανται, Μακαριώτατε, νὰ ἀποδώσῃ ἐπὶ τὴν χαρὰν, ὅποσιν τιμῆν, ὅποσιν εὐλογίαν αἰσθανόμεθα κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Προκαθημένου τῆς παλαιφάτου ἀδελφῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ γεγονός, μάλιστα, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἐνῶ εἶχε νὰ ἐπιλέξῃ μετὰ πολλῶν ἄλλων προσκλήσεων, προτίμησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἰδικὴν μας Ἐκκλησίαν καὶ Χώραν, ἐπίσης δὲ τὸ ἕτερον γεγονός, ὅτι ἡ πρὸς ἡμᾶς ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας φιλάτης Μακαριότητος εἶναι ἡ πρώτη Αὐτῆς ἐκτὸς τῆς Αἰθιοπίας ἐπίσκεψις, μετὰ τὴν ἐπαξίαν Ὑμῶν ἀνάδειξιν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον τοῦ ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου καὶ τῶν ἁγίων Ἰσαποστόλων Φρουμενίου καὶ Αἰδείου, δεικνύουν τὸ μέγεθος τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀγάπης ὅχι μόνον Ὑμῶν προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐλαβοῦς Ἀνακτος τῆς ἐνδόξου Ὑμῶν Πατρίδος καὶ τῆς καθόλου Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Θὰ κατανοῆτε ὅθεν, ὅτι εἶναι δεδωκενὸς ἢ ἐπιθυμία μου, ὅπως τὸ γεγονός τοῦτο γνωστῆς εὐρύτερον ἐν Ἑλλάδι καὶ ἠχῆσῃ εἰς τὰ ὅσα ὅχι μόνον τῶν κατὰ τὴν ὥραν ταύτην ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ τούτου Ναοῦ ἐκκλησιαζομένων ἀδελφῶν μας, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν δ' αὐτῶν αἰθερίων κνυμάτων κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ἀκροωμένων τὰ διατρέχοντα κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην σύναξιν.

Ἄλλ' ἡ χειρονομία Ὑμῶν αὕτη, ἢ ἐκδηλωθεῖσα διὰ τῆς προτιμήσεως τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν ἐπισκέψεως, ἔρχεται ὡς εὐλογημένη συνέχεια τῶν ἐκδηλώσεων ἐκείνων, τὰς ὁποίας τόσοσιν ἢ Αὐτοῦ Ἀυτοκρατορικῆς Μεγαλειότης, ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αἰθιοπίας Χάιλε Σελάσιε ὁ Α', ὅσον καὶ ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν σεβασμίας Ἱεραρχίας

καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος τῆς παναρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, ἠθέλησαν νὰ διαδηλώσῃ κατὰ τὴν περυσινήν ἡμῶν ἐν τῇ Χώρα Ὑμῶν ἐπίσκεψιν.

Καὶ πρῶτον, ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἡ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Ἐκκλησίας καὶ Χώρας πρόσκλησις ἀπηρθύνθη πρὸς ἡμᾶς διὰ προσωπικοῦ Γράμματος αὐτοῦ τούτου τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας· κατόπιν, ὅτι τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν ἀερολιμένα τῆς Αἰθιοπικῆς Πρωτευούσης ὑπεδέχθησαν ὄχι μόνον ἡ Ὑμετέρα φιλάτη Μακαριότης, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἱεραρχία τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν λαμπρύνουσαν τὴν ὅλην ὑποδοχὴν παρουσίαν τῆς Αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς καὶ τῆς Α.Ε. τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς Αἰθιοπικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἄλλων ἐπισήμων. Ἐπειτα, ἐνθυμούμεθα μὲ πολλὴν συγκίνησιν τὸ κατὰ δεκάδας χιλιάδων κατὰ μῆκος τῶν ὁδῶν ἀναμένον ἡμᾶς καὶ κατὰ τὴν διέλευσιν ἡμῶν καὶ ἐντὸς καὶ περὶ τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ κυριολεκτικῶς ἀλαλάζον πλῆθος. Μᾶς συνεκίνησε δὲ ὁλοῦν ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Αὐτοῦ Ἀυτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ὄχι μόνον διέθεσε διὰ τὴν ἐν Αἰθιοπία κίνησιν τοῦ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην ὁμιλοῦντος τὸ προσωπικόν του αὐτοκρατορικόν ὄχημα, ἀλλὰ καὶ ἐγκατέστησεν ὁλόκληρον τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας εἰς ἐν τῶν Ἀνακτόρων τῆς Αὐτοκρατορικῆς Οἰκογενείας.

Τέλος, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ συγκινήσῃ βαθύτατα τὴν Ἀντιπροσωπεῖαν τῆς Ἑλλάδος αἱ ἰδιαιτέρας τιμαί, τὰς ὁποίας ἡ Αὐτοῦ Ἀυτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος ἐπεδαφίλευσε τόσοσιν εἰς ἐμὲ, τὸν Ἀρχηγόν της, ὅσον καὶ εἰς ἅπαντα τὰ μέλη αὐτῆς, κατὰ τὰς ἐπακολουθησάσας Ἐθνικὰς εορτάς, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ καθ' Ὑψηλὴν ἐπιταγὴν ἀπονεμόμεναι εἰς ἡμᾶς τιμαὶ ἦσαν ἴσαι πρὸς ἐκεῖνας, αἱ ὁποῖαι ἀπενέμεντο μόνον εἰς τὰ μέλη τῆς Αὐτοκρατορικῆς Οἰκογενείας.

Ταῦτα, βεβαίως, Μακαριώτατε, κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς Ἀντιπροσωπεῖας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Χώραν μας, ἐθεώρησα ὑποχρέωσίν μου νὰ τὰ φέρω εἰς γνῶσιν ὄχι μόνον τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐσεβοῦς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πληρώματος. Ἐπιθυμῶ ὁμως, ὅπως, ἐπιλαμβανόμενος τῆς εὐκαιρίας τῆς Ὑμετέρας ἐπισκέψεως, ἀφ' ἐνός μὲν ὑπομνήσω ταῦτα εἰς πάντας ἡμᾶς καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν. Ἀφ' ἑτέρου παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν θειοτάτην Μακαριότητα καὶ τὴν εὐλαβῆ συνοδίαν Αὐτῆς, ὅπως μὴ θεωρήσῃ οὔτε ὡς ἐνδειξὴν ἑλλείψεως ἐναντι Ὑμῶν ἀγάπης, οὔτε ὡς ἑλλειψὴν ἐπαρκοῦς πρὸς Ὑμᾶς τιμῆς, πολλῶ δὲ μᾶλλον οὔτε ὡς ὑποτίμησιν τῶν παρασχεθεῖσάν εἰς τὴν ἐν Αἰθιοπία ἡμετέραν Ἀντιπροσωπεῖαν τιμῶν τὸ γεγονός, ὅτι αἱ ἐκδηλώσεις τῶν πρὸς Ὑμᾶς ἰδικῶν μας αἰσθημάτων εἰς πολλὰ σημεῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φθάσῃ τὰς ἰδικὰς Σας. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι αἱ ἰδικαὶ Σας ἦσαν πραγματικῶς ἀνυπερέβλητοι. Παρὰ πᾶσαν προσπάθειάν μας νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐν προκει-

μένω τὸ «τῆ τιμῆ ἀλλήλους προηγούμενοι» (Ρωμ. ιβ', 10), μᾶς ἦτο ἐν τῇ πράξει ἀδύνατον. Αἱ ἀξιωματικοὶ Ὑμῶν ἐκδηλώσεις τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης Ὑμῶν καὶ στοργῆς εἶναι ὄντως ἀδύνατον νὰ τύχουν μιμήσεως. Πρέπει δὲ καὶ δημοσίᾳ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ Ὑμετέρα πρὸς ἡμᾶς φιλοξενία ὑπερέβη ἀσυγκρίτως τὴν ἥς χθὲς ἐμνήσθητε πατροπαράδοτον Ἑλληνικὴν φιλοξενίαν.

Ἄλλὰ καὶ οἱ λόγοι Σας, Μακαριώτατε, τοὺς ὁποίους ἀπηθύνετε τότε πρὸς ἡμᾶς, εἶχον βαθυτάτην ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς μας. Εἶχατε εἶπει, ὅτι σεῖς, οἱ Αἰθίοπες, θεωρεῖτε «τοὺς Ἕλληνας ὄχι μόνον ὡς ἀδελφούς ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ καὶ συμμετόχους τοῦ ἰδίου πολιτιστικοῦ πνεύματος. Καὶ τοῦτο, διότι ὁ σύνδεσμος, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει μεταξὺ ἡμῶν, ἀνάγεται εἰς προχριστιανικούς καιρούς, ὅτε ὑπῆρχον δεσμοὶ φιλίας μεταξὺ Αἰθίοπων καὶ Ἑλλήνων. Οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Ἕλληνες», εἶχατε εἶπει, «πρὶν ἀρχίσῃ ἡ κοινωνία αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἡ ὁποία καὶ ἔφερε τὰ δύο Ἔθνη εἰς ἰδιαίτεραν ἀπὸ ὅ,τι μὲ ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἄλλα Ἔθνη σχέσιν, εἶχον ἤδη ἔλθει εἰς ἐπικοινωνίαν».

Ἡθελήσατε δὲ νὰ ἐξάρετε τὴν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας ὑπάρχουσαν συγγένειαν, εἰπόντες ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ σας φιλολογία, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν Ναῶν σας, αἱ εἰκόνες καὶ ἡ ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴ σας ζωὴ (ἀδεικνύουν μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας).

Μακαριώτατε, εὐρίσκομαι εἰς τὴν εὐτυχῆ θέσιν νὰ γνωρίζω, ὅτι τὸσον ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ὅσον καὶ ἡ περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχία καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ αὐτῆς Κλήρου ἔχουν βαθυτάτην συναίσθησιν ἐδύνης περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ λαοῦ Τῆς καὶ τῆς Ἀνθρωπότητος κατὰ τοὺς παρόντας, κοσμογονικούς ὄντως, καιρούς. Ἡ Ὑμετέρα Μακαριότης, ἤδη κατὰ τὴν γενομένην πρὸ ἐνὸς ἀκριβῶς ἔτους ἐπίσκεψιν ἡμῶν παρ' Ὑμῶν, ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν, ὅπως συνεργασθῶμεν στενῶς καὶ βαδίσωμεν ὁμοῦ ἐν ἀγάπῃ, εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων ὄντως συγχρόνων προβλημάτων. Τοῦτο πληροῖ ἡμᾶς ἰδιαίτεράς χαρᾶς καὶ ταῦτοχρόνος ἐνθαρρύνει ἡμᾶς, ὅπως ἀναδεχθῶμεν τὸν ὑψηλὸν καὶ μεγάλον τοῦτον ἀγῶνα. Αἱ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν σχέσεις ἐπιτρέπουσι τὸν σχηματισμὸν τῆς βασίμου ἐλπίδος, ὅτι ἡ συνεργασία αὐτὴ ἐν τῷ μέλλοντι θὰ ἀποβῆ καρποφόρος καὶ ἀποδοτικὴ. Διαγιγνώσκωμεν, ὅτι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἔχομεν ἰδιαίτερος ἀνάγκην κατὰ τοὺς παρόντας καιρούς, εἶναι ἡ ἀδελφικὴ καὶ εἰλικρινὴς μεταξὺ πάντων τῶν Χριστιανῶν συνεργασία καὶ ἡ ἀπὸ κοινοῦ ὑφ' ὅλης τῆς Χριστιανοσύνης καταβολὴ μεγαλύτερας προσπάθειας πρὸς ἀπόκρουσιν ὄλων ἐκείνων τῶν συστημάτων καὶ τῶν ἐκδηλώσεων, αἱ ὁποῖαι τείνουσι νὰ ἐπαναφέρουν τὸν ἄνθρωπον ὄχι ἀπλῶς εἰς τὸν αἰῶνα τῆς βαρβαρότητος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ παλιμβαρβαρισμοῦ. Οὗτος εἶναι καὶ ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα χειρότερος, διότι ἡ μὲν βαρβαρότης ἀποτελεῖ χαμηλὴν βαθμίδα πολιτιστικῆς ἐξελίξεως· ὁ παλιμβαρβαρισμὸς ὅμως δὲν εἶναι κἂν ἐπιστροφή εἰς τὴν βαρβαρότητα· εἶναι ἐκφυλισμὸς.

Μακαριώτατε,

Θεῖα εὐδοκία, ἡ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν σχέσις δύναται νὰ προβληθῆ ὡς πρότυπον, τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι δυνατόν νὰ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Ἐκκλησιῶν. Πρότυπον, κατὰ τὸ ὁποῖον, ἐνῶ ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν διαφοραὶ τινες ἐν τῇ πίστει καὶ καθ' ὃν χρόνον καταβάλλεται εἰλικρινὴς καὶ ἐντατικὴ ἐκατέρωθεν προσπάθεια, ὅπως αἱ διαφοραὶ αὗται ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τοῦ μέσου, θὰ λειτουργῆ εἰς τὸν ἑπακρὸν δυνατὸν βαθμὸν ὁ ἕτερος νόμος, ὁ νόμος τῆς εἰλικρινοῦς, τῆς ἀνιδιοτελοῦς, τῆς μεγάλης ὄντως Ἀγάπης. Τῆς μεγάλης, δηλαδή, Ἀγάπης, ἡ ὁποία, ὅπως καὶ ἡ μεγάλη πίστις, ἀφοῦ εἶναι δυνατόν καὶ («ὄρη μεθιστάνειν»), θὰ δύναται νὰ ἀναπληροῖ τὰ ἐλλείποντα καὶ νὰ ἐπισπᾷ τὴν θείαν Χάριν, ἡ ὁποία θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ.

Ἄφ' ἑτέρου, ὁ μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν διεξαγόμενος Διάλογος, ὄχι μόνον φέρει ἐγγύτερον ἀλλήλων τοὺς Θεολόγους ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ δίδει τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν δυνατότητα εἰς ἐντονωτέρας ἐκδηλώσεις τῆς μεταξὺ μας ὑπαρχούσης ἀγάπης.

Ἐντεῦθεν, Μακαριώτατε, «ἀποβλέποντες εἰς τὸν κοινὸν Ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεως ἡμῶν Ἰησοῦν» (Ἐβρ. ιβ', 2), «ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ» (Κολ. α', 11), ὡς «αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα» (Ἐφ. δ', 15), ἵνα μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐλογίαν τῶν Ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας φθάσῃ διὰ τὴν Ἀνθρωπότητα ἡ εὐλογημένη ἐκείνη στιγμή, κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ εἶναι («τὰ πάντα καὶ ἐν πάσιν Χριστός») (Κολ. γ', 11).

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ἀπήντησεν ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος ὡς ἀκολούθως:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφε Κύριε Ἱερώνυμε,

Σεβασμιώτατοι Ἀδελφοὶ καὶ Ἱερὲ Κλήρε τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Φιλόχριστε Ἑλληνικὲ Αἰε,

Χαιρετίζω ὑμᾶς ὅλους κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην, ἀδυνατῶ νὰ ἀποκρύψω ἀφ' ὑμῶν τὰ κατακλύζοντά με αἰσθήματα συγκινήσεως, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐν τῷ προσώπῳ μου ἐκδηλώσεως τῶν πλουσίων καὶ φιλαδέλφων αἰσθημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Αἰθιοπικὸν λαόν. Ἀνέμενον καὶ ἐγὼ αὐτὴν τὴν ἰδιαίτεραν στιγμήν, ἵνα ἐκφράσω τὰ αὐτὰ πλούσια αἰσθήματα ἀγάπης τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ πρὸς ὑμᾶς, τὸν Θεόφρονα Ἑλληνικὸν λαόν.

Διὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐκ παραδόσεως ξενίας τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, καὶ ἐκείνων τῶν αἰσθημάτων, ἀτιναπηγάζουν ἐκ τῆς ὅλης ἱστορίας σας, ἐντὸς τῆς ὁποίας παρελαύνει ἡ ὠραιότης τῆς ψυχῆς σας καὶ ἡ εὐγένεια

τῆς σκέψεώς σας, ἀπεδείξατε τὴν ὄλως ἰδιαιτέραν θέσιν, ἣν κατέχει ὁ εὐσεβὴς λαὸς τῆς Αἰθιοπίας εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὴν σκέψιν σας.

Μετὰ πολλῆς χαρᾶς παρατήρησα, ὅτι εἰς τὸν χώρον τοῦτον ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς διὰ μέσου τῆς ἱστορίας διατηρεῖ ὡς τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φυλῆς του τὸν βαθύτατον σεβασμὸν πρὸς τὸν Θεόν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν Αἰθιοπικὸν λαόν. Χάρις δὲ εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο αἱ Ἐκκλησίαι μας, ἡ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αἰθιοπίας, ἀπέβησαν ἡ κιβωτὸς τοῦ χριστιανικοῦ ποιμνίου μας ἐν ἐποχαῖς σκληρῶν δοκιμασιῶν, δεινοπαθημάτων καὶ θρησκευτικῶν διωγμῶν. Ἀμφότεροι οἱ λαοὶ μας ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ μαρτυρικοῦ βίου τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἠξιώθησαν καὶ θριάμβων ἀναστάσεως καὶ περιεβλήθησαν διὰ τοῦ φωτοστεφάνου τῆς νίκης, χάρις εἰς τὴν πρὸς τὸν Χριστὸν ἀμετακίνητον πίστιν των.

Εἶναι ἐξόχως σημαντικὸν τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Αἰθιοπίας, ἥτις ἀνεπτύχθη ὡς ἄμπελος ἐδικληματοῦσα, διὰ τῶν ἀόκνων προσπαθειῶν τῶν πρώτων ἀποστόλων αὐτῆς, εἶτα δὲ διὰ τῶν ἀποστολικῶν ἀγώνων τοῦ ἱεροῦ Φρουμεντίου, καὶ ἥτις μονίμως τὸν σταυρὸν αὐτῆς ἔφερε, συγκακοπαθήσασα μετὰ τοῦ Αἰθιοπικοῦ ἔθνους, διατηρεῖ καὶ σήμερον ἀσίγαστον τὴν ὁρμὴν αὐτῆς, ἀμείωτον τὴν δρασὶν καὶ ἀμεταβλήτους τοὺς στόχους αὐτῆς. Ἀνεδύθη αἰφνιδίως, ἐξετέραφη καὶ διετηρήθη ἐν δοκιμασίαις καὶ μαρτυρίῳ καὶ ἀποτελεῖ σήμερον τὴν μόνην ἐλπιδοφόρον νησίδα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ Ἠπείρῳ. Τὰ παθήματα κατέστησαν αὐτὴν δόκιμον εἰς τὴν ἀντοχὴν καὶ ἔμπειρον εἰς τὰς μεθόδους.

Καθ' ὅλην τὴν διαρρέουσαν μακρὰν ἱστορίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Ὁρθόδοξος Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ἀπετέλεσεν ἐπίλεκτον τμήμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Μάρκου καὶ τηλαυγῆ φάρον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Ἀφρικῇ. Αἱ λαίλαπες, αἵτινες ἐνέσκηψαν κατὰ καιροῦς, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκριζώσουν ἐκ τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ τὰ ιδεώδη τοῦ Αἰθιοπικοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ χριστιανικὴ πίστις ὑπῆρξε διὰ τὸν Αἰθιοπικὸν λαὸν ἡ πηγὴ θάρρους, ἐνθέου θυνάμεως καὶ ἡ ἐγγύησις εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους στιγμὰς αὐτοῦ, ὥστε σήμερον νὰ ἀποτελῇ ἀναμφισβήτητον προπύργιον τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ τὴν περαιτέρω διάδοσιν αὐτοῦ καὶ τὴν παγίωσιν τῆς εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον, ἐν συνεργασίᾳ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

Αἱ χριστιανικαὶ Χῶραι ἡμῶν, αἵτινες ἔχουσι διαβροθῆ ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν κακίαν, τὴν θρησκευτικὴν παρακμὴν, τὴν ἠθικὴν ἀποσύνθεσιν καὶ τὴν κοινωνικὴν ἀστάθειαν, ἔχουν ὡς ἰδιαιτέραν ἀποστολὴν νὰ περιφρουρήσουν τὰς ἀνθρωπίνους ἀρχὰς καὶ ἀξίας ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν τούτων. Αἱ ἀρχαὶ αὗται, αἵτινες ἔχουν γίνεαι συνειδήσις εἰς τὸ ἐλεύθερον καὶ ἀδούλωτον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἐπικρατήσουν, ἐπάλαισαν πολλὰ γενεαὶ εἰς τὸ παρελθόν.

Ἡ ἀθρησκοποίησις καὶ ἡ ἀνηθικοποίησις τοῦ κόσμου, εἰς τὰς θεωρίας αὐτοῦ, εἰς τὰς σκέψεις καὶ εἰς ὅλα τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ἐνδιαφέροντος πράγμα-

τα κατὰ τὴν ἐποχὴν μας, ὑπῆρξαν οἱ στόχοι τῶν ἐχθρῶν τῶν θεῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀξιών. Ἡ ἄσρησις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἄσρησις τῆς ἠθικῆς ἦσαν τὰ ἐλαττήρια τοῦ ἀνθρωπίνου δράματος χθὲς καὶ σήμερον. Ταῦτα ὑπῆρξαν σειρήνες εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων πάσης ἐποχῆς, διαβιβρώσκουσαι διαρκῶς τὰς ἀνθρωπίνους κοινωνίας.

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Χῳρᾳ ταύτῃ, ὅταν ἀπομακρύνωμεν τὸν Θεὸν ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν, εἰς τὴν πραγματικότητα, πραγματοποιοῦμεν στάσιν κατὰ τοῦ Δημοουργοῦ καὶ Πατρὸς ἡμῶν. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀσρητοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐκφυλισμὸς καὶ κεκηρυγμένη ἀθεΐα, διότι ἐν αὐτῷ κυριαρχεῖ διαρκῆς ταραχὴ καὶ ἀνησυχία. Ἡ ἀθεΐα εἶναι παγίς, τὴν ὅποιαν στήνει ὁ ἀνθρωπος κατ' ἐκείνου, ὅστις ἀγωνίζεται διὰ τὸ εἶναι, ἐνῶ ὁ Θεὸς δὲν εἶναι παγίς, ἀλλὰ σάνις σωτηρίας ἐν τῷ ὠκεανῷ καὶ βακτηρία διὰ τὴν ἀκίνδυνον μετάβασιν ἐκ τῆς ζωῆς ταύτης εἰς τὸ αἰώνιον βασίλειον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ χριστιανός, ἐλλιμενισμένος εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, δύναται νὰ ἐκριζώσῃ ὅλας τὰς ἀμφιβολίας, τὰς ὁποίας ἡ θύραθεν σκέψις ἀφῆρει ἄνευ ἀπαντήσεως καὶ ἐξαφανίζει ἀπὸ ἐντὸς ἡμῶν τὸ πνεῦμα τοῦ σκεπτικισμοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι ξένον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς αἰσιοδοξίας, τὸ ὅποιον διαρκῶς πνέει ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ χρόνος δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ δικαιολογήσω τὴν ἀνησυχίαν, ἥτις συνέχει τὰς Ἐκκλησίας μας διὰ τὴν φθορὰν τῆς ἠθικοθρησκευτικῆς συνειδήσεως τῶν λαῶν. Θεωρῶ, ὅμως, τοῦτο ὡς συνέπειαν τῆς χαλαρᾶς ἀντιμετωπίσεως ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν μας τῶν θρησκευτικῶν, ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων αὐτῶν, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦν εὐαισθησίαν καὶ ἀποφασιστικότητα, μὲ δείκτην τὸν ἠθικὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν ἐπιθυμοῦν, ἐν τῇ συναισθησει οὐ ἔχουσι χρέους, νὰ συμβάλουν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐμφύτου χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου νὰ ἀνέροχηται συνεχῶς καὶ νὰ ἐπιτυγχάνῃ οὐ μόνον τὴν ὕλικὴν βελτίωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν τοιαύτην, διὰ τῆς δημιουργίας ἔργων ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ἐπιφέρουν συγχρόνως ὑψίστης σημασίας ὠφελείας εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων.

Ὡς μόνιμος στόχος τῆς Ἐκκλησίας παραμένει ἡ δημιουργία χριστιανικοῦ χαρακτῆρος εἰς τὰ μέλη αὐτῆς· χαρακτῆρος, φέροντος ἐμφανῶς τὰς κλίσεις πρὸς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, στηριζομένης ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπης καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον στοργῆς.

Ἰδιαιτέρον τὸ ἐνδιαφέρον ἡμῶν δέον νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸς τὴν νεολαίαν, ἥτις εἰς ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ κόσμου παρουσιάζει ἴχνη τινὰ ἠθικοῦ μαρasmus, φυλετικῆς παρακμῆς καὶ παρεκκλίσεως ἀπὸ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῆς προόδου καὶ τοῦ χριστιανικοῦ μεγαλείου.

Τινὲς ἐξ αὐτῶν σήμερον παρουσιάζονται ἄνευ ἰδανικῶν. Στεροῦνται τῶν ἰδανικῶν ἐκείνων, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν οἱ εὐγενεῖς στοχασμοὶ τῶν παρελθουσῶν γενεῶν. Χλευάζουν τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν, ἀρνοῦνται

τὴν ζωὴν τῆς εὐσεβείας, διαπομπεύουν τὴν ζωὴν καὶ τοὺς δεσμούς τῆς οἰκογενείας καὶ ἀντιδροῦν εἰς τὰς δυνάμεις ἐκείνας, αἵτινες ἐκκριόρησαν εἰς τὴν τέχνην, τὴν ποίησιν, τὸ δράμα καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Ἡμεῖς δέ, ὡς Ἐκκλησία, οἱ ἡγέται τοῦ πνεύματος καὶ ἕκαστον μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἔχομεν μεγίστην ἐθθύνην διὰ τὸ δράμα τῆς συγχρόνου νεολαίας. Ὀφείλομεν νὰ τοὺς δημιουργήσωμεν ἰδανικὰ καὶ ἐνθουσιασμούς, προάγοντας τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν καὶ τὴν ἔφεσιν πρὸς τὸν ἀληθινὸν πολιτισμὸν. Νὰ τοὺς ὑποδείξωμεν προσανατολισμούς εἰς τὴν ζωὴν των καὶ νὰ γίνωμεν οἱ οἰκοδόμοι τοῦ ὕψιους ἡθικοῦ βίου των καὶ τῆς χριστιανικῆς δικαιοσύνης.

Ἀγαπητοὶ Ἕλληνες Χριστιανοί,

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ κατακλείσω τὸν πρὸς ὑμᾶς λόγον μου μὲ ὀλίγα εἰσέτι λόγια ἀγάπης. Θεωρῶ ἐμάντων ἰδιαίτερος ἐδύχη, διότι μοι παρεσχέθη ἡ εὐκαιρία αὕτη νὰ ἀπευθυνθῶ πρὸς τὸν χριστιανικὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος, τὸν ὁποῖον ἀσπάζομαι ὅλον ἐν τῷ προσώπῳ ὑμῶν. Μολονότι ἤλθετε νὰ ἐνώσητε τὰς προσευχὰς σας μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας σας καὶ νὰ τὰς πέμψητε ὡς θυμίαμα τῆς εὐσεβείας σας πρὸς τὸν Κύριον καὶ νὰ παρακολουθήσητε μὲ τὴν διακρίνουσαν τοὺς Ἕλληνας βαθυτάτην εὐσέβειαν τὸ Μέγα Μυστήριον τῆς Θείας Ἐδχαριστίας, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἤλθετε διὰ νὰ τιμήσητε ἐν τῷ προσώπῳ μου τὸν εὐσεβῆ Αἰθιοπικὸν λαόν. Τοιοντοτρόπως, ἐδόθη ἡ σπανία αὕτη εὐκαιρία νὰ ἀποκαλύψω εἰς ὑμᾶς τοὺς στόχους καὶ τὰ πλαίσια, ἐντὸς τῶν ὁποίων δραστηριοποιεῖται ἡ ἐθθύνη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, εἰς τε τὸν θρησκευτικὸν καὶ τὸν ἡθικὸν τομέα, καὶ νὰ συγκεκριῶ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν λαῶν μας εἰς μίαν κοινὴν προσπάθειαν δημιουργίας καλυτέρου μέλλοντος, ὡς ἔκφρασιν τῆς πρὸς τὸν Κύριον πορείας ἡμῶν, ὄντων ἡμῶν ἀδιαιλείτως ἠρωμένων ἐν τῷ δεσμῷ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ.

Εἶθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογῇ τὸν βίον ἡμῶν, νὰ μεγαλύνῃ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ καὶ νὰ θαναμαστῶνῃ τὴν δόξαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν λαῶν μας.

Ἄ μ ἡ ν.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς προσφωνήσεώς του, ὁ Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος προσέθεσε:

Μακαριώτατε,

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, καθ' ἣν ἐξέφρασα τὴν ἀγάπην τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, θὰ ἤθελα νὰ προσφέρω ὡς δῶρον εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ὑμῶν Ναόν, ὡς δεῖγμα τῆς μεθ' Ὑμῶν ἐνότητος, τὸν Τίμιον αὐτὸν Σταυρόν.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀνταπήντησεν οὕτως:

Μακαριώτατε,

Τὴν ἰδιαίτεραν αὐτὴν ἐκδήλωσιν ἀγάπης καὶ τιμῆς, διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ πολυτίμου αὐτοῦ

δῶρον, τὸ ὁποῖον εἶναι σύμβολον ὄχι μόνον ἀγάπης ἐν Κυρίῳ, ἀλλὰ καὶ θοιᾶμβου καὶ νίκης, τὴν δέχομαι ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Παρακαλῶ δὲ τὸν Κύριον, νὰ εὐδοκήσῃ νὰ φθάσωμεν ὁμοῦ εἰς τὴν ποθητὴν νίκην, τῆς ὁποίας ὁ Σταυρὸς ὑπέβησε τὸ ὄπλον.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος λαβὼν τὸν Σταυρὸν καὶ ἀνελθὼν εἰς τὸν σολεᾶ ἠδύλογησε δι' αὐτοῦ τὸν περιεστῶτα λαόν.

Ἐδόθη προῖνον ρόφημα εἰς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν αἰθουσαν ἐστίασεως τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης ἐδόθη τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Αἰθίοπος Πατριάρχου ἐπίσημον γεῦμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὸ γεῦμα παρεκάθησαν, πλὴν τῶν φιλοξενουμένων ἐπισήμων, παρεπιδημοῦντες Ἱεράρχαι, ὁ Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Παναγιωτάκης, ὁ Διευθυντῆς Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν πρέσβυς κ. Εὐστ. Καλαμίδας, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καθηγητῆς κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης καὶ καθηγηταὶ αὐτῆς, ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς Ὁρησκευμάτων κ. Κωνσταντῖνος Κούρκουλας, ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ κ. Παπαλουκάς καὶ πολλοὶ ἄλλοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος προσεφώνησε τοὺς τιμωμένους ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Αἰθιοπίας,

Ἀπὸ διημέρου ἔχομεν τὴν ἐξαιρετικὴν χαρὰν, νὰ Σᾶς ἔχωμεν μετὰξὺ μας, ὡς ἐπίσημον ξένον μας, Ὑμᾶς τὸν ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν γνωστὸν ὄχι μόνον εἰς τὴν Χώραν μας, ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ, ὡς τὸν διαπρεπέστατον Ἱεράρχην τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, ἐπαξίως ἐν τῷ μεταξὺ ἀνελθόντα τὰς ὑψηλὰς βαθμίδας τοῦ Πατριαρχικοῦ Ὁρόνου, πρὸς ἄφατον χαρὰν πάντων τῶν γνωριζόντων Ὑμᾶς καὶ τὸ βαθύτατα χριστιανικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐμφορεῖσθε.

Σήμερον, Μακαριώτατε, ἔχομεν τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐλογίαν νὰ συμπαρακαθήμεθα μαζί Σας καὶ μετὰ τῆς Α.Ε. τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐκπροσώπου τῆς Αἰθιοπίας καὶ ἄλλων ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων τῆς Αἰθιοπικῆς Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, ὡς συνδαιτημόνες εἰς τὴν ἀπλήν αὐτὴν, ἀλλὰ πλουσίαν εἰς ἀγάπην καὶ βαθύτερον πνευματικὸν νόημα τράπεζαν, τὴν ὁποίαν λαμπρύνει ἡ παρουσία ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, τῆς Ἐπιστήμης καὶ ἰδιαίτερος τῆς Θεολογίας, ὡς ἐπίσης καὶ ἄλλων ἐκπροσώπων τῆς Διοικήσεως.

Τὸ γεῦμα, Μακαριώτατε, ἐκ πρώτης ὄψεως ἔχει σκοπὸν πολὺ ὕλικόν, δύναται ὅμως νὰ ἔχῃ καὶ νόημα βαθύτατα πνευματικόν. Τὸ κόψιμο τοῦ ψωμοῦ ἦτο ἱερὸν καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους προγόνους μας, οἱ ὁποῖοι ἀπαξ καὶ συνέτρωνον μὲ κάποιον, τὸν ἐθεώρουν ἱερὸν δι' αὐτοὺς πρόσωπον καὶ φίλον ἐφ' ὄρου ζωῆς. Πολὸν

δμως βαθντέραν και τοῦτ' αὐτὸ ἱερὰν σημασίαν ἀπέκτη-
σεν ἢ ἐν ἀγάπῃ και ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου κλάσις τοῦ
ἄροτου παρὰ τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ἅγιον Αὐτοῦ Ὄνο-
μα. Διὰ τοῦτο και ἡμεῖς, συντροφῶντες ἐνώπιον Κυρίου
σήμερον και κατόπιν ἐπικλήσεως τοῦ Τρισαγίου Ὄνο-
ματός Του μετὰ τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Αἰθιο-
πίας και τῆς συνοδείας Αὐτοῦ, πιστεύομεν, ὅτι στερε-
οῦμεν τοὺς τόσον στενοὺς μετ' αὐτοῦ δεσμοὺς ἀγάπης
και φιλίας, με τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἤδη πρὸ πολλοῦ
συνδεθῆ ἡμεῖς και μεθ' ἡμῶν πάντες οἱ ἀγαπητοὶ και
ἐντιμότεροι συνεργάται και συνδαιτημόνες αὐτοῦ τε
και ἡμῶν.

Ἄλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης βαδίζομεν τὸν δρόμον, ὁ
ὁποῖος θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως
και τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ και «ἀληθεύον-
τες ἐν ἀγάπῃ», «θὰ ἀξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα,
ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ Χριστός» (Ἐφ. δ', 13. 15).

Ἐδχαριστῶ πάντας τοὺς ἀποδεχθέντας τὴν πρόσ-
κλησιν τῆς Ἁγίας και Ἱερᾶς Συνόδου νὰ ἔλθουν νὰ
συμμερισθοῦν τὴν χαρὰν ἡμῶν, ἐπὶ τῇ ἐνταῦθα παρου-
σίᾳ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου
και τῶν περιστοιχιζόντων Αὐτὸν διαπρεπῶν Ἀρχιε-
ρέων και λοιπῶν κληρικῶν, ἢ ὅποια ἐπαναφέρει εἰς
τὴν μνήμην ἡμῶν ἐντονώτερον τὰς ἐξαιρετοὺς τιμὰς
και τὰ πλοῦσια δειγματα τῆς ἀγάπης, τὰ ὅποια ἡ Α.Μ.
ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Αἰθιοπίας, ἐνδοξος Χάϊλε Σελάσιε
και σύμπασι ὁ Αὐτοκρατορικός Αὐτοῦ Οἶκος, ἢ ἀδελφῇ
Ἐκκλησίᾳ τῆς Αἰθιοπίας, με ἐπικεφαλῆς τὸν τότε
Πατριαρχεῦντα και νῦν ἐπαξίως κατέχοντα τὸν Πα-
τριαρχικὸν Θρόνον, ὡς ἐπίσης και σύμπασι ὁ Αἰθιοπικός
λαὸς ἐπέδειξε πρὸς τὴν ἐπισκεφθεῖσαν τοὺς ἀγαπητοὺς
ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὺς πρὸ ἔτους ἀντιπροσωπεῖαν τῆς
Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἠγεῖτο ἡ ἡμετέ-
ρα μετρούτης. Σήμερον, ἅπαντες οἱ παρακαθήμενοι
εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην τῆς ἀγάπης, βλέποντες ἐν τῷ
προσώπῳ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἀββᾶ Θεοφίλου
και τῆς εὐλαβοῦς συνοδείας Αὐτοῦ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ,
τὴν δοθεῖσαν εἰς τὸν εὐγενῆ χριστιανικὸν λαὸν τῆς
Αἰθιοπίας, θὰ δοκιμάσουν ὡς ἀδελφοὶ τὴν αὐτὴν χαρὰν,
τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἐλθόντες
εἰς Ἀντιόχειαν και ἰδόντες τὴν ἐκεῖ χάριν τοῦ Θεοῦ.

Με τὰ αἰσθήματα ταῦτα τῆς πλοῦσιᾶς ἀγάπης
και τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς, ἐξ ὀνόματος οὐ μόνον ὀλο-
κλήρου τῆς ἐκλεκτῆς ὀμνηγῶσεως, ἀλλὰ και συμπάσης
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑψῶνω τὸ ποτήριον τοῦ-
το τῆς εὐφροσύνης και προσίνω εἰς ὑγίειαν και μακρο-
ημέρευσιν τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Θεοφίλου, τῶν
ἐκλεκτῶν Συνοδῶν Αὐτοῦ, τοῦ Θεοσεβεστάτου Αὐτο-
κράτορος τῆς Αἰθιοπίας και ὀλοκλήρου τοῦ φίλου
Χριστιανικοῦ Λαοῦ τῆς Αἰθιοπίας, με τὴν ὀλόθερον
εὐχὴν, ὅπως ὁ Κύριος διατηρήσῃ εἰς τὰς καρδίας μας
ἀκεραίαν τὴν ἀπεριόριστον και εἰλικρινῆ ἀγάπην,
τὴν ὁποίαν ἐνέβαλεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, πρὸς δόξαν
τοῦ Ὄνοματός Του και διαιώνισιν τῆς ἀρχαίας φιλίας
μεταξὺ τοῦ Αἰθιοπικοῦ και τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ και
ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ἐπωφελοῦμενος
δὲ τῆς παρουσίας ἐκλεκτῶν ἐκπροσώπων ἀδελφῶν ἐν

Κυρίῳ Ἐκκλησιῶν, παρακαλῶ νὰ διαβιβάσουν πρὸς
αὐτὰς τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ἀγάπην και τὴν διαβεβαίω-
σίν μας, ὅτι εἴμεθα ἔτοιμοι, ἵνα ἀπὸ κοινοῦ βαδίσωμεν
τὴν ὁδὸν τῆς ἐνότητος, πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ και ἐπ'
ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας Του και συμπάσης τῆς ἀνθρω-
πότητος.

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ὁ Μα-
καριώτατος Πατριάρχης τῆς Αἰθιοπίας εἶπεν:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν και πάσης
Ἑλλάδος και λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφε
Κύριε Ἱερώνυμε,
Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί,
Ἐξοχώτατε Κύριε Ὑπουργὲ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας,
Κύριοι,

Ἐκδήλωσις ἰδιαίτερας τιμῆς, πολλῆς ἀγάπης και
ἐκτέλεσις καθήκοντος ὑψηλοῦ πρὸς τοὺς λαοὺς μας
ἀποτελεῖ ἢ ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνάντησις πάντων ἡμῶν κατὰ
τὴν στιγμὴν ταύτην. Κατὰ τὸ συμπόσιον τοῦτο, τὸ
ὁποῖον λίαν προφορῶς προσφέρει εἰς ἡμᾶς ἡ Ἱερὰ
Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἤθελα νὰ
διατυπώσω σκέψεις τινὰς, αἱ ὁποῖαι ἀπτονται τῶν ἐν-
διαφερόντων και τῶν σκοπῶν ἀμφοτέρων τῶν Ἐκ-
κλησιῶν, τῆς Ἑλληνικῆς και τῆς Αἰθιοπικῆς.

Κατὰ θεῖαν ἐδδοκίαν αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν ἀνε-
πτόχθησαν διὰ μέσον τῆς ἱστορίας ἐν ἀγάπῃ πολλῇ
ἢ μία πρὸς τὴν ἄλλην και οἱ λαοὶ μας ζμεῖναν ἀμετα-
κίνητοι ἐν τῇ ἀρετῇ ταύτῃ, συνεχιζαντες μέχρι τοῦδε
τὴν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀνθοῦσαν ἀδελφικὴν
φιλίαν.

Μεταξὺ τῶν μέχρι τοῦδε διατηρηθέντων ἀρχαίων
μνημείων ἐν Αἰθιοπία, ὑπάρχονν πολλά, φέροντα Ἑλ-
ληνικὰς ἐπιγραφὰς. Ἡ μαρτυρία αὕτη ἀποτελεῖ ἀδιά-
φυστον ἀπόδειξιν τῶν στενοτάτων πολιτιστικῶν και
ἐμπορικῶν σχέσεων Ἑλλήνων και Αἰθιοπῶν, ἤδη ἀπ'
ἀρχαιοτάτων χρόνων.

Ἀργότερον, ὅτε τὸ πρῶτον ὁ ἱ. Φ ρ ο ν μ ε ν τ ἱ ο ς
ἀφίχθη εἰς τὴν Αἰθιοπία, ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε διαδοθῆ
εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐκεῖνος ἐστε-
ρεῖτο ἀφ' ἐνὸς μὲν τοῦ μυστηριακοῦ στοιχείου τῆς Ἐκ-
κλησίας, ἀφ' ἐτέρου δὲ τῆς ὀργανώσεως αὐτοῦ. Ταῦτα
εἰσῆχθησαν ὑπὸ τοῦ Πατρὸς τῆς Εἰρήνης, τοῦ ἱ. Φ ρ ο ν
μ ε ν τ ἱ ο υ. Καὶ ἐκ τῆς ἐποχῆς ταύτης αἱ μαρτυρίαι,
περὶ στενῆς συνεργασίας Αἰθιοπίας και Ἑλληνικοῦ κό-
σμου, εἶναι πάμπολλαι.

Τινὲς ἐκ τῶν ἐρευνητῶν τῆς ἱστορίας τῆς Αἰθιο-
πικῆς Ἐκκλησίας ὑποστηρίζουν, ὅτι δύο ἐκ τῶν ἐννέα
ἀγίων αὐτῆς, οἵτινες ἀφίχθησαν εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν
κατὰ τὸν βον αἰῶνα, ἦσαν Ἑλληνικῆς καταγωγῆς, στη-
ρίζοντες τοῦτο εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα αὐτῶν, Παν-
τελεῆμων και Λουκιανός. Οἱ ἐννέα ἐκεῖνοι ἅγιοι ἐπε-

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος παραδίδει εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Γερώνυμον πολυτελεῆ Σταυρὸν εὐλογίας, ὡς δῶρον πρὸς τὸν Καθεδρικὸν Ναόν, μετὰ τὴν ἐν αὐτῷ τελεσθεῖσαν Θείαν Λειτουργίαν.

δόθησαν και ἐπέτυχον τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Αἰθιοπία.

Ἐπίσης, εἰς τὴν λειτουργικὴν γλώσσαν ἡμῶν ἔχουν εἰσαχθῆ πολλοὶ λατρευτικοὶ δοοὶ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀπὸ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων.

Μία ἐπὶ πλέον ἀπόδειξις, ὁμιλοῦσα περὶ τῶν στενῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπικῆς, εἶναι ἡ προστάσις τῶν κληρικῶν καὶ τῶν δικαιοματῶν τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἐν Ἱεροσολύμοις, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων κατάληψιν τῆς Ἁγίας Πόλεως. Ἡ φιλαδελφία αὕτη τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἱεροσολύμου πρὸς τοὺς ἐκεῖ ὑπηρετοῦντας τὰ Αἰθιοπικὰ προσκνήματα Αἰθιοπίας κληρικοὺς συνεχίζεται μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Παρὰ τοὺς μεσολαβήσαντας αἰῶνας τῆς σιωπῆς καὶ τῆς ἀπομονώσεως ἡμῶν ἐκ τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὅτε καὶ πάλιν ἀπεκατεστάθη ἡ ἐπικοινωνία ἡμῶν, ἀνεγνωρίσαμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ἡ δὲ Αἰθιοπία, μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπισκεπτῶν της, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη, διέκρινε καὶ τινὰς Ἕλληνας. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, οἱ ἄσσημοι καὶ φίλοι τῆς περιπετείας, ὑπῆρξαν αἱ χελιδόνες, αἱ ὁποῖαι μᾶς ἔφεραν τὸ χαρούμενον μήνυμα, ὅτι ἡ Ἑλλάς ζῆ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διετήρησε τὸ ποίμνιον της καὶ τοὺς θησαυροὺς τῆς πίστεως, τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, παρὰ τὰς δυσμενεῖς συνθήκας, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἔζησεν ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Οἱ ἀείμνηστοι αὐτοκράτορες τῆς Αἰθιοπίας περὶ πολλοῦ εἶχον τοὺς Ἕλληνας μετανάστας εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν καὶ ἡ πολιτικὴ ἐκεῖνη συνεχίζεται μέχρι σήμερον. Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος ἡμῶν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας μετέφερε τὸ ἐνδιαφέρον της μέχρι τῆς Αἰθιοπίας, μέσω τῆς ἐν Αἰθιοπία Ἑλληνικῆς Μητροπόλεως, ὡς μίαν προσπάθειαν στενοτέρας γνωριμίας μετὰ τῆς νεωτέρας Αἰθιοπίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία εἰς τὴν πράξιν αὐτὴν διέκρινε σοβαρὰ βήματα τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας πρὸς τακτοποίησιν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ὁ χρόνος εἶχε καταστήσει περισσότερον πολὺπλοκα, τὰ δὲ ἔκτοτε ἀναπτυχθέντα αἰσθήματα ἐκατέρωθεν εἶχον δημιουργήσει ῥίζας παραδόσεως.

Οἱ διορισθέντες ὡς Μητροπολίται ἐν Αἰθιοπία ἐπέτυχον πολλά. Ὁ Μητροπολίτης Χριστοφόρος, εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, κατὰ τὴν βραχεῖαν παραμονὴν του ἐν Αἰθιοπία, ἐπεδίωξε τὴν σύσφιγξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ὁ Μητροπολίτης Νικόλαος κατὰ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ ἐν Αἰθιοπία συνέβαλε περισσότερον εἰς τὴν γνωριμίαν μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Ὁ Μητροπολίτης Νικόλαος εἶχε σπανίαν μόρφωσιν, ἔκτακτον εὐφυῖαν καὶ ἐγνώριζε καλῶς τὸν χαρακτῆρα τῶν Αἰθιοπῶν. Ἠγάπα τοὺς Αἰθιοπίας καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτῶν. Καρπὸς τῆς στενῆς συνεργασίας Ἑλλήνων Μητροπολίτου καὶ Αἰθιοπῶν ἦτο ἡ ἔλευσις εἰς τὰς ἐν Ἑλλάδι Θεολογικὰς Σχολὰς καὶ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης

Αἰθιοπῶν φοιτητῶν, οἵτινες ἔτυχον εἰς τὰς Σχολὰς αὐτὰς μορφώσεως καὶ περικοιήσεως καλῆς, ὥστε σήμερον νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσφέρουν μεγάλας ὑπηρεσίας οὐ μόνον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Αἰθιοπίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸ Αἰθιοπικὸν Ἔθνος, καταλαβόντες ὑψηλὰς θέσεις μὲ εὐθύναις.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου Νικολάου, ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας διώρισε Μητροπολίτην ἐν Αἰθιοπία τὸν προσφιλέστατον ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν Μητροπολίτην Μεθόδιον Φούγιαν, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐμπειρία, ἡ μεγάλη μόρφωσις καὶ ἀγάπη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ὅλην ἔχει συναρπάσει ὅλον ἡμᾶς. Ἐντὸς τριῶν ἐτῶν διακονίας ἔχει προωθήσει πολὺ τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας. Εἶναι ἐξ ἴσου ἰδικὸς σας καὶ ἰδικὸς μας καὶ εἰς τὰς ἡμέρας μας ἐλπίζω νὰ ἐπέλθῃ ἡ πλήρης μεταγγίσις ἐκατέρωθεν τοῦ πνεύματος τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν καὶ νὰ θεμελιωθῶν αἱ βάσεις διὰ καλυτέραν, ἀποδοτικωτέραν καὶ μόνιμον συνεργασίαν. Εἴμεθα εὐτυχεῖς, διότι εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν θὰ συνδράμουν καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ λαϊκοὶ ἐπιστήμονες θεολόγοι, οἵτινες, ὡς ἑλληνοτραφεῖς καὶ φίλοι τῶν ἑλληνικῶν μουσῶν, θὰ συμβάλουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἄρσιν ὅλων τῶν παρεξηγήσεων, τὰς ὁποίας ἐκληρονομήσαμεν ἀπὸ τὸ παρελθὸν τῶν μακαρίων προκατόχων μας. Οἱ λαοὶ μας εἶναι ἀμέτοχοι, ἀνεύθνηοι καὶ ἐν πολλοῖς ἀδιάφοροι δι' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν μικρὰς διαφορὰς εἰς τὰς σχέσεις μας, εἰς δὲ τὴν συνείδησιν των αἰσθάνονται ὡς μέλη τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. Καὶ δι' ἡμᾶς αἱ μικραὶ αὐταὶ διαφοραὶ εἶναι μακρὰν πάσης σχέσεως καὶ εὐθύνης, ἀναφορικὰς πρὸς ἡμᾶς. Εἴμεθα ὅμως οἱ θεματοφύλακες τῶν παραδόσεων τῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ πράξωμεν, εἶναι νὰ συνεχίσωμεν τὴν καλὴν θέλησιν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, διὰ νὰ ἴδωμεν πόσον μέρος τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης ἔχει παραμερισθῆ ἡ ἔχει συμπεσθῆ κατὰ τὸ παρελθὸν, καὶ νὰ ἐνεργοποιήσωμεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅτε αἱ καρδίαι μας ἔχουν θερμοανθῆ καὶ ὁ νοῦς μας εἶναι συνεχῶς κατεπιλημμένος ἀπὸ τὸ μήνυμα τοῦ Κυρίου, ἵνα ἘΝ ὤμεν. «Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα;», ὡς λέγει καὶ ὁ τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος· «Ἐἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται... τί ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία...; ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικώμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς» (Ρωμ. η', 31-37).

Γνωρίζομεν, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ ὁ Θεὸς εἰς ἀγαθόν, «τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν» (Ρωμ. ε', 8,28). Καὶ ἡ πρόθεσις αὕτη περισεύει εἰς τὰς καρδίας ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, διότι ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης. Ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν (Α' Ἰωάν. δ', 10).

Ἡ σκοτία ἔχει παρελθεῖ καὶ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἤδη φαίνει. Ζῶμεν ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ φωτὶ Αὐτοῦ καὶ τὴν ἀλήθειαν Αὐτοῦ ὁμολογοῦμεν. Κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων διὰ τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς

ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὡς ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης Αὐτοῦ ἀπέστειλε τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' Αὐτοῦ. Καὶ ὡς λέγει καὶ ὁ ἠγαπημένος μαθητῆς τοῦ Κυρίου, ὁ Ἰωάννης, «μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ» (Α' Ἰωάν. γ', 18-19). Καὶ κατὰ τὴν ἰδιαίτεράν αὐτὴν στιγμήν συντελεῖται σημαντικὸν ἱστορικὸν γεγονός εἰς τὰς σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ λαῶν μας. Ἐμαρτυρήσαμεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ Αὐτῶ. Ὅτι ὁμολογοῦμεν τὸν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν, ὡς τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, μόνον λυτρωτὴν τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ Ἐκκλησίαν θεμελιωμένην ἐπὶ τῷ αἵματι Αὐτοῦ, ταμοῦχον τῆς Χάριτος καὶ τοῦ ἀγιασμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὐδεὶς ἀντιλέγει.

Ἴνα μὴ φέρω τὸν λόγον μου μακρὰν καὶ καθίσταμαι κουραστικὸς εἰς ὅλους ὑμᾶς, καὶ πρὶν κλείσω αὐτόν, θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Κύριον Ἰερώνυμον, ὅστις μὲ πολλὴν καὶ ἐνεργὸν ἀγάπην ἀπέδειξε τὰ αἰσθήματα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Αἰθιοπίας. Δὲν ἐφείσθη τοῦ κόπου καὶ τοῦ χρόνου, προκειμένου νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν Χώραν ἡμῶν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος, ὡς ὑψηλὸς προσκεκλημένος τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας Χαϊλέ Σελάσιε τοῦ Α' καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Αἰθιοπίας, διὰ τῆς ὁποίας ἐπισκέψεως συνέβαλε τὰ μέγιστα εἰς τὴν περαιτέρω σύσφιξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐπίσης, θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω ἅπαντας τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, παρόντας ἢ ἀπόντας κατὰ τὴν παροῦσαν θεομὴν ἐκδήλωσιν, διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Αἰθιοπίας ἀγάπην καὶ τιμὴν αὐτῶν. Εὐχαριστῶ τὸν Θεόφρονα Ἑλληνικὸν λαὸν διὰ τὴν πρὸς τὸν Αἰθιοπικὸν λαὸν εἰλικρινῆ φιλίαν του. Τέλος, ἀναπέμπω εὐχαριστήριον δέησιν πρὸς τὸν Κύριον, διότι ἠξίωσεν ἡμᾶς, ἵνα πραγματοποιήσωμεν, κατὰ τὴν ἐπίσημον καὶ ἱστορικὴν αὐτὴν συνάντησιν, ἐπαφὰς χρῆσιμους διὰ τὴν μελλοντικὴν πορείαν τῶν σχέσεων ἡμῶν.

Εὐχαριστῶ ἐκ βάθους καρδίας καὶ πάλιν πάντας ὑμᾶς.

Ἀκολουθῶς, τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ Ὑπουργὸς Πολιτισμοῦ κ. Παναγιωτάκης, ὁ ὁποῖος ὠμίλησεν ἐπικαίρως καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν ὅλων διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας εἰς Ἀθήνας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πολιτιστικῶν σχέσεων τῶν δύο Χωρῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης ἐπραγματοποιήθη κοινὴ σύσκεψις τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου καὶ τῆς Συνοδείας αὐτοῦ μετὰ τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν μελῶν τῶν Μ.Σ.Ε. Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ, ἐπὶ τῶν ἀπασχολούντων τὰς δύο Ἐκκλησίας θεμάτων.

Τὴν Δευτέραν, 8ην Νοεμβρίου, ὁ Αἰθιοῦ Πατριάρχης ἐπεσκέφθη τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὸν Ἄρειον Πάγον, τὸ «Σπίτι Γαλήνης» τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίων Πάντων Καλλιθέας, ὡς καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης, ἔνθα καὶ παρεκάθησεν εἰς τὸ παρατεθὲν πρὸς τιμὴν του γεῦμα. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἐπεσκέφθη τὸ Νοσηλευτικὸν Ἴδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος καὶ ἐξέφρασε τόσον τὴν συγκίνησιν του διὰ τὴν γενομένην ὑποδοχὴν, ὅσον καὶ τὴν χαρὰν του διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ προτύπου τούτου Ἰδρύματος, τὸ ὁποῖον θὰ προσφέρῃ πλείστας πολυτίμους ὑπηρεσίας εἰς τοὺς ἀσθενεῖς κληρικούς καὶ εἰς τοὺς οἰκείους αὐτῶν.

Τὴν ἑσπέραν καὶ περὶ ὥραν 21.00 εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Βασιλεὺς Γεώργιος» ἢ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, διὰ τοῦ Α' Ἀντιπροέδρου αὐτῆς κ. Στυλιανοῦ Παττακοῦ, παρέθεσεν ἐπίσημον δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου κ. Θεοφίλου καὶ τῆς Συνοδείας του εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ἐπίσης ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Δ. Τσάκωνας καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου τούτου, προσφωνῶν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως τὸν Προκαθημένον τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, εἶπεν:

Μακαριώτατε Πατριάρχα Αἰθιοπίας,

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,

Σεβασμιώτατοι,

Σεπτοὶ Πατέρες,

Εἶμαι εὐτυχῆς, ὅτι γίνομαι ἀπόψε ἀμφιτρόων τῆς περισέμου ταύτης δημηγύρεως, πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου ἡγήτορος τῆς τῶν γενναίων καὶ εὐγενῶν Αἰθιοπῶν Ἐκκλησίας. Καὶ ἀναπολῶ κατὰ τὴν στιγμήν ταύτην εὐφροσύνης τὴν μεγαλοπρεπῆ τράπεζαν, τῆς ὁποίας ἐν Αἰθιοπία ὑπῆρξα πρὸ τίνος τὸ τιμώμενον πρόσωπον, ἔχων, πάντοτε βεβαίως, ἐν διανοίᾳ, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ μου ἐτιμᾶτο ἢ Ἑλλάς, ἢ ἀπὸ τῶν παμπάλαιων χρόνων φίλη καὶ ἀδελφὴ τῆς Αἰθιοπίας.

Δὲν λησμονοῦμεν οἱ Ἕλληνες, Μακαριώτατε Πατριάρχα τῆς τῶν Αἰθιοπῶν Ἐκκλησίας, τοὺς παλαιούς τούτους δεσμούς. Δὲν λησμονοῦμεν τοὺς ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δεσμούς καὶ τοὺς ἔπειτα ἀπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ κατόπιν, ὅτε ὁ ἀποικιακὸς λεγόμενος Ἑλληνισμὸς μετασχηματίζεται εἰς τὸν παροικιακὸν Ἑλληνισμόν, τὸν ἐνδοξον Ἑλληνισμόν τῆς διασποράς. Οὐδὲ ἐγκαταλείπει ποτὲ τὴν μνήμην ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, πόσοι Ἕλληνες ἠδούκισαν ἐν Αἰθιοπία καὶ κατέστησαν νομοταγεῖς πολῖται αὐτῆς καὶ συνετέλεσαν, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Χώρας, τὸ πνευματικὸν καὶ καθόλου πολιτιστικὸν μεγαλεῖον αὐτῆς.

Κοινὰ ἀναμνήσεις ἱστορικαὶ συνδέουν τοὺς λαοὺς μας, Μακαριώτατε Πατριάρχα, κοινὴ θρησκευτικὴ

πίστις μᾶς συνδέει επίσης. Καί είναι γνωστοί οἱ ἀτελεύτητοι ἀγῶνες καί ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων καί Ὑμῶν τῶν Αἰθιοπίων ὑπὲρ τῆς ἀπαραχαράκτου Χριστιανικῆς πίστεως. Καί θεμελιώδης εἶναι ἡ σημασία τοῦ πράγματος, διότι εἰς τὴν συνείδησιν καί τῶν Ἑλλήνων καί τῶν Αἰθιοπίων ἀρογήτως συνάπτεται ἡ ἔννοια τῆς Πατριδος καί τῆς Θρησκείας. Καί ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐπρομάχησαν καί προμαχοῦν ὑπὲρ τῆς ἐνόητος Ἑλλάδος καί Χριστοῦ, καί Ὑμεῖς οἱ Αἰθίοπες προμαχεῖτε ὑπὲρ τῆς Αἰθιοπίας, σνημημένης μετὰ τοῦ Θεανθρώπου. Καί θὰ ἐπροπε, Μακαριώτατε Πατριάρχα, νὰ εὐρίσκεσθε εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅταν πρὸ τριάντα ἐξ ἑτῶν ἀντιμετωπίσατε τὸν ἐπιδρομέα, ὅποτε θὰ ἀντελαμβάνεσθε τὴν λαοκρατίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν δίκαιον καί ἱερόν ἀγῶνά σας, ἀγῶνα ὑπὲρ βωμῶν καί ἐστιῶν, ἀγῶνα ἐνθυμίζοντα τοὺς ἀπὸ τοῦ Μίνως καί τῶν Μηδικῶν ἀγῶνας τῶν Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας καί τοῦ Νόμου.

Μακαριώτατε,

Ὁ λαὸς τῆς Χώρας αὐτῆς, ὁ ὁποῖος ὡς πατέρα, ὡς ἀδελφὸν Σᾶς ὑπεδέχθη, ἤνοιξε πρὸς Ὑμᾶς καί πρὸς τὸ ποίμνιον Σας τὴν ἀδελφικὴν του καρδίαν.

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, τῆς ὁποίας γραμμὴ ἀπαρέγκλιτος εἶναι ἡ ὑλοποίησις τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας καί τῆς ἐμπροαγμένου ἀγάπης, καί ἰδιαιτέρως ὁ εὐσεβὴς Πρωθυπουργός μας, μετ' εὐλαβείας καί ἀγαλλιᾶσεως χαιρετίζον τὴν ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καί τῆς σεβασμίας συνοδίας Σας.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Α.Ε. τοῦ Κυρίου Πρωθυπουργοῦ καί τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Σᾶς ὑποβάλλω εὐλαβῆ χαιρετισμὸν καί ὑψάνων τὸ ποτήριον εὐχομαι ὑπὲρ μακροῦ καί ἐνδόξου Πατριαρχίας Σας, ὑπὲρ ὑγείας, εὐτυχίας καί τῆς τοῦ Αὐτοκράτορος δόξης καί τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας καί ὑπὲρ τῆς προόδου καί εὐτυχίας τοῦ Αἰθιοπικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν θεωρεῖ πάντοτε ὡς ἀδελφόν του.

Μακαριώτατε, Κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων εὐλογήσοι τὰς ἡμέρας Ὑμῶν.

Ἀκολουθῶς, ὁ Μακ. Πατριάρχης κ. Θεόφιλος ἀπήντησεν ὡς ἐξῆς:

Ἐξοχώτατε κ. Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως,

Ἐξοχώτατοι Ἀντιπρόεδροι καί λοιπὰ μέλη τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως,

Κυραὶ καί Κύριοι,

Ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν προφρόνως γενομένην πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καί Ἐκκλησίας ἤλθον μετὰ τῆς σεβαστῆς συνοδείας μου εἰς τὴν πεφιλημένην αὐτὴν Χώραν, ἀποτίων φόρον τιμῆς πρὸς τὸν τόπον, ἐκ τοῦ ὁποῖου προέβαλον τὰ φῶτα τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ καί ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδοκιμάσθησαν αἱ ὑψηλαὶ καί σωτήριοι διδασκαλαὶ τοῦ

Χριστιανισμοῦ. Ἦλθον ὡς ἡγέτης τῆς πολυαριθμοῦ τέρως Ἐκκλησίας, ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς ὁποίας αἱ Ἐθνικαὶ καί Ἐκκλησιαστικαὶ παραδόσεις ἐκκινοῦν ἀπὸ πολὺ παλαιὸς χρόνος καί ὁμοιάζον, ἐν πολλοῖς, πρὸς τὰς παραδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἔχω τὴν τιμὴν αὐτὰς τὰς ἡμέρας νὰ δέχωμαι μετὰ τῆς ἀκολουθίας μου τὰς ἰδιαιτέρας περιποιήσεις καί τιμὰς, ὡς ἐκδηλώσεις τῶν αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καί τὸν λαὸν τῆς Αἰθιοπίας. Αἱ κοινὰ αὐτὰ παραδόσεις, τὰς ὁποίας διαπιστοῦμεν ἐν τῇ πίστει καί τῇ πράξει τῶν χριστιανικῶν λαῶν μας, δὲν ἐπεβλήθησαν ἔξωθεν, ἀλλ' ἐξυφάνθησαν ἔσωθεν, ἀποκαλύπτουσαι τὴν κοινὴν ἰδιοσυστασίαν τοῦ χαρακτῆρος καί τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν συνειδήσεως.

Μέχρι τοῦδε σνηθίσαμεν νὰ ἀντλῶμεν τὸ ὕλικόν τῶν διαλόγων ἡμῶν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων δεσμῶν τῶν λαῶν μας. Ἐτονίζομεν σχέσεις τῶν λαῶν μας, αἱ ὁποῖαι ἤδη ἀνήκουν εἰς τὸ πολὺ ἀπώτερον παρελθόν, διὰ νὰ εὐρωμεν τὰς κοινὰς ρίζας τῶν πολιτισμῶν μας. Καί παρὰ τὰς τεραστίας ἀποστάσεις διὰ τὰς ἐποχὰς ἐκείνας, οἱ λαοὶ μας οὐ μόνον δὲν ἔμειναν ἄγνωστοι ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον, ἀλλ' ἐπραγματοποίησαν συνεργασίαν ἀξιόλογον, ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ πολιτισμοῦ των.

Σήμερον, ὅμως, ὅτε ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τεχνικὴ ἀφ' ἑνὸς μὲν κατέστησαν ἡμᾶς γνωριμωτέρους, ἀφ' ἑτέρου δὲ σχεδὸν γειτόνους, ἡ συνεργασία δὲν ἐπαναλαμβάνεται ἀπλῶς, ἀλλὰ δὲν διακόπτεται καί αἱ ἑκατέρωθεν ἐξελίξεις τῶν λαῶν μας εἶναι φυσικὸς καρπὸς τῶν ἑκατέρωθεν συνδραμούντων θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν, ἱστορικῶν καί ἐν γένει πολιτιστικῶν στοιχείων.

Ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν, πραγματοποιοῦμεν κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὴν εὐλογημένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Χώραν σας, ἐγκαινιάζοντες μίαν νέαν καί ὑπὸ εὐοιωνότερας συνθήκας ἐποχὴν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῆς Αἰθιοπικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μέχρι τοῦδε σχέσεις τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ἑλληνικῆς ὑπῆρξαν πάντοτε φιλικαὶ καί θετικαὶ διὰ τοὺς Χριστιανικοὺς λαοὺς ἡμῶν. Ἐνταῦθα ἐπιθυμῶ νὰ ἐξάρω τὴν φιλοπονίαν καί τὴν νομοτάγιαν τῶν ἐν Αἰθιοπία Ἑλλήνων, οἵτινες διαβιοῦν ἐν ἀγάπῃ πολλῇ μετὰ τῶν Αἰθιοπίων καί, ὡς θετικὰ στοιχεῖα ἐν τῇ Χώρα ἡμῶν, περιβάλλονται ὑπὸ ἀγάπης τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Αἰθιοπίας Χάιλε Σελάσιε τοῦ Α', τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καί τῆς προστάσιος τοῦ Αἰθιοπικοῦ νόμου. Ἐπίσης, ἐκφράζω βαθυτάτας τὰς εὐχαριστίας τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας καί Πολιτείας πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν καί τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὰς μέχρι τοῦδε παρασχεθείσας δυνατότητας εἰς Αἰθιοπίας νὰ φοιτήσουν εἰς Ἑλληνικὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς. Οἱ δὲ μέχρι τοῦδε ἀποπερατώσαντες τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καί ἤδη προσφέρουν μεγά-

λας καὶ θετικὰς ὀπηρεσίας εἰς αὐτήν. Ἡ προσφορὰ αὕτη ἐκ μέρους ὑμῶν καθιστᾷ στενοτέρους τοὺς δεσμούς τῶν δύο λαῶν μας.

Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, νὰ ἀναφέρω, ὅτι εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας συνέβαλον τὰ μέγιστα ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Νικόλαος καὶ ὁ ἄξιος διάδοχος αὐτοῦ καὶ λιαν ἀγαπητὸς καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς Μητροπολίτης κ. Μεθόδιος.

Ἐλπίζομεν, ὅτι αἱ φιλικαὶ αὐταὶ σχέσεις νὰ ἀποδώσουν καὶ εἰς τὸ μέλλον περισσοτέρους καρποὺς ἐπιώφελείᾳ οὐ μόνον τῶν δύο λαῶν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὄφελος ὄλων τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἰδιαίτερον ἀποστολὴν καὶ κλήσιν, ἵνα ἐπιτελέσῃ ἔργον θεῖον καὶ μακρᾶς προῆς. Εἰς τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία θὰ συνδράμουν ἡμᾶς διὰ τῆς ἱστορικῆς πείρας αὐτῶν καὶ διὰ τοῦ ὑψηλοῦ παραδείγματος αὐτῶν εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῶν λαῶν. Ἡ οὐσία τοῦ Χριστιανικοῦ μηνύματος εἶναι ἡ σωτηρία τῶν λαῶν, τὴν ὁποίαν καλούμεθα νὰ μεταφέρωμεν εἰς ὄλους τοὺς λαοὺς, οἱ ὅποιοι στεροῦνται αὐτῆς. Τοῦτο εἶναι καὶ ἡ σφραγὶς τῆς ἀποστολῆς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας καί, κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν, παραμένει ἀναλλοίωτος χάρις εἰς τὴν εὐγένειαν τῶν λαῶν μας, οἱ ὅποιοι κατένοησαν ὀρθῶς τὸ νόημα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐξοχώτατοι,

Ἡ Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ φιλόχριστος λαὸς τῆς Αἰθιοπίας παρηκολούθησαν τοὺς ἀγῶνας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, εἰς τὸν τομέα τῆς ἐθνικῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ τῆς διασφαλίσεως τῆς εὐημερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμοιοῖα. Σήμερον, ὁμως, ἐδρῖσκόμενοι ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους καθιστάμεθα ἀπόπτται μάρτυρες τῆς προόδου καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Παρατηροῦμεν ἔργα εὐποιίας μεγάλα καὶ πολλὰ, συνθέτοντα τὸν λαμπρὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Εἶσθε ἀξίεπαινοι, διότι ζῆτε μίαν λαμπρὰν ἐποχὴν πνευματικῆς καὶ ὕλικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀναδημιουργίας.

Οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν μακροτάτην αὐτῶν ἱστορίαν ἔχουν εἰς τὸ ἐνεργητικόν των τὴν εἰλικρίνειαν εἰς τὰς δοσοληψίας των μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν. Καὶ περὶ ὕλικῶν θεμάτων διαπραγματευόμενοι, οὐδέποτε ἀπέστησαν τῶν ἀρχῶν τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν πολιτισμοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι μία εἰσέτι ἀπόδειξις τῆς εἰς μὲγαν βαθμὸν πνευματικῆς καλλιουργίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς μνήσεως αὐτῶν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ ἱστορικὸν ὁρόσημον δι' ὄλον τὸν ἐλεύθερον κόσμον τῆς 29ης Μαΐου 1453, τὰ ἰδανικὰ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐπεβίωσαν καὶ μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ἀπετέλεσαν τὴν δύναμιν ὄλου τοῦ ἔθνους εἰς νέας ἐποποιίας καὶ νέους θριάμβους, νέους Μαραθῶνας, Θερμοπύλας καὶ Σαλαμίνας, κατὰ τοὺς ἀπελευθερωτικὸς ἀγῶνας τοῦ 1821. Τοσαύτη εἶναι ἡ σημασία τοῦ ἀγῶνος τοῦ 21, ὥστε σήμερον οἱ νεοέλ-

ληνες δικαίως ἐορτάζουν διὰ πανηγυρικῶν ἐκδηλώσεων τὴν 150ὴν ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ξένου ζυγοῦ. Ἡ διαρρέυσασα ἱστορία καὶ ἡ μελέτη τῆς παροῦσης Ἑλληνικῆς γενεᾶς ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἀγῶνος τοῦ 21 κατέστησαν αὐτὸν σύμβολον καὶ πηγὴν διδαγμάτων ὄλων τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Ὁ Αἰθιοπικὸς λαός, τοῦ ὁποῦ ἡ ἱστορία γέμει παραδειγμάτων αὐτοθυσίας ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ὡς καὶ αὐτὰ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μετέσχεν εἰς τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῇ ἐπετειῷ ταύτῃ διὰ τῶν Δημάρχων τῶν πόλεων Ἀδδῖς Ἀμπέμπας καὶ Ἀσμάρας. Δράττομαι δὲ καὶ ἐγὼ τῆς εὐκαιρίας ταύτης νὰ ἐξάρω τὸ μέγα γεγονός τοῦ 21, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀποτελεῖ λαμπρὸν παράδειγμα διὰ τοὺς λαοὺς, ὅτινες ἀγωνίζονται διὰ τὴν ἐλευθερίαν των.

Ἐξοχώτατοι,

Σεῖς, ὅτινες κατευθύνετε τὰς τύχας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς συγχαρῶ, διότι μνήμονες καὶ πειθαρχικοὶ εἰς τὴν ἐπιταγὴν τῆς τρισχιλιετοῦς ἱστορίας τοῦ Ἔθνους σας ἐπραγματοποιήσατε ἀξιοθαύμαστον ἔργον διὰ τὴν πατρίδα σας. Ἀνεδείχθητε γνήσια τέκνα τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας τοῦ 21.

Εἴθε ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ χαρίξῃ ὑγείαν καὶ χαρὰν εἰς ὑμᾶς, εἰρήνην καὶ εὐημερίαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Τὴν Τρίτην 9ην Νοεμβρίου καὶ ὥραν 10.00', ὁ Ἁγιώτατος Πατριάρχης κ. Θεόφιλος ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου, εἶχε δὲ μετ' αὐτοῦ ἐγκάρδιον συνομιλίαν ἐπὶ γενικωτέρων θεμάτων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαθωτάτων σχέσεων τῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Αἰθιοπίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὡς συνέπειαν τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν φιλικῶν δεσμῶν τῶν δύο τούτων Χωρῶν.

Τὴν μεσημβρίαν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως κ. Γεωργίου Ζωϊτάκη, ὁ ὁποῖος παρέθεσε πρὸς τιμὴν του πρόγευμα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦ ἡ Α.Ε. ἤγειρε κατάλληλον τῇ περιστάσει πρόποσιν, εἰς ἣν ἀπαντῶν ὁ Αἰθίοψ Πατριάρχης, εἶπεν:

Ἐξοχώτατε Ἀντιβασιλεῦ,

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κύριε Ἱερώγγυε,

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί,

Ἐξοχώτατοι,

Κυρῖαι καὶ Κύριαι,

Ἀνταποκρινόμενος εἰς τὴν προσφρόνως γενομένην ἡμῖν πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας ἦλθον εἰς τὴν Χώραν σας, μετὰ τῆς σεβαστῆς συνοδείας μου, κομίζων τὰ αἰσθήματα τῆς εἰ-

λικρινοῦς ἀγάπης τοῦ Αἰθιοπικοῦ Ἔθνους πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Ἄν καὶ δὲν παρήλθον πολλαὶ ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν εἰς τὴν περιλημμένην ἡμῖν Χώραν σας, αἱ θερμαὶ ἐκδηλώσεις ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, δι' ὧν ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς καὶ ἐχαιρέτησαν τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς ἡγέτας τοῦ τόπου τούτου, ἔχουν συναρπάσει ἡμᾶς καὶ ἔχουν προκαλέσει διαρκεῖς συγκινήσεις εἰς ὅλους μας.

Χαίρω ἰδιαίτερος, διότι μοι δίδεται ἡ εὐκαιρία αὕτη, ἵνα ἐκφράσω τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν ὄλων ἡμῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, διότι δὲν ἀνεπαύθη εἰς τὴν ἀρχαίαν δόξαν τῶν προγόνων αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπετέλεσε καὶ κατὰ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος ἀξιοθαύμαστον πρόοδον, ἐξ ἴσου ἐφάμιλλον πρὸς ἐκείνην τῶν προγόνων αὐτοῦ.

Χαίρω πληροφορῶν ὑμᾶς, ὅτι ἔργα τῶν μεγάλων σοφῶν τῆς κλασσικῆς Ἑλλάδος, ὡς τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλους κ.ἄ., εἶναι μετεφορασμένα εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἰθιοπικὴν γλῶσσαν Γκῆζ. Ταῦτα ἀπέτελεσαν τὸ ἰδιαίτερον ἐντρόφημα ἡμῶν, ἐκ δὲ τῆς μελέτης τούτων προέκυψεν ὁ μεγάλος θαυμασμός ἡμῶν πρὸς τὸν κλασσικὸν πολιτισμόν.

Ὅφειλομεν ὁμῶς νὰ μὴ παρατρέξωμεν τὰς πληροφορίες περὶ Αἰθιοπίας, τὰς ὁποίας παρέχει ἡμῖν ὁ Ὅμηρος, ὁ ὁποῖος μετὰ πολλῆς χάριτος ἀναφέρεται καὶ εἰς τὴν Χώραν καὶ εἰς τὸν λαόν τῆς Αἰθιοπίας. Ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι μία τρανὴ ἀπόδειξις, ὅτι οἱ δύο λαοὶ ἡμῶν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εὐρίσκοντο ὁ εἰς πλησίον τοῦ ἄλλου.

Εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν τῶν μεγάλων σοφῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη καὶ ἔγραψεν ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας Ἡρόδοτος καὶ ἀνεπτύχθησαν αἱ ὑγιεῖς πολιτικαὶ ἰδέαι, ἐγεννήθη ὁ καλύτερος καρπὸς τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἡ δημοκρατία. Εἰς αὐτὴν πάλιν τὴν πόλιν καὶ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἐκήρυξε τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν τοῦ ἱεροῦ Ἐδαγγελίου.

Δι' ὧν μέχρι τοῦδε εἶπομεν, ἀναφερθέντες εἰς τὸ παρελθόν, δὲν ἐπεδιώξαμεν νὰ παρουσιάσωμεν εἰς ὑμᾶς στοιχεῖα ἄγνωστα, ἀλλὰ δι' αὐτῶν ἠθέλομεν νὰ ἐκφράσωμεν ἐν ὀλίγοις καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐντονώτερον τὴν ἀγάπην καὶ τὸν θαυμασμόν ἡμῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν διὰ τὰ μεγάλα ἐπιτεύγματα αὐτῆς.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, θὰ ἤθελον νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς ἱστορικὰς σχέσεις τῶν δύο Χωρῶν ἡμῶν. Οἱ Βυζαντινοὶ Ἕλληνες καὶ οἱ Αἰθιοπεῖς ἐκαλλιέργησαν στενὰς πολιτικὰς, ἐμπορικὰς καὶ θρησκευτικὰς σχέσεις. Τοῦτο μαρτυρεῖται ὑπὸ τῆς ἱστορίας. Ἰδιαίτερον σημασίαν ἔχει ἡ συκὴ ἀλληλογραφία μεταξὺ τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ Αἰθιοπικοῦ αὐτοκράτορος Κάλεμπ. Οἱ δύο αὐτοὶ ἡγέται ἀντήλλαξαν ἐπιστολὰς ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως συντονίσουν τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἐπὶ θεμάτων θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν, ἐνδιαφερόντων τὰς δύο αὐτοκρατορίας, τὴν Βυζαντινὴν καὶ τὴν Αἰθιοπικὴν.

Κατὰ τοὺς αἰῶνας 14ον καὶ 15ον αἱ δυνάμεις κατοχῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ ἤσκουν βαρεῖας πιέσεις ἐπὶ τῶν ἐκεῖ ὑπηρετούντων Αἰθιοπῶν μοναχῶν, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ζητήσουν καταφύγιον εἰς τὴν νῆσον Κύπρον.

Οἱ Ἕλληνες, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσι τὸν ξένον ζυγόν, ἐγκατέλειψαν τὴν πατρίδα αὐτῶν, κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, εὐρόντες καταφύγιον εἰς τὴν τότε πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας, τὸ Γκόνδερ. Οἱ ἄρχοντες δὲ τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, θεωρήσαντες τοὺς Ἕλληνας ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, περιέβαλον αὐτοὺς μετ' ἰδιαίτερας ἀγάπης, ἐμπιστευθέντες εἰς αὐτοὺς ὑψηλὰς θέσεις εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὴν κυβερνήσιν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Γεώργιος, κατέλαβε τὸν ὑψηλὸν τίτλον τοῦ Λίκε Μεκουὰς (τοῦ Μεγάλου Τελετάρχου). Τὸ γεγονός, ὅτι Ἕλληνες, κατὰ τὰς χαλεπὰς ἐκεῖνας ἡμέρας τοῦ διωγμοῦ ὑπὸ τοῦ κατακτητοῦ, ἐζήτησαν καταφύγιον εἰς τὴν μακρονήν Αἰθιοπίαν καὶ οἱ Αἰθιοπεῖς μοναχοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Κύπρον, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς σημασίας τοῦ Αἰθιοπικοῦ ἡθοῦ: «αἱ μεγάλα ἀποστάσεις δὲν χωρίζουσι τὴν ἀγάπην».

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἡ φιλία καὶ ἡ ἀγάπη αὕτη ἐστερεώθη περισσότερον διὰ τῶν Αἰθιοπῶν ἀποφοίτων τῶν Ἑλληνικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν, οἵτινες ἀποτελοῦν σήμερον θετικοὺς παράγοντας διὰ τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν τῆς Αἰθιοπίας. Χαίρω, διότι ἀρκετοὶ Αἰθιοπεῖς σπουδασταὶ καὶ σήμερον φοιτῶσιν εἰς Θεολογικὰς καὶ ἄλλας Ἀνωτάτας Σχολὰς τῶν Ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων.

Εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν Χωρῶν μας δεόν νὰ μνημονεύσωμεν τοὺς Ἕλληνας τῆς Αἰθιοπίας, τῶν ὁποίων ἡ δραστηριότης εἰς τὸν ἐμπορικὸν καὶ τὸν βιομηχανικὸν τομέα συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν πρόοδον τῆς Αἰθιοπίας.

Δράττομαι δὲ τῆς εὐκαιρίας ταύτης νὰ μνημονεύσω τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην κ. Νικόλαον, ὅστις ἐκοπίασε καὶ ἐμόχησε διὰ τὴν στερέωσιν τῶν φιλικῶν δεσμῶν τῶν δύο Χωρῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τὸν ἄξιον διάδοχον αὐτοῦ καὶ λιαν ἀγαπητὸν μου φίλον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην κ. Μεθόδιον, τοῦ ὁποίου ἡ ἄοκνος προσπάθεια διὰ τὴν ἔτι καλύτεραν στερέωσιν τῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν Χωρῶν μας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μας ἐκτιμᾶται πολὺ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας ἐν Αἰθιοπία.

Αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μας δὲν ἦσαν μόνον διπλωματικαὶ καὶ πολιτικαί, ἀλλὰ καὶ ἐμπορικαί. Οἱ Ἕλληνες ἤδη ἀπὸ τοῦ Γ' π.Χ. αἰῶνος ἤμπορευόντο μετὰ τῆς Ἀζώμης, μέσω τοῦ ἐμπορικοῦ κόμβου τῆς παραθαλασσίας πόλεως Ἀντούλης. Μνημεῖα πολλὰ, μαρτυροῦντα τὴν διέλευσιν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἀζώμης, σώζονται εἰς τὴν περιόχην ἐκείνην, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν καὶ πολλὰ νομίσματα τῆς ἰδίας ἐποχῆς, φέροντα Ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Οἱ ὡς ἄνω σπουδαῖοι ἱστορικοὶ λόγοι καὶ ἡ σημερινὴ στενὴ συνεργασία τῶν δύο λαῶν μας καὶ Ἐκ-

κλησιῶν μας ὑπηγόρευσαν τὴν σύγκλησιν τῆς Διορθόδοξου Θεολογικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὸν Διάλογον μετὰ τῶν Ἀνατολικο-Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπα. Ἡ ἐπιλογή τῆς πρωτευούσης ἡμῶν ὑπῆρξεν ἄκρως τιμητικὴ δι' ἡμᾶς, δι' ὃ καὶ ὄλον τὸ Αἰθιοπικὸν Ἔθνος λίαν εὐφρόμως ὑπεδέχθη τοὺς ἀδελφούς συνέδρους καὶ ἐτίμησεν αὐτοὺς δεόντως.

Μακαριώτατε, Ἐξοχώτατοι, Κύριοι,

Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὰς σχέσεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν ἐπεδίωξε τὴν εὐθύτητα καὶ τὴν εὐλικρίνειαν. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς οὐδέποτε ἐπεδίωξε, χάριν ὄλικου συμφέροντος καὶ ἐδαφικῆς ἐπεκτάσεως, νὰ ὑποδουλώσῃ ἄλλους λαούς. Τοῦτο δὲ μαρτυρεῖ περιτρώως τὸν ὑψηλὸν βαθμὸν καλλιέργειας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, διότι καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὅπουδήποτε εὐρέθησαν, ἐγένοντο φορεῖς τοῦ μεγάλου πολιτισμοῦ αὐτῶν εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

Ἀγαμμνησκόμενοι τὴν ἔνδοξον τρισχιλιετῆ ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ θαυμάζοντες τὴν σύγχρονον πρόοδον αὐτοῦ, ἥτις εἶναι ἐφάμιλλος τοῦ κλασσικοῦ πολιτισμοῦ, ὁμολογοῦμεν, ὅτι οἱ νεοῦλληνες κατ' οὐδὲν ὑστέρησαν τῶν ἐνδόξων προγόνων αὐτῶν.

Ἐν κατακλείδι, ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω πρὸς Ὑμᾶς, Ἐξοχώτατε Ἀντιβασιλεῦ, καὶ δι' Ὑμῶν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν γενναῖόφρονα Ἑλληνικὸν λαὸν τὴν εὐγνωμοσύνην ἐμοῦ καὶ τῆς σεβαστῆς συνοδείας μου διὰ τὴν ἀπονομὴν εἰς ἡμᾶς τῶν μεγάλων αὐτῶν διακρίσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, αἵτινες θὰ ἀποτελοῦν ἐς αἰεὶ σύμβολα μεγάλης ἀξίας καὶ τιμῆς ἐκ μέρους Ὑμῶν πρὸς τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Αἰθιοπικὸν λαόν. Τέλος, εὐχαριστῶ διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν διὰ τὴν ἐγκάρδιον καὶ θερμὴν ὑποδοχὴν ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας. Ἐδχόμεθα δ' ὅπως ὁ Πανάγαθος Θεὸς χαρίσῃ εἰς τοὺς ἡγέτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὑγείαν, χαράν, εἰρήνην καὶ εὐημερίαν διὰ τὸ καλὸν τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Τὴν ἐσπέραν, ὃ ἐν Ἀθήναις πρέσβυς τῆς Αἰθιοπίας εἰς τὴν ἐν Ψυχικῷ αὐτοκρατορικῆν πρεσβείαν τῆς Αἰθιοπίας πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου κ. Θεοφίλου καὶ τῆς συνοδείας του, ἐδεξιῶθη τὸν Μακαριώτατον Πρόεδρον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐκπροσώπους τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐπισήμους.

Τὴν Τετάρτην 10ην Νοεμβρίου, ὁ Μακαριώτατος κ. Θεόφιλος μετέβη εἰς Αἴγινα, ἔνθα τοῦ ἐπεφυλάχθη ἐξαιρετικὴ ὑποδοχὴ ὑπὸ τε τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης κ. Ἱερόθεον. Ὁ Αἰθίοψ Πατριάρχης μετέβη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, ἔνθα μετὰ βαρυτάτης συγκινήσεως καὶ εὐλαβείας προσεκύνησεν τὸν τάφον τοῦ πανελληνίως καὶ πανορθόδοξως τιμωμένου Ἁγίου Νεκταρίου, ἐνημερώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Σεβασμ.

Ὑδρας καὶ διὰ τὰ ἄλλα ἱερὰ προσκυνήματα τῆς Αἰγίνης. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη πρὸς τιμὴν τοῦ γεῦμα εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἀναχωροῦντες ὁ Πατριάρχης καὶ ἡ ἐκ τῶν διαπρεπῶν Ἱεραρχῶν καὶ λοιπῶν κληρικῶν Συνοδεία του ἐξέφρασαν τὴν ἀπροσμέτρητον χαράν των διὰ τὴν ἐπίσκεψιν καὶ τὸ προσκύνημα εἰς τὸν Ἁγίον Νεκτάριον, ἐν μέσῳ τοῦ εὐλαβεστάτου κλήρου καὶ λαοῦ, τοῦ ὁποῦο ἐθαύμασαν τὴν πίστιν καὶ τὸ φρόνημα.

Τὴν 11ην Νοεμβρίου ἡμέραν Πέμπτην καὶ κατὰ τὰς ὥρας 9-11 π.μ., ὁ Μακ. Πατριάρχης Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλος, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἀκολουθίας του καὶ τοῦ Θ. Ἐπισκόπου Ἀχελφου κ. Εὐθυμίου, ἐκπροσώπου τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἐπεσκέφθη τὴν ἐν Χαλανδρίῳ Ριζάρειον Ἐκκλ. Σχολὴν καὶ τὴν παρ' αὐτῇ λειτουργοῦσαν Ἀνατόρην Ἱερατικὴν Σχολήν. Ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξε θερμοτάτη. Τὸν Πατριάρχην προσεφώνησεν ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρύματος κ. Ἀθανάσιος Σουρᾶς, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Ἀγιώτατε Πατριάρχα,

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι,

Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ,

Ἐξοχώτατε κ. Πρόεβυ,

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, ἡ ἰδρυσὶς τῆς ὁποίας ἀνατρέχει εἰς τὴν πρώτην δεκαετηρίδα τοῦ ἐλευθέρου βίου τῆς Ἑλλάδος, αἰσθάνεται μεγάλην τιμὴν ὑποδεχομένη καὶ δεξιουμένη εἰς τὸ ἱερόν αὐτῆς Τέμενος τὸν Ἀγιώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας Ἀββοῦνα Θεόφιλον μετὰ τῆς σεβασμίας Ἀκολουθίας του καὶ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξοχώτατον Πρόεβυν τῆς Αἰθιοπίας κ. Mesfin Abebe.

Ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σχολὴ συνεστήθη ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἀδελφῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη, ὅστις εἰς τὸ τελικὸν κείμενον τῆς ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1840 διαθήκης του ἀναφέρει, μετὰ βαρυτάτης εὐλαβείας, τὰ ἀκόλουθα:

«.....Ἐκθέτω τὴν παροῦσάν μου ἐσχάτην θέλησιν, γνώμην καὶ διαθήκην, διαθέτων πᾶν ὅ,τι μᾶς ἐχάρισεν ἡ ἄκρα τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ εὐσπλαγγία εἰς τόνδε τὸν πρόσκαιρον βίον διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν κόπων καὶ ἰδρώτων, δεόμενος τῆς Θείας Αὐτοῦ ἀγαθότητος, ἵνα μοι ἐμπνεύσῃ διατάξαι αὐτὰ κατὰ τὸ Ἁγίον Αὐτοῦ θέλημα, πρὸς ἀνάπανσιν τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς καὶ τῆς τοῦ μακαρίτου ἀπταδέλφου μου».

Καὶ τῷ ὄντι, ἡ Θεία Πρόνοια τὸν κατηθύνηεν, ὥστε τὸ κῆριον σημείον, εἰς ὃ ὁ μέγας Ἐθνικός Ἐδεργέτης κατ' ἐξοχὴν ἐστρεψε τὴν προσοχὴν του διὰ τῆς διαθήκης, εἶναι ἡ δι' αὐτῆς ἰδουθεῖσα Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολή, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς της ἀποπνέει ὁ λιβανωτὸς τῆς χριστιανικῆς πίστεως.

Τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, κατὰ τὸν μακροβατὸν αὐτῆς βίον, διανύει ἤδη τὸ 127ον ἔτος

ἀπὸ τῆς ἰδούσεώς της, ὑπῆρξε μέγα καὶ ἐκτεταμένον, ἐπ' ἀγαθῶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους μας.

Ἐξέχοντα μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν ἀποφοίτων της. Ἐξήλθον ἐπίσης ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Καθηγηταὶ Πανεπιστημίου καὶ ἱερεῖς καὶ διδάσκαλοι καὶ Θεολόγοι ἐπιστήμονες καὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς, διαπρέφαντες ἐν τῇ Πολιτείᾳ, τὰ ὕπατα ἐν αὐτῇ καταλαβόντες ἀξιώματα, καὶ ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ἐν παντὶ σταδίῳ δράσεως. Ὁ λαμπρόνων τὴν δεξιῶσιν ἡμῶν σήμερον Προκαθήμενος τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος καὶ ὁ ἔχων τὴν τιμὴν νὰ δμιλῇ πρὸς Ὑμᾶς, ἐγαλοχηθῆμεν ὡσάτως εἰς τὰ χριστιανικὰ νάματα τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Τιμῶσα ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν τὰς μεγάλας μορφωτικὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος μας ἡ Ριζαρείου Σχολή, ἀποτελέσασα κατὰ τὸν ὑπερεκατονταετῆ αὐτῆς βίον ἐστὶν χριστιανικῆς καὶ κλασσικῆς παιδείας, ἀπένειμεν εἰς αὐτὴν τὸ χρυσοῦν μετάλλιον, διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ ἀκτινοβόλον χριστιανικὴν αὐτῆς δράσιν.

Νομίζω, ὅτι δὲν ἀπέχω τῆς ἀληθείας, ἐὰν ἀναμνησκόμενος προσθέσω, ὅτι ἐπραγματώθη πλήρως κατὰ τὸν διαδραμόντα χρόνον μία παλαιὰ εὐχή, τὴν ὁποίαν τὴν 9ην Μαρτίου 1853, ὅτε ἡ Σχολή ἡμῶν διήρνε τὰ πρῶτα αὐτῆς βήματα, διενόησεν ὁ τότε Ἀντισταγμὲν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀειμνητος Νικόλαος Ἰωαννίδης, πολύτιμος συνεργάτης τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Σχολῆς καὶ μετέπειτα ἐκτελεστῆς τῆς διαθήκης, γράφων τὰ ἐπόμενα:

«Εἶθε νὰ φθάσῃ ἡ ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Θεολογία πλήρης μεγαλειότητος καὶ ἀγάπης καὶ τὴν βίβλον τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων ἀνεωγμένην ἔχουσα, θέλει καταλάβει ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ τὴν οἰκίαν αὐτῆς θέσων».

Ἄς μοι ἐπιτραπῇ, περαινῶν νὰ ἐκφράσω καὶ ἐγὼ δόλοθερμον εὐχὴν, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία, πλήρης μεγαλειότητος καὶ ἀγάπης, διατηρήσῃ τὴν ἦν ἀπὸ μακροῦ κατέλαβεν ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ οἰκίαν αὐτῆς θέσιν, εἰς αἰῶνας αἰῶνων.

Ἀγιώτατε Πατριάρχχα,

Τιμῶντες Ὑμᾶς καὶ ἐν τῷ προσώπῳ Ὑμῶν ἐπίσης τὸν πρῶτον Ἑλληνα Ἐπίσκοπον καὶ ἀπεσταλμένον τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου Φρουμέντιον, τὸν θεμελιωτὴν τῆς Χριστιανικῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀπευθύνομεν ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, τοῦ κ. Σχολάρχου καὶ τοῦ διδακτικοῦ αὐτῆς προσωπικοῦ τόσον πρὸς Ὑμᾶς, ὅσον καὶ εἰς τὴν σεβασμίαν Ὑμῶν Ἀκολουθίαν καὶ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἐξοχώτατον κ. Πρόσβον τῆς Αἰθιοπίας, θερμοτάτας εὐχὰς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Αἰθιοπικοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ Μεγάλου Φιλέλληρος Ἀποκράτορος Χαϊλὲ Σελάσιε.

Ἐχει, ἐπίσης, τὴν χαρὰν τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς νὰ ἐπιδώσῃ δι' ἐμοῦ πρὸς τοὺς σεβα-

σμίους φιλοξενουμένους τὸ ἐπὶ τῇ 125ῃ ἐπιτειῶ ἀπὸ τῆς ἰδούσεως τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς κοπὲν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον, εἰς ἔνδειξιν ἐξαιρετικῆς τιμῆς καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς παρ' αὐτῇ ἐπισκέψεως Ὑμῶν.

Μετὰ ταῦτα, ὁ Μακ. Πατριάρχης Αἰθιοπίας ἀπηθύνθη πρὸς τοὺς καθηγητὰς καὶ μαθητὰς τῆς Σχολῆς ὡς ἐξῆς:

Σεβασμιώτατοι,
Ἄγιε Διευθυντά,
Κύριοι Καθηγηταί,
Φίλοι Ἰεροσπουδασταί,

Κατὰ τὴν ὀλιγοήμερον παραμονήν μου ἐν Ἑλλάδι, ἔλαβον χώραν πολλὰ γεγονότα, τὰ ὁποία θὰ παραμείνουν ἀνεξάλειπτα εἰς τὴν μνήμην μου πολλὸν καιρὸν. Ἐν ἐξ ὧν αὐτῶν εἶναι καὶ ἡ θερμὴ ὑποδοχὴ καὶ φιλοξενία, τὴν ὁποίαν προσεφέρατε εἰς ἐμὲ σήμερον. Ἐκτιμῶ ἰδιαιτέρως καὶ αἰσθάνομαι πρᾶγματι εὐτυχῆς καὶ εὐγνώμων πρὸς ὑμᾶς διὰ τὴν τιμὴν, τὴν ὁποίαν μοι ἐκάματε.

Ἡ θεολογικὴ μόρφωσις εἶναι τὸ πλέον σημαντικὸν καθήκον τῆς Ἐκκλησίας. Δι' αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία ἐτοιμάζει ἐκείνους, οἵτινες θὰ ἀποτελέσουν τοὺς ἱερεῖς καὶ ἐργάτας αὐτῆς εἰς τὸ μέλλον, τοὺς ἐκπαιδευτικούς θεολόγους καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικούς ἡγέτας. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει κληρονομήσει τὴν πίστιν ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν μέσῳ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὑψιστον καθήκον ἡμῶν τῶν κληρικῶν εἶναι νὰ μεταφέρωμεν τὴν πίστιν αὐτὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ προετοιμάσωμεν τὸ ἔδαφος, διὰ τὴν συνέχισιν αὐτῆς εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Καὶ τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς θεολογικῆς καταρτίσεως, ἣτις συντελεῖται εἰς ἐκπαιδευτήρια ὡς καὶ αὐτὸ, εἰς τὸ ὁποῖον σεῖς σήμερον φοιτᾶτε καὶ εἰς τὸ ὁποῖον προετοιμᾶσθε οἱ ἀδριανοὶ ἡγέται τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες θὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Οἱ ἱερεῖς ἔχουν εἰδικὸν ἔργον νὰ ἐπιτελέσουν εἰς τὸν κόσμον σήμερον. Ἡ θέσις αὐτῶν, ὡς ἡγετῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, δημιουργεῖ εἰς αὐτοὺς μίαν κατάστασιν ἰδιαιτέρας εὐθύνης. Πρόκειται περὶ ἐνὸς γεγονότος ἀρκούντως ἀνεγνωρισμένου, ὅτι ζῶμεν εἰς μίαν περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἐν ἣ ἡ πίστις παραμελεῖται καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ ἀγνοοῦνται εἰς πολλὰ σημεῖα τοῦ πλανήτου μας. Ἡ τάσις αὕτη, ἀναποφεύκτως, ἔχει ἐπιπτώσεις διαφόρων εἰδῶν ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν λαῶν μας. Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶναι ἀποτέλεσμα ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς παρεξηγήσεως τῆς πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ ἀθεϊσμοῦ καὶ τῆς ἐσφαλμένης ἐγκοσμικεύσεως τῶν ἐνδιαφερόντων τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν ὄψει τοῦ προβλήματος τούτου, οἱ ἱερεῖς ἀντιμετωπίζουν τὴν ἀνάγκην καὶ φέρουν τὴν εὐθύνην τῆς διαδόσεως τῆς πίστεως εἰς τοὺς λαοὺς μας, χρησιμοποιοῦντες τὴν πλέον ὀρθὴν μέθοδον καὶ ἐργαζό-

μενοι ἀκαταπαύστως κατὰ τῆς ἀθείας καὶ τῆς ἀνηθι-
κότητος.

Ἐλπίζω καὶ δέομαι, ὅπως οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες
φοιτοῦν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, ἀποβοῦν ἱκανοὶ νὰ φέρον
εἰς πέρας καὶ ἐπιτυχῶς τὰς εὐθύναις αὐτῶν ἐν τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ, μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των ἐκ τῆς Σχολῆς
ταύτης. Εἶμαι, ὅθεν, εὐτυχῆς, διότι ἠξιώθην νὰ ἐπι-
σκεφθῶ τὴν Σχολὴν ταύτην καὶ νὰ λάβω ἄμεσον
πεῖραν τοῦ σπουδαίου ἔργου, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖται
ἐν αὐτῇ.

Ἐρχομαι εἰς ὄλους σας ὑγίαν καὶ ψυχικὴν γαλή-
νην καὶ σὰς εὐχαριστῶ καὶ αὐθις διὰ τὴν θερμὴν ὑπο-
δοχὴν, τὴν ὁποίαν μοι ἐπεφυλάξατε κατὰ τὴν παροῦ-
σαν ἐπίσκεψιν ἡμῶν εἰς τὴν Σχολὴν σας.

Εἶθε αἱ εὐλογίαι τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ, τοῦ
Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ
εἶναι πάντοτε μαζί σας.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Σχολάρχης Διευθυντῆς τῆς Ριζα-
ρείου αἰδεσιμολ. Πρωθιερεὺς κ. Κ. Φούσκας ἐξενά-
γησε τὸν Πατριάρχην εἰς τὰ τῆς Σχολῆς. Ὁ Μακ.
Πατριάρχης ἔμεινεν ἐνθουσιασμένος ἐκ τῆς ἀρτίας
ἐμφανίσεως καὶ λειτουργίας τῆς Σχολῆς καὶ ἐζήτησε
τὸν Κανονισμόν αὐτῆς, διὰ νὰ ἰδρῦση, ὡς ἐδήλωσεν,
μῖαν παρομοίαν Σχολὴν εἰς τὴν Χώραν του.

Τὴν μεσημβρίαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πεντέ-
λης, παρετέθη ἀνεπίσημον γεῦμα ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ.
Ἱγούμενου τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης, πρὸς τιμὴν
τοῦ ἀναχωροῦντος Προκαθημένου τῆς Αἰθιοπικῆς
Ἐκκλησίας καὶ τῶν συνοδῶν του. Τὸν Μακαριώτα-
τον κ. Θεόφιλον προσεφώνησεν ἕκ μέρους τῆς Ἱερᾶς
Μονῆς ὁ Πανος. Ἱγούμενος αὐτῆς Ἀρχιμ. κ. Θεό-
κλητος, ὁ ὁποῖος καὶ προσέφερεν εἰς τὴν Α. Μ.
ὡς δῶρον μῖαν φορητὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου
τοῦ Χρυσοστόμου. Ἀκολουθῶν, ὁ Μακαριώτατος
Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Ἱερώνυμος, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Μ. Πα-
τριάρχην κ. Θεόφιλον εἶπεν:

Μακαριώτατε,

Κατὰ τὴν παρούσαν ὥραν, καθ' ἣν πραγματοποι-
οῦμεν τὴν ἀποχαιρετιστήριον ταύτην ἐκδήλωσιν, αἰ-
σθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ Σᾶς εἶπω, ὅτι ἡ παρουσία
Σας κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς πλησίον μας, ἐγένεσε τὰς
καρδίας μας ἀπὸ χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν. Ἡ ἀκτινο-
βολία τῆς προσωπικότητός Σας καὶ ἡ πλήρης ἀγά-
πης καρδεία Σας μᾶς ἐδίδαξε πολλά. Μετ' ὀλίγον, ὅταν
θὰ ἔχετε ἀναχωρήσει, θὰ νομίζωμεν ὅτι θὰ ἀντιγρά-
σωμεν καὶ πάλιν τὴν Μακαριότητά Σας καὶ τὰ δια-
κεκριμένα μέλη τῆς συνοδείας Σας. Αἱ σχέσεις τῶν
Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Αἰθιοπίας, διὰ τῶν
ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων μας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν
Ἀντίς Ἀμπέμπα, εἶναι ἐν ἐξαίρετον δεῖγμα τῆς
ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς πίστεώς μας
ἐνέπνευσε εἰς τὰς καρδίας ὄλων μας. Τὰ δείγματα
τῆς ἀγάπης Σας δὲν μᾶς ἀφήνον νὰ Σᾶς λησμονήσω-
μεν. Θὰ Σᾶς περιμένωμεν νὰ ἔλθετε καὶ πάλιν τὸ

ταχύτερον. Θὰ παρεκάλουν νὰ μᾶς συγχωρήσητε διὰ
τὰς ἐλλείψεις κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐνταῦθα διαμο-
νῆς Σας, ὁμολογοῦμεν δέ, ὅτι δὲν κατορθώσαμεν
νὰ Σᾶς μιμηθῶμεν εἰς τὸ μέγεθος τῆς ἰδικῆς Σας φιλο-
ξενίας. Θέλω νὰ Σᾶς διαβεβαιώσω, ὅτι τόσον ἐγὼ
προσωπικῶς, ὅσον καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς,
μέλη τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου, ἐπεθυμοῦμεν νὰ Σᾶς
προσφέρωμεν τὸ καλύτερον, τὸ ὁποῖον ἔχομεν καὶ
αὐτὸ ἦτο ἡ καρδία μας. Ὁ τοπικὸς χωρισμὸς δὲν
σημαίνει ὅτι ἀποχωριζόμεθα οἱ μὲν τοὺς δέ. Θὰ Σᾶς
αἰσθανώμεθα πάντοτε πλησίον μας καὶ θὰ εὐρισκώ-
μεθα πλησίον Σας εἰς τὸν ἄωρον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς
εἰρήνης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐχόμεθα
καλὸ ταξίδι καὶ πολλὴν δύναμιν εἰς τὸ ἔργον Σας.

Ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης τῆς
Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας εἶπε:

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἐξοχώτατοι Κύριοι,

Ἡ ὀλιγοήμερος παραμονὴ τῆς συνοδείας μου καὶ
ἐμοῦ εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ
τῆς πλουσίας πολιτιστικῆς καὶ πνευματικῆς κληρονο-
μίας, ἀφῆκεν εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν βαθεῖαν καὶ ἀνεξά-
λειπτον ἐντόπωσιν. Εἰς μεγάλον βαθμὸν ἀπελαύσαμεν
τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν περιφημὸν φιλοξενίαν σας, κατὰ
τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς ἐκκλησιαστικούς καὶ κυβερ-
νητικούς κύκλους, εἰς ἐνορίας, Ἐκκλησιαστικὰς Σχο-
λάς, Ἱερὰς Μονὰς καὶ Ἱδρύματα.

Εἶσθε ὄντως εὐτυχεῖς, ὡς κληρονόμοι πλουσιο-
τάτης κληρονομίας εἰς τὴν ποίησιν, τὸ δράμα, τὴν φι-
λοσοφίαν, τὴν μεταφυσικὴν, τὴν τέχνην, τὴν γλυ-
πτικὴν, τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἠθικὴν. Οἱ πρόγονοί
σας ἐπαίξαν σημαντικὸν ὄλον ἐν τῇ διατηρήσει τῶν
παραδόσεων καὶ τῶν ἐθνικῶν συμβόλων, τὰ ὁποῖα
μετεβίβασαν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐποχῶν εἰς τοὺς ἐπι-
γόνους αὐτῶν καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουσι σχέσιν μὲ θέματα
τῆς ἡμέρας καὶ μὲ θέματα, ἀφορῶντα εἰς τὴν πνευμα-
τικὴν ζωὴν σας.

Μετὰ πολλῆς ἱκανοποίησεως διεπιστώσαμεν, ὅτι
εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν ὑπάρχει ζῶσα Ἐκκλησία, καθοδη-
γουμένη ὑπὸ ἡγετῶν πεφωτισμένων καὶ πεπρωκι-
σμένων διὰ μεγάλης διορατικότητος καὶ προβλέψεως.
Ἡ μεγάλη πρόοδος, ἣτις ἔχει ἐπιτευχθῆ καὶ ἐκεῖνη,
ἣτις πραγματοποιεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σήμερον
εἰς διαφόρους τομεῖς, εἶναι ὄντως ἀξιοσημείωτος. Αἱ
ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι, τὰ μοναστήρια, τὰ ἐκπαιδευτήρια
καὶ τὰ ὀρφανοτροφεῖα ἔχουσι προξενήσει εἰς ἡμᾶς με-
γάλου θαυμασμοῦ, διότι πάντα ταῦτα μαρτυροῦσι τὰς
μεγάλας ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσφέρει ἡ Ἐκκλησία
εἰς τὴν κοινωνίαν γενικῶς.

Αἰσθανόμεθα εὐτυχεῖς, διαπιστοῦντες ὅτι ἡ Ἐκ-
κλησία τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν, ἐνθαυ-
ρῶν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεολογικῶν σπουδῶν καὶ γε-
νικῶς τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν δημοσίως τὰς εὐχαριστίας τῆς Αἰθιοπικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διὰ τὴν μακρὰν ἐνίσχυσιν, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία καὶ Ἐκκλησία ἔχουσι προσφέρει, καὶ ἔτι προσφέρουσιν, εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ Χώραν διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς νεολαίας ἡμῶν. Μεγάλος ἀριθμὸς ἐκ τῶν νέων ἡμῶν ἀπέκτησαν ἀνωτάτην μόρφωσιν ἐν Ἑλλάδι, τῇ ἐνίσχυσει τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Θὰ πρέπει νὰ σᾶς εὐχαριστῆ τὸ γεγονός, ὅτι τινὲς ἐκ τῶν ἱερέων ἡμῶν, ὁτινες ἀνήκουν εἰς τὴν ἡγετικὴν τάξιν τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀπόφοιτοι τῶν Ἑλληνικῶν Θεολογικῶν Σχολῶν.

Μεγάλην ἐντύπωσιν προξένησεν εἰς ἡμᾶς ἡ μεγάλη πρόοδος, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιτύχει ἡ Πολιτεία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἰς τὸν οικονομικόν, τὸν κοινωνικόν καὶ τὸν πολιτιστικόν τομέα. Εἴμεθα ἐξ ἴσου ἐντυπωσιασμένοι ὑπὸ τῶν σοβαρῶν βημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπραγματοποίησεν εἰς διαφόρους τομεῖς τῆς δραστηριότητος αὐτῆς, Ἐκκλησιαστικούς, Κοινωνικούς, Κατηχητικῶν σχολείων καὶ εἰς Ἐνώσεις γυναικῶν καὶ νέων.

Αἱ ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, εἰς ἐτέρους ἡγέτας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας καὶ εἰς διάφορα κοινωφελῆ Ἰδρύματα, μετέφεραν ἡμᾶς πλησιέστερον εἰς τὰς ὑμετέρας ἐλπίδας, τοὺς ἐνθουσιασμούς καὶ τὰ ἰδανικά. Αἱ μακροὶ συζητήσεις καὶ διασκέψεις μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῶν λοιπῶν ἡγετῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐβοήθησαν ἡμᾶς νὰ κατανοήσωμεν καὶ νὰ ἐκτιμήσωμεν ἀρκούντως τὰ κοινὰ προβλήματα ἡμῶν. Ἀποτέλεσμα ὅλων τούτων εἶναι αἱ Ἐκκλησιαὶ καὶ αἱ ἡγέται αὐτῶν νὰ ἔλθωσι πλησιέστερον ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον. Δυνάμεθα νὰ προσβλέψωμεν εἰς τὸ μέλλον, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ πραγματοποιηθοῦν στενότεραι ἐπαφαὶ καὶ ἀνταλλαγῶν.

Εἰς τὸν θεολογικόν τομέα, ἐλπίζομεν ἐπίσης νὰ δυναθῶμεν, διὰ τῆς περαιτέρω μελέτης καὶ ἐπαφῆς μετὰ τῶν θεολόγων ἡμῶν, νὰ ἔλθωμεν πλησιέστερον καὶ νὰ ἐξαλειψώμεν τὰς αἰωνίους παρεξηγήσεις, αἰτινες, ἀτυχῶς, συνετέλεσαν εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν δύο οἰκογενειῶν—Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Εἴμεθα χαρούμενοι, διότι πραγματοποιοῦνται σταθερὰ βήματα σήμερον καὶ εἰς τὰς δύο οἰκογενείας—Ἐκκλησίας ἡμῶν, πρὸς ἐπίλυσιν τῶν διαφορῶν καὶ πρὸς κατανόησιν, ὅτι εἴμεθα ἐν τῷ Σώματι τοῦ Κυρίου.

Ἐκφράζομεν τὴν βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην ἡμῶν εἰς τοὺς ἡγέτας καὶ εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ θερά των αἰσθήματα καὶ διὰ τὴν φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν προσέφεραν εἰς ἡμᾶς, κατὰ τὴν παραμονὴν καὶ τὰς ἐπισκέψεις ἡμῶν εἰς τὴν ὡραιότατην Χώραν σας. Ἀναχωροῦντες καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Χώραν ἡμῶν, θὰ φέρωμεν μεθ' ἡμῶν τὰς εὐχαρίστους ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν φιλοξενίαν σας. Δεόμεθα εἰς τὸν Πανάγαθον Θεόν, ὅπως ἐπιδαφιλεύῃ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐφ' ὅλον τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος τὰς εὐλογίας Αὐτοῦ.

Εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν ἐκ βάθους καρδίας πάντας ὑμᾶς.

Ἀκολουθῶς, προσέφερε διὰ μὲν τὴν αἴθουσαν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἓνα πολυτελῆ Σταυρόν, εἰς δὲ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον χρυσοῦν ἐγκόλλιον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον ἐφιλοτεχνήθη ἐν Αἰθιοπία. Εἰς τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς προσέφεραν ἀνὰ ἓνα Σταυρόν εὐλογίας, βιβλία, καὶ εἰς δὲ τὴν Ἱεράν Μοῦνην Πεντέλης ἓνα Σταυρόν εὐλογίας καὶ ἀναμνηστικά βιβλία.

Περὶ τὴν 14.00' ὥραν καὶ ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων τῆς Ἱερᾶς Μοῦνης Πεντέλης, ὁ Μ. Προκαθήμενος τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Συνοδείας Του ἀνεχώρησαν διὰ τὸ Ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἐσχηματίσθη ἐπίσημος πομπὴ αὐτοκινήτων, τῶν ὁποίων ἐπέβαινον οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, οἱ λοιποὶ Αἰθίοπες Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, ὡς καὶ οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὴν αἴθουσαν ἐπισήμων τοῦ Ἀεροδρομίου, παρίσταντο ἡ Α.Ε. ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Δημ. Τσάκωνας, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν Πρέσβυς κ. Εὐστ. Καλαμίδας, ἄλλοι ἐπίσημοι καὶ πολλοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Τύπου. Εἰδικὸν συνεργεῖον τοῦ Ε.Ι.Ρ.Τ. ἔλαβε συνέντευξιν τοῦ Πατριάρχου Αἰθιοπίας, ἡ ὁποία μετεδόθη τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας ἐκ τοῦ Ε.Ι.Ρ.Τ. Μετὰ τὸν ἐγκάρδιον ἀποχαιρετισμὸν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου, τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἄλλων ἐπισήμων, οὗτος ἐπεβίβασθη ἀεροσκάφος τῆς Air France, μεταβαίνων εἰς Κωνσταντινούπολιν, πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Α.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου, ἐνῶ οἱ λοιποὶ Αἰθίοπες τῆς ἀκολουθίας Του ἀνεχώρησαν τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἐπιστρέφοντες εἰς Αἰθιοπίαν, μέσῳ Καῖρου.

Τοῦ Ἑλληνος Μητροπολίτου Ἀζώμης κ. Μεθοδίου, ὅστις μετὰ περισσῆς δεξιότητος καὶ εὐγενείας διηκόλυνε τὰ μέγιστα τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἀντιπροσωπεῖαν καὶ κατὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι παραμονὴν τῆς, τὴν προσφοράν ἀνεγνώρισεν ὁ Μακαρ. κ. Θεόφιλος δημοσίᾳ.

Περατωθείσης τῆς ἐπισήμου ταύτης ἐπισκέψεως, ὁ Αἰθιοπ Πατριάρχης ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν ἔμπλεως πολλῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὴν ἀδελφικὴν φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ πολλῆς δὲ συγκινήσεως διεπίστωσε τὴν πρόοδον εἰς τὴν σύσφιγξιν τῶν σχέσεων τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τοιαῦτα ἐκδηλώσεις εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι τὰ μέγιστα ἐξυπηρετικαὶ τόσον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀγάπης, ὅσον καὶ διὰ τὸν τονισμὸν τῆς ζωῆς παρουσίας τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου εἰς τὴν τεταραγμένην ζωὴν τοῦ Πλανήτου μας.

Ἀρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΣ Δ. ΡΟΥΣΣΑΣ

Α΄ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤ' ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ*

Τῇ 26ῃ Ἰουλίου ἡ Διορθόδοξος Προπαρασκευαστική Ἐπιτροπὴ τῆς Πανορθόδοξου Συνόδου ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὑπὸ τῆς Β΄ ὑποεπιτροπῆς ὑποβληθέντος βραχυτάτου προσχεδίου περὶ τῆς «πληρεστέρας συμμετοχῆς τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου ἐν τῇ λατρευτικῇ καὶ τῇ ἄλλῃ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας». Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτοῦ ὁ καθηγητῆς Ἰω. Καρμίρης λαβὼν τὸν λόγον εἶπεν: «Νομίζω ὅτι τὸ ὑπὸ κρίσιν κείμενον δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὸν καὶ ἐπαρκές, καίτοι ἡ ἐξ οὗ ἔδει νὰ προέλθῃ εἰσήγησις τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας παρῆγε πρόσφορον βᾶσιν πρὸς τοῦτο. Ὁλόκληρος ἡ πρώτη σελὶς αὐτοῦ ὁμιλεῖ καλῶς περὶ ὑπάρξεως δύο τάξεων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῆς τῶν κληρικῶν καὶ τῆς τῶν λαϊκῶν⁷, ἀποτελεῖ ὁμῶς ἀπλήν εἰσαγωγὴν εἰς τὸ κύριον θέμα, ἡ οὐσία τοῦ ὁποίου οὐδόλως θίγεται ἐν τῷ προσχεδίῳ τῆς ὑποεπιτροπῆς. Ἀλλὰ τὸ θέμα τοῦτο ὠρίσθη ὑπὸ τῆς Α΄ καὶ τῆς Δ΄ Πανορθόδοξου Διασκέψεως καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ ἡμῶν δὲν εἶναι ἀρμοδίᾳ νὰ ἀποφασίσῃ ἄλλως καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὸ πάντῃ ἀνανάπτικτον ἢ ἀτελῶς ἀνεπτυγμένον, κινουμένη προφανῶς ἐξ ἄλλων λόγων σκοπιμότητος. Ἡ ὑποεπιτροπὴ ὁμῶς δὲν ἐπελήφθη τῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ καὶ ἐν τέλει τοῦ προσχεδίου ἀναρμοδίως «εἰσηγείται εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου, ὅπως αὕτη μὴ συζητήσῃ τὸ θέμα τοῦτο». Θεωρῶ περιττὸν νὰ ὑπομνήσω, ὅτι τὸ ἀνατεθὲν ἡμῖν πρὸς ἔρευναν καὶ εἰσήγησιν εἰς τὴν Πανορθόδοξον Σύνοδον θέμα περὶ τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποτελεῖ μέγα καὶ νευραλγικὸν ἐκκλησιολογικὸν πρόβλημα, περὶ τὸ ὁποῖον ἀσχολοῦνται σοβαρῶς κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετίας αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ θεολόγοι αὐτῶν, οἵτινες δημοσιεύουσι πληθὺν εἰδικῶν συγγραμμάτων. Ἄρα πρέπει νὰ διαγραφῇ ἐκ τοῦ προσχεδίου τῆς ὑποεπιτροπῆς ἡ φράσις, ὅτι δῆθεν «δὲν ἀπασχολεῖ ἰδιαιτέρως τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι, τό γε νῦν ἔχον, φλέγον καὶ δὲν συνιστᾷ πρόβλημα δι' αὐτήν»⁸. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, διατὶ ὥρισεν

αὐτὸ ὡς θέμα τῆς Συνόδου ἡ Α΄ Πανορθόδοξος Διασκέψις καὶ εἶτα ἐπέλεξε τοῦτο καὶ παρέπεμψεν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην ἡ Δ΄ Πανορθόδοξος Διάσκεψις; Νομίζω ὅτι δὲν δύναται παρὰ νὰ ἀσχοληθῇ περὶ αὐτοῦ ἡ ἁγία καὶ μεγάλη Σύνοδος, ἡ δὲ Προπαρασκευαστικὴ αὐτῆς Ἐπιτροπὴ ἡμῶν ὀφείλει νὰ συνεχίσῃ τὴν μελέτην τοῦ θέματος μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ἐν ὄψει τοῦ αὐριανοῦ τερατισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς, ἐπιφυλάσσομαι, ὅπως ὑποβάλλω αὐτῇ προσεχῶς τὸ νῦν τυπούμενον κεφάλαιον περὶ τῆς θέσεως τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκ τοῦ ὑπὸ ἔκδοσιν βιβλίου μου «Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία», ἅτε θεωρῶν τὸ θέμα ὡς ἀνοικτὸν καὶ ἐπιδεκτικὸν περαιτέρω ἐρεύνης, ὡς ἀναβληθὲν δὲ ἀπλῶς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων ὁμίλησαν οἱ μητροπολίται Μύρων, Ἀξώμης, Σεβαστείας, Λέωνγκραδ, Ζίτσης, Μολδαβίας, Στάρας - Ζαγόρας, Πάφου, Μυτιλήνης, Ἐλισνίκου καὶ Τρανουπόλεως, οἱ ἀρχιμανδριῖται Π. Ροδόπουλος καὶ Κ. Λευκωσιάτης καὶ οἱ καθηγηταὶ Ἰ. Καρμίρης καὶ Γ. Κονιδάρης, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν κατ' ἀρχὴν συνεφώνησαν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Καρμίρη ὑποστηρικθέντα, ἄλλοι δὲ διεφώνησαν, κυρίως διὰ λόγους σκοπιμότητος, προτεινάντες ὅπως γίνῃ δεκτὸν τὸ κείμενον ὡς ἔχει, μὲ μικρὰν τινα βελτίωσιν τοῦ τέλους αὐτοῦ. Οὕτω τροποποιηθὲν ἐπεψηφίσθη ὑπὸ τὴν νέαν μορφήν του τὸ κείμενον, μειοψηφούντος τοῦ καθηγητοῦ Ἰω. Καρμίρη, ἅτε θεωροῦντος τὸ θέμα τοῦτο ὡς ἐκκρεμοῦν ἐνώπιον τῆς προσεχοῦς Α΄ Προσυνδικτικῆς Διασκέψεως καὶ εἶτα τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Συνόδου, αἵτινες δέον νὰ ἀποφανθῶσιν ἐπὶ τῆς ἀνωτέρω διαφωνίας καὶ τῆς μὴ συμμορφώσεως πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῶν δύο εἰρημένων Πανορθόδοξων Διασκέψεων. Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰς ἐξενεχθείσας γνώμας ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω συνέδρων, τῶν ἀναπτυξάντων ἀντιθέτους ἀπόψεις, καὶ ἀσκήσωμεν τὴν δέουσαν κριτικὴν ἐπ' αὐτῶν, περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὰ λεπτομερῆ Πρακτικὰ τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἡμῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 589 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

7. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, «Ἡ περὶ Ἐκκλησίας ὀρθόδοξος δογματικὴ διδασκαλία, Ἀθήναι 1964, σ. 33-34, καὶ Ὁρθοσκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐργασιοπαιδεία, τ. 5, σ. 488/9.

8β. Περιοριζόμεθα νὰ παραπέμψωμεν εἰς τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν ἡμῶν Κ. Δουβοβνιὼτσην, ὅστις ἤδη πρὸ τεσσαρακονταετίας καὶ πλέον ἔγραφεν: «Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον, καὶ δὴ καθ' ἡν ἐποχὴν τοσοῦτος γίνε-

ται λόγος περὶ συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρὸς καθορισμὸν σπουδαίων ζητημάτων ἀφορῶντων τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ δὲ λύσις αὐτοῦ, ἀποτελοῦντος πρὸς τοὺς ἄλλοις μίαν τῶν σπουδαιωτάτων προϋποθέσεων τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου, εἶναι ἐπιτακτικὴ». (Οἱ λαϊκοὶ ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ, ἄρθρον ἐν «Ἐκκλησίᾳ» τ. 8(1930) σ. 85.

Κατὰ τὴν ἀπογευματινὴν συνεδρίασιν τῆς 26ης Ἰουλίου, ἤρχισεν ἡ συζήτησις ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος ὑπὸ τῆς Α' ὑποεπιτροπῆς προσχεδίου περὶ τῆς «εἰς τὴν Ἀποκαλύψεως καὶ τῶν τρόπων ἐκφορᾶς αὐτῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀνθρώπου», ἣτις συνεχίσθη καὶ κατὰ τὴν πρωϊνὴν συνεδρίασιν τῆς 27ης Ἰουλίου. Ἐπὶ τοῦ κειμένου ἐγένοντο ὀλίγαι τινὲς παρατηρήσεις καὶ λεκτικαὶ καὶ φραστικαὶ διορθώσεις, σὺν τῇ δηλώσει τοῦ μητροπολίτου Λέωνος ὅτι ἐν τῇ Σλαβονικῇ ἐκδόσει τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης ἀριθμεῖται μετὰ τῶν Ἁναγιγνωσκόμενων καὶ τὸ βιβλίον Γ' Ἐσδρας. Ὁμοίως ὁ καθηγητὴς Γ. Κονιδάρης προὐκάλεσε συζήτησιν περὶ τῆς καταλληλοτέρας ὀνομασίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ δὲ καθηγητὴς Ἰ. Καρμίρης ἐξέθεσε συντόμως τὰ πορίσματα σχετικῆς μελέτης του ἐπὶ τῶν ὀρθοδόξων δογματικισυμβολικῶν μνημείων, δημοσιευθείσης ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» τοῦ ἔτους 1953. Ὡσαύτως ὁ καθηγητὴς Γ. Κονιδάρης προσέθεσε τὰ περὶ Ἀποστολικῆς διαδοχῆς σχετικὰ χωρία τοῦ Ἱηροσώπου καὶ τοῦ Εἰρηναίου, τέλος δὲ ἐψηφίσθη ὁμοφώνως τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον ὀριστικὸν κείμενον περὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως.

Τῇ 27ῃ Ἰουλίου, μετὰ τὴν τελεσεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Π. Ροδοπούλου θείαν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τὴν θεολογικῶν τῆς μελέτης τοῦ κειμένου περὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἤρχισεν ἡ ἐξέτασις τοῦ τελευταίου προσχεδίου περὶ τῆς «οἰκονομίας ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», ὅπερ συνέταξε καὶ ὑπέβαλεν ὁμοίως ἡ Α' ὑποεπιτροπὴ, συνεχισθείσης τῆς συζητήσεως ἐπ' αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν ἀπογευματινὴν συνεδρίασιν. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπήνεγκε βελτιώσεις τινὰς εἰς τὸ προσχέδιον, καὶ ἰδίως εἰς τὰ ἐν τέλει αὐτοῦ συμπεράσματα, ἐνθα ὁ καθηγητὴς Ἰω. Καρμίρης πρῶτον, πρὸς ἀποτροπὴν πάσης ἀποπειρας ἐπεκτάσεως τῆς οἰκονομίας καὶ ἐπὶ τῶν Ὁρθοδόξων Δογμάτων, εἰσηγήθη καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεδέχθη τὴν εἰς τὸ τέλος τοῦ α' συμπεράσματος προσθήκην: «Διότι οὐ συγχωρεῖ συγκατάβασις εἰς τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ: τότε τὰς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται (Εὐλόγιος Ἀλεξανδρείας, P.G. 103, 953)». Δεύτερον, πρὸς ἀπόκρουσιν πάσης «communio in sacris» ἢ «intercommunio», ἀνευ προηγουμένης συμφωνίας καὶ ἐνώσεως ἐν τῇ δογματικῇ πίστει, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ σταθερὰν ἀρχὴν καὶ ἀξίωμα τῆς Ὁρθοδόξιας⁸, εἰσηγήθη,

8. Βλέπ. καὶ εἰσηγήσιν τῆς Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην Σύνοδον, «Ἡ οἰκονομία ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», Βουκουρέστιον 1969, σ. 64: «Ἡ ἀρχὴ αὕτη, τὴν ὅποιαν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶχε πάντοτε ὡς ὁδηγόν, συνίσταται εἰς τὴν δογματικὴν ἐνότητα, ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται ἡ λατρευτικὴ ἐπικοινωνία. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ καὶ θεωρεῖ τὴν τῆς πίστεως ἐνότητα ὡς ἀπολύτως ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν διὰ τὴν λατρευτικὴν ἐπικοινωνίαν, δηλαδὴ διὰ τὴν ἐπιτρέψαι τὴν εἰς τὰ ἅγια ἐπικοινωνίαν, «communio in sacris», ἢ ὁποία λέγεται καὶ «inter-

ὅπως εἰς μὲν τὸ δ' συμπέρασμα ἀντικατασταθῆ ἡ φράσις «ἡ κατ' οἰκονομίαν ἀποδοχὴ τῶν παρ' ἄλλοις τελοῦμένων μυστηρίων» διὰ τῆς φράσεως: «ἡ κατ' οἰκονομίαν ἀποδοχὴ τῶν μυστηρίων τῶν προσερχομένων εἰς τὴν Ὁρθοδόξιαν ἑτεροδόξων»· εἰς δὲ τὸ ε' συμπέρασμα νὰ διαγραφῆ ὀλοσχερῶς ἡ φράσις τοῦ προσχεδίου «καὶ ἐν τῇ διοικήσει καὶ ἐν τῇ μυστηρικῇ καὶ λατρευτικῇ ἐν γένει ζωῇ». Ἡ Ἐπιτροπὴ ὅμως, τῇ ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσει δύο ἐκ τῶν πρωτοστατηθέντων ἐν τῇ Διασκέψει μητροπολιτῶν, ἀπέρριψε μὲν τὴν πρῶτην εἰσηγήσιν τοῦ καθηγητοῦ, μὴ πολυπραγμονήσασα ἐπὶ τοῦ βαθυτέρου δογματικοῦ νοήματος αὐτοῦ, ἀπεδέχθη δὲ ἐν μέρει τὴν δευτέραν, διαγράψασα μὲν τὰς ἀπαραδέκτους ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου λέξεις «ἐν τῇ διοικήσει καὶ ἐν τῇ μυστηρικῇ (ζωῇ)», διατηρήσασα ὅμως τὴν φράσιν «ἐν τῇ λατρευτικῇ ζωῇ», ὡς σημαίνουσιν οὐχὶ βεβαίως τὴν ἀπολύτως ἀποκλεισμένην ὑπὸ τῶν Ὁρθοδόξων μυστηριακῶν κοινωνίαν, ἀλλὰ μόνον τὴν «συμμετοχὴν εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τὰς λατρευτικὰς πράξεις» τῶν χριστιανῶν ἀμοιβαίως, εἰς τὴν ταφὴν τῶν κεκοιμημένων, τὰ μνημόσυνα, τοὺς ἀγιασμούς, τὴν διανομὴν ἀντιδώρου καὶ τὴν παραχώρησιν εὐκτηρίων οἴκων πρὸς τέλεσιν λατρείας, ἐφ' ὅσον ἐπ' ἐσχάτων «ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς οἰκουμένης δράσεως τοιαῦται συμμετοχαὶ ἔγιναν γενικὴ πρακτικὴ, κτωμένη ἀξίαν συνθηθείας, ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἀπαιτούμενη καὶ ὑπὸ τῶν κοινῶν προσαθεῖων ἐπιβαλλομένη, πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ παραγγέλματος τοῦ Κυρίου, «ὅπως πάντες ἐν ὧσιν» (Ἰωάν. 17, 21). Ἄλλη ἀποψὶς προσεγγίσεως ἐν τῷ πλαισίῳ τούτῳ τῆς θρησκευτικολατρευτικῆς ζωῆς μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν εἶναι ἢ ἀπὸ κοινῆς χρησιμοποίησις ἐνίων εὐκτηρίων οἴκων, ὅ,τι συχνότατα συμβαίνει ἰδίως εἰς τὴν διασποράν. Ἄν καὶ κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξιας (ἰδίως κατὰ τοὺς 45 καὶ 64 Ἀποστολικούς κανόνας) τοιαῦται πράξεις ἀπαγορεύονται τελείως, αὐταὶ προσέλαβον εὐρείαν διάδοσιν, χάρις εἰς περιστάσεις τινὰς, καταστάσεις ἀνάγκης καὶ ἐπιτακτικὰς ἀπαιτήσεις, αἱ ὁποῖαι δικαιολογοῦν πλήρως τὴν αὐθόρμητον ἐφαρμογὴν καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου

«communio» (βλέπ. Κανόνας 2 καὶ 4 τῆς Γ' Οἰκουμένης Συνόδου, 11 τῆς ΣΤ', 6, 9, 29, 32, 33, 34, 38 τῆς Λαοδικείας κ.λπ.). Χωρὶς τὴν προηγουμένην ἐνότητα τῆς πίστεως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἐπέτρεπε τὴν εἰς τὰ ἅγια ἐπικοινωνίαν, καὶ δὴ δὲν μετέδωκε τὰ θεία αὐτῆς Μυστήρια εἰς τοὺς ἑτεροδόξους καὶ εἰς τοὺς αἰρετικούς, οὐτε ἐπέτρεπεν εἰς τὰ μέλη αὐτῆς, ὅπως παραλάβουν ταῦτα ἀπ' αὐτῶν». Πρβλ. καὶ Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. τ. Π', σ. 965 ἐξ., 1000 ἐξ.: «Ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου ἢ κοινῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Κυρίου, τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὰ ἄλλα μυστήρια, καὶ γενικῶς ἡ λεγομένη intercommunio, δύναται νὰ νοηθῆ μόνον ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ἐν τῇ πίστει συμφωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς γνησίας καὶ πραγματικῆς δογματικῆς ἐνώσεως αὐτῶν καὶ ὡς καρπὸς τῆς ἐσωτερικῆς ὁμολογιακῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν, ἧς ἐλλειπούσης δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένη ἡ κοινωνία ἐν τοῖς μυστηρίοις...».

τούτου τῆς οἰκονομίας ἀντὶ τῆς ἀκριβείας»⁹. Ἐπὶ τούτοις καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν τῇ ἀπὸ 31.1.1952 ἐγκυκλίῳ του πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους Ὁρθόδοξους Ἐκκλησίας, περὶ συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων ἀντιπροσώπων εἰς τὰς διαφόρους δραστηριότητας καὶ ἐκδηλώσεις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἔγραψεν, ὅτι ἀδέον ἵνα οἱ Ὁρθόδοξοι κληρικοί ἀντιπρόσωποι ὧσιν ὅσω τὸ δυνατόν ἐφεκτικοὶ ἐν ταῖς λατρευτικαῖς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων συναξέσιν, ὡς ἀντικειμέναις πρὸς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ ἀμβλυνοῦσαις τὴν ὁμολογιακὴν εὐθειάν τῶν Ὁρθόδοξων, ἐπιδιδῶντες ἵνα τελῶσιν, εἰ δυνατόν, καθαρῶς Ὁρθόδοξος ἀκολουθίας καὶ τελετάς, πρὸς ἐμφάνισιν οὕτω τῆς ἀγλῆς καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ὁρθόδοξου λατρείας πρὸ τῶν ὁμμάτων τῶν ἑτεροδόξων»¹⁰. Εἰς τὰ ἀνωτέρω λοιπὸν μόνον περιοριζομένης τῆς ἐν τῷ εἰσηγητικῷ κειμένῳ περὶ οἰκονομίας φράσεως τῆς Ἐπιτροπῆς («ἐν τῇ λατρευτικῇ ζωῇ»), οὐδὲν δύναται νὰ σημαίνει αὕτη καὶ κοινωνίαν ἐν τοῖς μυστηρίοις, καὶ δὴ ἐν τῷ τῆς θείας Εὐχαριστίας, τῷ ἄλλως λεγομένῳ «κοινὸν ποτήριον», διὰ τὸ ὅποιον ἰσχύει πάντοτε ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ τὸ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἐκφράζοντος ἐν τούτῳ τὴν ἀρχαίαν Ὁρθόδοξον Παράδοσιν: «Πᾶση δυνάμει τοίνυν φυλαξώμεθα μὴ λαμβάνειν μεταλήψιν αἰρετικῶν, μήτε διδόναι»¹¹.

9. Εἰσήγ. Ρουμαν. Ἐκκλησίας, αὐτόθι, σ. 79. Πρβλ. καὶ Ἰω. Κ α ρ μ ῆ ρ η, μν. ξ. τ. Π¹, Παράρτημα, (Ἀθήναι 1953), σ. 1004, 1008, 1012/4, 1018/9, 1025, ἔνθα καὶ ἄλλαι τοιαῦται κατ' οἰκονομίαν ἀποκλίσεις ἀπὸ τῆς λατρευτικῆς ἀκριβείας. Ἰ ε ρ ω ν ὄ μ ο υ Κ ο τ σ ὄ ν η, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Ἡ κανονικὴ ἀποψὶς περὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἑτεροδόξων—Intercommunio, Ἀθήναι 1957, σ. 80 ἐξ., 242 ἐξ. Γ ο ὄ α ὕ τ ο ὄ, Προβλήματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας, Ἀθήναι 1957, σ. 167 ἐξ.

10. Παρὰ Ἰω. Κ α ρ μ ῆ ρ η, μν. ξ. τ. Π², (Graz 1968), σ. 1060/1.

11. Ἰ ω ἄ ν ν ο υ Δ α μ α σ κ η ν ο ὄ, Ἐκδ. ὀρθ. πίστεως IV, 13, P.G. 94, 1153. Ὑπομνηστικὰ προσέτι ἐνταῦθα, ὅτι προσφάτως ἡ Ἰ ε ρ ἄ Σ ὄ ν ο δ ο ς τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ῖ α ς τ ῆ ς Ἐ λ λ ἄ δ ο ς, πληροφορηθεῖσα ὅτι ἐκονιῶνθη Μόσχα Ρώμη, ἡγήσαμένη ἀεὶ καὶ ὀρθοίως τὰ Ἅγια δοῦναι καὶ τοὺς τοῦ Κυριακοῦ Σώματος τιμωπάτους Μαργαρίτας ἐμπροσθεν τῶν τῆς ἐνότητος τῆς μιᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀμεριμνησάντων καὶ ἐμβαλόντων ἑαυτοὺς καὶ ἄχρι τοῦ νῦν ταῖς ἰδίαις μᾶλλον ἐλομένον ἐπεσθαι ἐπινοίας ἢ τοῖς τῶν θεοκλήρων Ἀποστόλων διδάγμασι καὶ τοῖς τῶν προμάχων τῆς εὐσεβείας θεοφύρων ἀνδρῶν ρήμασι βαλεῖν, ἔγραψε πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηνᾶς Ἀ', καταγγέλουσα, ὅτι τὰ Ἅγια οὐχ ὡς Ἅγια ἢ κατὰ Ρωσίαν Ἐκκλησίᾳ διεφύλαξεν· ἀτὰρ Ἅγια τοῖς ἁγίοις διηγετικῶς κραυγάζουσα, ἔδωκε ταῦτα οἷς οὐκ ἔξεστιν· τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταστροφὴν λόγους δεῖξασα κενούς, ἀ οὐκ ἔδει, τοῖς οὐχ ἀπλῶς ἀμαρτωλοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἐν ἀδικίᾳ τὴν ἀλήθειαν κατέχουσι μετέδωκεν... Ἐν σῶμᾳ ἐστὶν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία· ἐν πνεύμα. Ἡ δὲ τοῦ αὐτοκεφάλου ἐνοία ἐν μόνῃ περιώριστα τῇ τῶν διοικητικῶν πραγμάτων διαχειρίσει. Ἡ ἐπὶ ζητήματος δογματικοῦ ὑπὸ τοπικῆς Ἐκκλησίας μιᾶς κρίσις καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀπόφασις, καὶ δὴ ἐπ' ἀθετήσῃ ὀρίων αἰώνων ἀ ἔθεντο οἱ Πατέρες, τοῦ αὐτοκεφάλου διαστρέβλωσις ἐστὶ καὶ ἀπὸ τε τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας ἀπομάκρυνσιν συνίστησιν. Οὐκ ἐπιτρέπεται Ἐκκλησίᾳ τοπικῇ, εἰ καὶ ἐστὶν αὐτῇ ἡ οἰαῦν, παρ' ὃ παρέλαβε δογματίζειν καὶ ὀρια αἰώνια μεταίρειν. Τοῦτο πράξασα καὶ ἐπιμένουσα, ὑπόδικος καθίσταται. (Βλέπε. Ἄ Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ ἀποφάσει τοῦ

Ἀγξάσης ἐνταῦθα τῆς συζητήσεως ἐπὶ τοῦ περὶ οἰκονομίας κειμένου, ἐψηφίσθη τούτο, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα πέντε ὅμοια. Ἀκολουθῶς ἀπεφασίσθη, ὅπως ἡ παροῦσα Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ εἰσηγηθῇ ἀρμοδίως: α) τὴν σύγκλησιν τῆς Α' Προσυνοδικῆς Πανορθόδοξου Διασκέψεως κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ μηνὸς Ἰουλίου 1972· β) ὅπως πρὸ ταύτης συνέλθῃ δι' ὀλίγας ἡμέρας ἡ παροῦσα Διορθόδοξος Προπαρασκευαστικὴ Ἐπιτροπὴ, ἵνα ἐνδεχομένως ἀξιολογήσῃ τὰς γενησομένας ἐν τῷ μεταξὺ παρατηρήσεις καὶ κρίσεις ἐπὶ τῶν συνταχθέντων ὑπ' αὐτῆς ἐξ εἰσηγητικῶν κειμένων καὶ εἰσηγηθῇ, ἴσως, τὰ δέοντα εἰς τὴν Προσυνοδικὴν Πανορθόδοξον Διάσκεψιν· γ) ἀνέθηκεν εἰς τὴν Γραμματεῖαν τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐξ εἰσηγητικῶν κειμένων μετὰ τὴν 1 Νοεμβρίου ἐ.ξ. καὶ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἐπ' αὐτῶν κρίσεων διαφόρων ἀρμοδίων καὶ εἰδικῶν προσώπων καὶ τῶν ἐν γένει ἀντιδράσεων τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν μελῶν τῆς Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς· δ) ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν τηρήσεως τῶν ὑπὸ τῆς Ε' Πανορθόδοξου Διασκέψεως ὀρισθέντων χρονικῶν ὀρίων κατὰ τὰ προσυνοδικὰ στάδια· καὶ ε) ἐξέφρασεν ὁμοίως τὴν εὐχὴν, ὅπως ἡ Α' Προσυνοδικὴ Πανορθόδοξος Διάσκεψις προβῇ εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ καταλόγου τῶν θεμάτων τῆς Πανορθόδοξου Συνόδου, τοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τῆς Α' Πανορθόδοξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου. Ἐν τέλει, ὁ πρόεδρος μητροπολίτης Μύρων ἀπηύθυνε προσλαλῶν πρὸς τὰ μέλη τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς συντελέσαντας εἰς τὴν εὐδωσιν τοῦ ἔργου αὐτῆς, ἀνταπήντων δὲ καταλλήλως οἱ μητροπολίται Ἀξιώτης καὶ Λένινγκραδ. Τέλος, ἀνεπέμφθη εἰδικὴ εὐχαριστήριος δέησις πρὸς τὸν Θεόν, ἐπὶ τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς. Τῇ δ' ἐπομένῃ, 28ῃ Ἰουλίου, συνῆλθον οἱ ἡγούμενοι τῶν ὀρθοδόξων ἀντιπροσωπειῶν καὶ συνέταξαν καὶ ὑπέγραψαν τὸ ἀνακοινωθὲν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐποιήσαντο ἐπισκόπησιν τοῦ ὄλου ἔργου αὐτῆς.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

Πατριαρχεῖο τῆς Μόσχας περὶ τῆς μυστηριακῆς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνίας, ἐν «Ἐκκλησία» τ. 47 (1970) σ. 384-385). Τὸ τελευταῖον τούτο ἔχει βεβαίως γενικὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ παντὸς ὑποπίπτοντος εἰς παρόμοιον δογματικοκοινωνικὸν παράπτωμα. Βλέπε. συναφῶς καὶ Ἰ ο υ σ τ ῖ ν ο υ Π ὀ π ο β ῖ τ α ς, Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας: «Τὶ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῆς τοῦ Ἰουδα ἀποφάσεως τοῦ Πατριαρχεῖο Μόσχας (16/29 Δεκ. 1969) περὶ τῆς μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας (Intercommunio) μετὰ τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς, ληφθεῖσης ἐναντίον ὄλων τῶν ἁγίων Δογμάτων καὶ Κανόνων τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας; Μὲ αὐτὴν τὴν πρωτάκουστον εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, τὴν δογματικὴν καὶ τὴν κανονικὴν Παράδοσιν αὐτῆς, ἀπόφασιν περὶ τῆς μυστηριακῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοὺς φανεροὺς αἰρετικούς, ὀλόκληρον τὸ θεανθρώπινον σῶμα τῆς Ὁρθόδοξίας ἔχει πληγῶθῃ βαθέως. Ὅλοι οἱ Πατέρες καὶ ὅλοι αἱ Σύνοδοι ἔχουν ἀτιμωσθῆ. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἄμωμος Νύμφη, ἔχει ριφθῆ εἰς τὸν δηλητηριασμένον βόρβορον τῶν αἰρετικῶν». («Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι» 62(1971)52. «Ὁρθόδοξος Τύπος» 11(1971) φύλ. 145/6, σ. 3).

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ*

2. Τὸ δεύτερον κείμενον, πού θά μᾶς ἀπασχολήσῃ, εἶναι ἀπό τήν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολήν 7,1-7. «Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπων γυναικὸς μὴ ζυγαίωσθαι· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχεται, καὶ ἕκαστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχεται. τῇ γυναικὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν ὀφειλὴν ἀποδίδεται, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἄνδρι· ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ἡ γυνὴ. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν. Θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτὸν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως».

Ἐδῶ, ὅσα γράφονται ὑπὸ τοῦ Παύλου περὶ γάμου, ἔχουν ἀφορμὴν διάφορον ἐκείνης τοῦ προηγουμένου κειμένου. Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου ὁ Ἀπόστολος εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ κρούσματα ἀνηθικότητος, συγχρόνως δὲ ἐξάλλους ἀσκητικὰς τάσεις. Εἰς τὰ ἀμέσως προηγούμενα κεφάλαια τῆς Α' πρὸς Κορινθίους (κεφ. 5 καὶ 6) συζητεῖται τὸ θέμα ἐνὸς αἰμομίκτου, μέλους τῆς κοινότητος, καθὼς καὶ τὸ ἀδύνατον οἰοῦντι ποτε συμβιβασμοῦ τῆς πορνείας πρὸς τὴν ιδιότητα τοῦ μέλους τῆς Ἐκκλησίας, ἦτοι τοῦ ἀνθρώπου πού εἶναι ἠνωμένος εἰς ἕν μετὰ τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα. Παρὰ τὴν ἐκλυσιν τῶν ἡθῶν ἐν Κορίνθῳ, ἡ μᾶλλον ἐξ αἰτίας αὐτῆς, παρουσιάζονται καὶ ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς κοινότητος ἐξαλλοὶ τάσεις πρὸς ἀσκητισμὸν. Εἰς ἐπιστολήν των (7,1) ἐρωτοῦν οἱ Κορίνθιοι τὸν Ἀπόστολον, ἂν ὁ ἄνθρωπος θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὴ νυμφευθῆται καθ' ὀλοκληρίαν ἢ, ἂν εἶναι νυμφευμένος, νὰ μὴ ἔχῃ σχέσεις συζυγικάς. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Παύλου εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο τῶν Κορινθίων προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν συγκεκριμένην κατάστασιν τῶν Κορινθίων, ἡ ὅποια δὲν ἦτο πολὺ διάφορος τῆς ἐν γένει ἀνθρωπίνης καταστάσεως. Ὁ Παῦλος φοβεῖται πολὺ τὰς ἀσκητικὰς τάσεις τῶν Κορινθίων, διότι γνωρίζει πόσον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀσθενὴς καὶ ἡθικῶς ἀδύνατος. «Ἐκαστος πρέπει νὰ ἔχῃ σύζυγον, καὶ ἕκαστη σύζυγον «διὰ τὰς πορνείας» ἢ «διὰ τὴν ἀκρασίαν», μὲ ἄλλα λόγια, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀνηθικότητος.

Ὁ γνωστὸς ἄγγλος φιλόσοφος Bertrand Russell εἰς τὸ βιβλιαράκι του «Γάμος καὶ ἠθικὴ» (Μετάφρασις Γιάννη Δυριώτη Ἀθήναι 1962), ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν κειμένου, κατηγορεῖ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἐν γένει, ὅτι δὲν ἐξετίμησαν τὸ ἰδεώδες τοῦ γάμου, ἀφοῦ συνέδεσαν τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν τῆς

ἀμαρτίας ἢ τῆς πορνείας. Ὁ γάμος, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Russell, δὲν ἔχει διὰ τὸν Χριστιανισμὸν ἀξίαν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς μέσον διὰ νὰ ἀποφύγῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν πορνείαν ἢ τὴν ἀνηθικότητα. Ἡ μεσαιωνικὴ ἱπποτικὴ καὶ ἡ νεωτέρα ῥομαντικὴ περὶ τοῦ γάμου ἀποψις, ὡς μυστηρίου τοῦ ἐρωτος μεταξὺ δύο ὑπάρξεων, δὲν ἔχει τὰς ρίζας τῆς εἰς τὸν Χριστιανισμὸν. Αὐτὰ ὑποστηρίζει ὁ Russell. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δι' ὀρισμένους χριστιανούς, ὅπως καὶ διὰ πολλοὺς μὴ χριστιανούς, ὁ γάμος εἶναι, πράγματι, ὄχι ἀξία καθ' ἑαυτὴν καὶ πηγὴ χαρᾶς, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἀποφυγὴν κάποιας ἄλλης δυσαρέστου καταστάσεως. Ἡ ψυχολογία γνωρίζει καὶ ἀναλύει τὰ αἴτια μιάς τοιαύτης τοποθετήσεως ἐναντι τοῦ γάμου. Αὐτὴ ὅμως δὲν ἔχει τι τὸ ἰδιαζόντως χριστιανικόν. Εἰς ἀνθρώπους ἀνωρίμους, εὐρίσκόμενους ἀκόμη εἰς τὰ πρῶτα στάδια τῆς χριστιανικῆς προκοπῆς, οἱ ὅποιοι ζοῦν ὑπὸ τὴν καταλυτικὴν ἐπίδρασιν μιᾶς ἀνηθικῆς εἰδωλολατρικῆς κοινωνίας καὶ ἀντιδρῶν πρὸς αὐτὴν κατὰ ἕνα τρόπον ἀνώριμον, ἐνθουσιώδη καὶ ἐπικίνδυνον, ὁ Παῦλος συνιστᾷ τὸν γάμον καὶ τὰς συζυγικάς σχέσεις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πορνείας. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πορνείας οἱ Κορίνθιοι καταφεύγουν εἰς τὸν ἀσκητισμὸν, ἐνῶ ὁ Παῦλος φοβεῖται ὅτι ὁ δρόμος αὐτός, — ἀδύνατοι καὶ ἀσθενεῖς καθὼς εἶναι οἱ Κορίνθιοι — ὀδηγεῖ κατ' εὐθεῖαν ὀπίσω εἰς τὴν ἀνηθικότητα. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐδῶ, ὅτι μεταξὺ τῶν Κορινθίων ὑπῆρχε μερὶς τις, ἡ ὅποια εἶχε δεχθῆ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Γνωστικισμοῦ, ἐνὸς διαρκικοῦ-ἀσκητικοῦ, ἐλληνιστικοῦ πνευματικοῦ ρεύματος, καὶ ἐφρόνει ὅτι ὁ γάμος, μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἐντὸς τοῦ νέου αἰῶνος πού ἦδη ἀνέτειλε, δὲν ἔχει θέσιν, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ ζῶσιν ὡς οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς. Πρόκειται περὶ μιᾶς κινήσεως ἐσχατολογικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἐνὸς Perfectionismus ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Παῦλος ἀπορρίπτει τὰς ἀπόψεις αὐτάς καὶ τονίζει ὅτι ἀκόμη ζῶμεν εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ἀμαρτίας, χαρακτηριστικὸν τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ πορνεία. Ὅλα τὰ ἄλλα, ὡς γενικαὶ ἀρχαὶ ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐπικίνδυνοι φαντασιώσεις. Ἐπομένως, εἰς τὴν συνάφειαν πού ὁ Παῦλος συζητεῖ τὸ θέμα τοῦ γάμου, ὄχι μόνον δὲν τὸ ἀντιμετωπίζει συστηματικῶς, ἀλλ' ὁ γάμος δὲν εἶναι κἂν ἀκριβῶς τὸ θέμα του· τὸ θέμα εἶναι ὁ ἀσκητισμὸς. Αὐτὸν ἀπορρίπτει ὁ Παῦλος, ὡς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν φύλων ἐντὸς μιᾶς ἀνηθικῆς καὶ εἰδωλολατρικῆς κοινωνίας, τονίζει δὲ ὅτι, γενικῶς εἰπεῖν, διὰ τοὺς πολλοὺς ἡ ἀποφυγὴ τῆς πορνείας ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ γάμου, ὄχι διὰ τοῦ ἀσκητισμοῦ. Εἶναι τοιαύτη ἡ συνάφεια τοῦ ἐξεταζομένου προβλήματος, ὥστε νὰ ἀποτελῇ κακοποίησιν τοῦ κειμένου ἢ ἐξ αὐτοῦ μόνου συγχρότησις τῆς περὶ γάμου ἀντιλήψεως εἴτε τοῦ Παύλου εἴτε τοῦ Χριστιανισμοῦ. Πάντως, πρέπει νὰ σημειωθῶν, ὡς πρὸς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 591 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 25 τεύχους.

τὴν περικοπὴν ταύτην, καὶ τὰ ἐξῆς: α) Ἐντὸς τοῦ ἑλληνιστικοῦ περιβάλλοντος τῆς Κορίνθου ἡ συζήτηση περὶ τῆς σχέσεως τῶν φύλων δὲν γίνεται μόνον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἀνδρός, ὡς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καὶ ἐν τῷ ἰουδαϊκῷ περιβάλλοντι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ἀμφοτέρων τῶν φύλων («ἐκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἐκάστη τὸν ἴδιον ἀνδρα ἐχέτω. Τῇ γυναίκι ὁ ἀνὴρ... ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. Ἡ γυνὴ τοῦ ἴδιου σώματος... ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ. Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου... θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους... ἀλλ' ἐκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα»). β) Τὸ θέμα τῆς σχέσεως τῶν φύλων εἰσάγεται εἰς τὴν συζήτησιν κατὰ τῶν ἀσκητικῶν τάσεων, ἐκ τῆς ἀπόψεως τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ φύλου καὶ ὄχι ἐκ τῆς ἀπόψεως τῆς γονιμότητος καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ. Ὁ σκοπὸς τῆς μὴ ἀποστερήσεως ἀλλήλων ἐν τῷ γάμῳ («ἡ γυνὴ τοῦ ἴδιου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ...»), ἐκτὸς μόνον τῆς ἀπὸ συμφώνου καὶ πρὸς καιρὸν ἀποχῆς χάριν τῆς προσευχῆς, ἢ διὰ λατρευτικούς σκοποὺς (Πρβλ. Ἐξοδ. 19,15· Λευϊτ. 15,18) δὲν συνδέεται πρὸς τὴν δημιουργίαν τέκνων, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν πειρασμῶν («ἵνα μὴ πειράξη ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν»). Ὁ πειρασμὸς ἐκ τοῦ εἰδωλολατρικοῦ καὶ ἀνηθικοῦ περιβάλλοντος καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἠθικῆς ἐκπτώσεως παρουσιάζεται ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ ὡς ὁ κύριος ρυθμιστὴς τῆς σχέσεως τῶν φύλων ἐντὸς τοῦ γάμου. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σχόλιον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Ἐδόθη μὲν καὶ παιδοποιῆας ἔνεκεν ὁ γάμος, πολλῶν δὲ πλεον ὑπὲρ τοῦ σβέσαι τὴν τῆς φύσεως πύρωσιν. Καὶ μάρτυς ὁ Παῦλος λέγων· διὰ δὲ τὰς πορνείας ἐκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, οὐ διὰ τὰς παιδοποιῆας. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέχεσθαι κελεύει, οὐχὶ ἵνα πατέρες γένωνται παίδων πολλῶν, ἀλλὰ τί; Ἴνα μὴ πειράξη ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς, φησί. Καὶ προελθὼν δὲ οὐκ εἶπεν· εἰ δὲ ἐπιθυμοῦσι παίδων· ἀλλὰ τί; Εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῦνται, γαμησάτωσαν» (εἰς τὸ χωρίον ἐν τῷ Ὑπομνήμ. εἰς Α' Κορινθίους). γ) Ὁ Bertrand Russel ἐρμηνεύει τὸν Παῦλον ἐκ τῶν προϋποθέσεων ἐνὸς ἀγγλικῶ ὑποκριτικοῦ πουριτανισμοῦ τοῦ 19ου αἰῶνος, κατὰ τὸν ὅποιον ὁ γάμος εἶναι κάτι ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ κάτι, διὰ τὸ ὅποιον δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ὁμιλῶμεν. Ἀπλῆ ὅμως ἀνάγνωσις, ὅσων γράφει ὁ Ἀπόστολος, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Παῦλος, ἂν καὶ πιθανῶτατα ἄγαμος ὁ ἴδιος, δὲν ἦτο καθόλου σεμνόφυρος. Δὲν ἀντιμετωπίζει τὸ θέμα τῆς εἰδωλολατρικῆς κοινωνίας, ὅπως ἀντιμετώπιζεν ὁ πουριτανισμὸς τὴν κοινωνίαν τοῦ 19ου αἰῶνος. Ὁ Παῦλος, βεβαίως, πιστεύει ὅτι «παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου» (7,31) καὶ ὅτι ὁ Σατανᾶς κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους καιροὺς ἐπιδίδεται εἰς τὴν καταστροφὴν ἰδίως τῶν ἐκλεκτῶν. Ὁ γάμος δὲν εἶναι δι' αὐτὸν κάτι ἀπόλυτον, ἀφοῦ ἐντὸς τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καὶ ὁ γάμος θὰ καταρ-

γηθῇ. Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἄνθρωπος νὰ δώσῃ ὅλην τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὴν σχέσιν τῶν φύλων, οὔτε εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν οἰκογένειαν. Ὁ Θεὸς καὶ τὸ θέλημά Του εἶναι τὸ ἀνώτατον ἐφετόν. Ὁ γάμος, φυσικὰ, σχετίζεται πρὸς τὴν ἀρχήν, τὴν αὔξησιν καὶ τὴν τελείωσιν τῆς ἀνθρωπότητος. Ὅταν ὅμως ἔλθῃ ἡ Παρουσία καὶ ἡ τελείωσις τοῦ κόσμου, τότε ὁ γάμος θὰ ἔχῃ ἐκπληρώσει τὴν ἀποστολήν του. Ἡ ἀπολυτοποίησις τῆς ἀξίας τοῦ γάμου ἢ τοῦ ἔρωτος εἰς τὸν μεσαιωνικὸν ἱπποτισμὸν ἢ τὸν νεώτερον ῥωμαντισμὸν, πράγματι ἀπορρίπτεται ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Παρὰ τὴν ἀξίαν, τὴν ὅποιαν ὁ γάμος ἔχει καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἢ θέσεισις τοῦ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ σχετίζεται μὲ τὴν πορείαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὁ γάμος καθ' ἑαυτὸν δὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἰδίας τῆς βασιλείας. Τὰ πάντα ὑποτάσσονται εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς «βασιλείας τοῦ Θεοῦ».

δ) Ὁ Παῦλος, ἐν τέλει, χαρακτηρίζει τὸν γάμον καὶ τὴν ἀγαμίαν ὡς χάρισμα ἐκ Θεοῦ: «ἐκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως». Ἐκτὸς τοῦ ῥεαλισμοῦ, τὸν ὅποιον δείχνει ὁ Ἀπόστολος ἐν σχέσει πρὸς ὅσα γράφει περὶ τῶν σχέσεων τῶν φύλων, ἐδῶ τὰς χαρακτηρίζει ὡς χάρισμα ἐκ Θεοῦ. Τοιοῦτον χάρισμα εἶναι καὶ ἡ ἀγαμία. Καὶ τὴν μὲν ἀγαμίαν ἔχομεν εὐλόγως συνηθίσει νὰ θεωρῶμεν ὡς χάρισμα. Τὸν γάμον ὅμως, ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν ὁ Χριστιανὸς δύναται νὰ θεωρήσῃ ὡς χάρισμα τοῦ Θεοῦ; Ἐξ ὅσων εἶπομεν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς προηγουμένης καὶ τῆς παρούσης περικοπῆς, ἢ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα ἐξάγεται ἀφ' ἑαυτῆς: Ἡ ἀγαμία ἀπαιτεῖ τὴν ἰδιαιτέραν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ ἄγαμος ὑπερνικᾷ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῶ παραμένει πλήρης καὶ ὑγιὴς ἄνθρωπος, μὲ ἀκεραίας καὶ τεταμένους μάστιχα τὰς ψυχικὰς, ἠθικὰς καὶ πνευματικὰς του δυνάμεις ἐνώπιον τῆς ἐρχομένης βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ γάμος εἶναι χάρισμα, λόγῳ τῶν δυσχερειῶν ποῦ παρουσιάζει, δυσχερειῶν, αἱ ὅποιαι ἔκαμαν τοὺς Μαθητὰς νὰ παρατηρήσουν: αἰεὶ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι». Ἡ ἀποτυχία ἐν τῷ γάμῳ δεικνύει σαφῶς, τί ἐννοεῖ ὁ Παῦλος, ὅταν χαρακτηρίζῃ καὶ τὸν γάμον ὡς χάρισμα ἐκ Θεοῦ.

(Συνεχίζεται)

ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΑΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΝ ΗΜΩΝ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ

Συμβολή εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ χωρίου: «Καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε» (Β' Ἰω. 10).

1. Εἰσαγωγή.

Ἐν ἐκ τῶν θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει σήμερον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶναι καὶ τὸ τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς καὶ γενικώτερον τῶν μελῶν αὐτῆς μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἑτεροδόξων. Καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἰδίᾳ σήμερον, καθίσταται σπουδαιότατον καὶ βασικώτατον ἕνεκα καὶ τῶν βραγδαίων κοινωνικῶν ἐξελίξεων.

Ἐν ἐκ τῶν βασικῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν ταύτην τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων, εἶναι τὸ ἀνωτέρω μνημονευόμενον χωρίον τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὅπερ περιλαμβάνεται εἰς τὴν ἀκόλουθον περικοπὴν: «Πᾶς ὁ προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. Εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς» (Β' Ἰω. 9-11).

2. Ἡ συνήθως διδομένη ἑρμηνεία.

Δυστυχῶς ὁμως, ἡ ἑρμηνεία αὐτοῦ τοῦ χωρίου παρέχει ἄριστώς δυσκολίας· εἰς πολλοὺς τ.ἐ. δημιουργεῖ ἐρωτήματα — ἐὰν ὄχι καὶ προβλήματα. Σκέπτονται ἢ μᾶλλον σκεπτόμεθα· πῶς εἶναι δυνατόν ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ὁ ἐπικληθεὶς μαθητὴς τῆς ἀγάπης, νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ ἀπευθύνουν ἕνα ἀπλοῦν χαιρετισμὸν πρὸς τοὺς συνανθρώπους των, ἔστω καὶ ἐὰν αὐτοὶ εἶναι αἱρετικοὶ ἢ ἀλλόθρησκοι¹· καὶ τὸ ἀκόμη σπουδαιότερον, ὅταν οἱ εἶναι ἑτεροδόξοι ἐν ἀγνοίᾳ των; Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαγορεύεται νὰ εὐχηθῇ τις εἰς αὐτοὺς π.χ. τὸ «ὕγιαίνετε», ὅταν μάλιστα δι' αὐτοῦ εὐχεται νὰ ὑγιαίνουν ὄχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν πίστιν;

Ἐξ ἄλλου, ἔχομεν τὸ ἕτερον ἐκεῖνο χωρίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς, συγκεκριμένως τοῦ Ἀπ. Παύλου πρὸς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Τίτον, ἐνθα παραγγέλλει: «Αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ» (Τιτ. 3,10). Καὶ διερωτᾶται τις,

1. Καὶ εἶναι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, δυνατόν ἢ ἐπιστολὴ αὐτῆ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην;

πῶς εἶναι δυνατόν νὰ συναντήσω καὶ νὰ νοθετήσω τινά, ἐὰν προηγουμένως δὲν τὸν χαιρετήσω;

Ἄλλως τε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ἀποστέλλων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ διὰ νὰ κηρύξουν τὰ περὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, παρήγγελεν εἰς αὐτούς, λέγων: «εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπασασθε αὐτήν» (Ματθ. 10,12). Ὡσαύτως, εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν Του ὁ Κύριος ἐδίδασκε, λέγων: «ἐὰν ἀσπασασθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνηκοι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν;» (Ματθ. 5,47).

Εἶναι, λοιπόν, πιθανόν νὰ διερωτηθῇ τις: Μήπως ἡ Ἁγία Γραφή ζητεῖ πολλάκις πράγματα ἀπραγματοποίητα, ἀνεδαφικά ἢ καὶ ἀντιφατικά;

Ἐν πρώτοις, δεόν νὰ σημειωθῇ, ὅτι τὸ κείμενον τοῦ Ἰωάννου λέγει «καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε». Τὸ ῥῆμα τ.ἐ. «λέγετε» εὐρίσκεται εἰς ἐνεστώτα χρόνον, καὶ ἐπομένως, θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης δὲν ἔνοιε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔγινε διὰ μίαν ἢ δύο φορές, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται συνεχῶς εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δίδεται ἀφορμὴ εἰς τὸν ἑτερόδοξον νὰ διερωτηθῇ, «διατί δὲν μὲ χαιρετᾷ ὁ ὀρθόδοξος;».

Οὕτω, δὲν ἀποκλείεται τὸ «χαίρειν» νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀπλοῦ χαιρετισμοῦ, ἀλλὰ, νομίζομεν, ὅτι ἡ πιθανώτερα ἑρμηνεία - ἔννοια εἶναι ἄλλη.

3. Ἡ νῦν προτεινομένη ἑρμηνεία.

Ἡ χαρὰ ἀπόρροια τῆς ἀληθείας.

Ἐὰν ἀποδώσωμεν τὸ ἐν λόγῳ χωρίον τοῦ Ἰωάννου πιστῶς καὶ ἐπακριβῶς, θὰ ἔχωμεν τὴν ἐξῆς ἑρμηνείαν: «Καὶ νὰ μὴ λέγετε εἰς αὐτὸν νὰ χαιρήνῃ». Ὅχι δηλ. νὰ μὴ ἀπευθύνωμεν εἰς αὐτὸν ἕνα ἀπλοῦν χαιρετισμὸν (π.χ. «ὕγιαίνε» ἢ «εἰρήνευε»), ἀλλὰ εἰδικῶς νὰ μὴ λέγωμεν εἰς αὐτὸν «χαίρειν», νὰ χαιρῆς.

Ἀξιοσημεῖωτον εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ ὁ Κύριος εἰς τοὺς δύο προμνημονευθέντας λόγους Του (Ματθ. 5,47 καὶ 10,12) χρησιμοποιεῖ μετὰ μεγάλης διακριτικότητος — καὶ βεβαίως οὐχὶ ἄνευ σημασίας — τὸ ῥῆμα «ἀσπασασθε» καὶ ὄχι τὸ «χαιρετήσατε». Δὲν λέγει δηλ. «εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν χαιρετήσατε αὐτήν» (= εἶπατε αὐτῇ χαίρειν), ἀλλὰ λέγει «ἀσπασασθε αὐτήν».

Ἐπομένως, γίνεται διάκρισις μεταξύ ἑνὸς ἀπλοῦ χαριτισμοῦ-ἀσπασμοῦ καὶ τῆς προσφωνήσεως-εὐχῆς «χαίρει». Καὶ τοῦτο, διότι καὶ ὁ Κύριος καὶ ὁ ἡγαπημένος καὶ πιστὸς αὐτοῦ μαθητὴς Ἰωάννης τὴν χαράν, τὴν πραγματικὴν καὶ πλήρη χαράν, συνδέουν πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπιπλέον, ὅτι ἡ χαρὰ ἔχει μεγάλην σχέσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, φαίνεται καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω λόγων τοῦ Κυρίου: «Ταῦτα λέλασκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἢ ἐμὴ² ἐν ὑμῖν ἢ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῆ» (Ἰωάν. 15, 10-11). Καὶ «ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσιν τὴν χαράν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς» (Ἰωάν. 17,13).

Ἡ αὐτὴ σύνδεσις ἀληθείας καὶ χαρᾶς συνάγεται ἐξ ἄλλου καὶ ἀπὸ τὴν Α' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν τοῦ Ἀπ. Παύλου (13,6), ἐνθα λέγει: «ἡ ἀγάπη... συγχαίρει τῇ ἀληθείᾳ». Δὲν λέγει ἀπλῶς «ἡ ἀγάπη χαίρει τῇ ἀληθείᾳ», ἀλλὰ συγχαίρει μετ' αὐτῆς. Ἐπομένως, ἡ ἀλήθεια ἤδη χαίρει. Ὁ καθηγητὴς Π. Τρεμπέλας λέγει: «Προσωποποιεῖται καὶ ἡ ἀλήθεια. Ἀγάπη καὶ ἀλήθεια συγχαίρουσι»³. Μὲ ἄλλας λέξεις, θὰ ἐλέγομεν ὁ ἔχων ἀγάπην συγχαίρει μετ' ἐκείνου, ὅστις ἔχει τὴν ἀλήθειαν. Ἄρα ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν ἀλήθειαν, ἔχει καὶ τὴν χαράν, τὴν πραγματικὴν χαράν.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς γράφει σχετικῶς καὶ λίαν χαρακτηριστικῶς τὰ ἑξῆς: «Τίνοι γὰρ ἑορτὴ καὶ πανηγυρίς; τίνοι θυμηδία (= χαρὰ τῆς καρδίας, εὐχαρίστησις τῆς ψυχῆς, ἐκφραζομένη διὰ μειδιάματος)⁴ καὶ ἀγαλλίασις; ἀλλ' ἢ τοῖς φοβουμένοις τὸν Κύριον, τοῖς Τριάδι λατρεύουσι, τοῖς τῷ Πατρὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα συναῖδιον σέβουσι, τοῖς ψυχῇ καὶ ἐννοίᾳ καὶ στόματι καθομολογοῦσι Θεότητα ἐν τρισὶν ἀδιαιρέτως γνωριζομένην ταῖς Ὑποστάσεσι, τοῖς εἰδόσι καὶ λέγουσι τὸν Χριστὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Θεόν, μίαν Ὑπόστασιν ἐνδυσὶν ἀδιαιρέτους καὶ ἀσυγχύτους ταῖς φύσεσι γνωριζόμενον καὶ τοῖς αὐτῶν φυσικοῖς ἰδιώμασιν; Ἡμῖν εὐφροσύνη καὶ χαρὰ πᾶσα ἐορτίος. Ἡμῖν ὁ Χριστὸς τὰς ἐορτὰς ἐκτετέλεκεν· οὐ γὰρ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσι»⁵.

Ἡ χαρὰ λοιπὸν εἶναι συνδεδεμένη μετὰ τῆς ἀληθείας, εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀληθείας. Ὁ μὴ ἔχων τὴν ἀλήθειαν δὲν ἔχει (δὲν δύναται νὰ ἔχη) τὴν ἀληθινήν, τὴν πραγματικὴν χαράν, δὲν ἔχει τὴν μακαριότητα, εἶναι ἀνήσυχος⁶.

2. Πρβλ. τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κυρίου: «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ἰω. 14,6).

3. Παν. Τρεμπέλας, Ὑπόμνημα εἰς τὴν Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολὴν, Β' ἔκδοσις Ἀθήναι 1956, σελ. 378.

4. H. Liddell - R. Scott καὶ «Πρωϊακ», Δεξ. Ἑλληνικῆς Γλώσσης.

5. Ἰω. Δαμασκηνὸς, Λόγος εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν, Migne P.G. 96,545.

6. Τοιοῦτόν τι νόημα ὑπολανθάνει, νομίζομεν, καὶ εἰς τοὺς κατωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητάς Του: «Εἰς ἦν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ

Διὰ ταῦτα, ὁ Ἰωάννης λέγει «καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε», καὶ εἰς αὐτὸν νὰ μὴ λέγετε νὰ χαίρη. Διότι, ἐὰν ἐλέγομεν τοῦτο εἰς αὐτόν, ἡ εὐχὴ αὐτῆ θὰ ἦτο τοῦλάχιστον εἰς κενὸς (κούφιος) λόγος. Καὶ θὰ τὸ ἐλέγομεν λοιπὸν ἐν γνώσει τοῦ ἀπραγματοποιήτου; Καὶ δὲν θὰ ἦτο τοῦτο μία ὑποκρισία;

4. Ἡ αἰτιολογία τοῦ Ἰωάννου.

Ὁ στενὸς σύνδεσμος ἀληθείας καὶ ἀγάπης.

Θὰ ἠδύνατό τις, βεβαίως, νὰ ἀντερωτήσῃ: Τὸ νὰ μὴ εἴπωμεν ὅμως «χαίρει», δὲν δεικνύει σκληρότητα τινα, ἐφ' ὅσον μάλιστα γνωρίζομεν τὴν σφοδρὰν ἔφεσιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀπόκτησιν τῆς χαρᾶς; Ἐνθ' ὅταν θὰ ἐλέγομεν εἰς αὐτόν «χαίρει», δὲν θὰ ἐδείκνυεν ἀγάπην, ἢ τοῦλάχιστον ἀβροφροσύνην τινα; Ἐπ' αὐτοῦ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωάννης ἀπαντᾷ: «Τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ» (Α' Ἰω. 3,18). Καὶ ὁ Ἰακώβος προσθέτει: «Ἐὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι καὶ λιπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δὲ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος;» (Ἰακ. 2,15-16). Θὰ κατελήγομεν δηλαδὴ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ εἰς ἐν εἶδος εἰρωνείας καὶ ἐμπαιγμοῦ.

Ἐκ τούτων λοιπὸν ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν μαρτυρεῖ ἔλλειψιν ἀγάπης τὸ γεγονός, ὅτι δὲν θὰ εἴπω εἰς ἕνα, μὴ ἔχοντα τὴν ἀλήθειαν ἑτερόδοξον, «νὰ χαίρη». Ἐλλειψιν ἀγάπης θὰ ἐδείκνυε μᾶλλον τὸ ἀντίθετον.

Καὶ δὲν θὰ ἐδείκνυε τοῦτο μόνον ἔλλειψιν ἀγάπης, ἀλλὰ θὰ ἦτο καὶ ἐν εἶδος ἀπάτης. Διότι, ὅταν λέγω εἰς ἕνα ἑτερόδοξον — γενικῶς εἰς ἕνα πεπληνημένον — «χαίρει», ἂν καὶ γνωρίζω καλῶς, ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι μόνον ὁ ἔχων τὴν ἀλήθειαν ἔχει καὶ τὴν πραγματικὴν χαράν, τότε ὁμοιά-

ἄξιός ἐστιν· κάκει μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτὴν λέγοντες εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ· καὶ ἐὰν μὲν ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν, ἐὰν δὲ μὴ ἡ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω» (Ματθ. 10, 11-13).

Ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν καὶ τὸ ἑξῆς: Ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ἀσπασμὸς τῆς εἰρήνης εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ πρὸς πάντα ἀξίον ἄνθρωπον, ἔστω καὶ ἐὰν δὲν εἶναι Χριστιανός, ἐνθ' ὁ ἀσπασμὸς τῆς χαρᾶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ εἰς πάντα, συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ εἰρήνη εἶναι κατωτέρα βαθμῆς τῆς χαρᾶς. Ἡ μᾶλλον, ὅτι ἡ πραγματικὴ χαρὰ ἔχει ὡς ὑπόβαθρον τὴν εἰρήνην. Ἐνθ' ὅταν ἐπιχειρῆται νὰ ἀποκτηθῇ βεβιασμένος-θορυβωδῶς ἡ χαρὰ, διὰ νὰ καλύψῃ ὑπάρχουσαν ἀνησυχίαν, δὲν εἶναι ἡ πραγματικὴ χαρὰ, ἡ μόνιμος, ἀλλὰ ἡ ἐπιφανειακὴ, ἢ προσωρινή.

Ἐξ ἄλλου, ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι εἰς τοὺς ἀνωτέρω λόγους τοῦ Κυρίου προηγεῖται ὁ ἀσπασμὸς τῆς εἰρήνης τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου, τῆς ἀληθείας (Πρβλ. Ματθ. 10, 13-14) καθὼς καὶ ἐκ τῶν προσημειωθέντων ἀνωτέρω συλλογισμῶν, συμπεραίνομεν, ὅτι ἡ εἰρήνη εἶναι προϋπόθεσις τῆς ἀληθείας, τ.ε. ἀπαραίτητος ὅρος διὰ τὴν ἀνακάλυψιν, διὰ τὴν κατανοήσιν καὶ ἐρμηνείαν αὐτῆς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

«**Ἐν εἰσέτι σημαντικὸν βῆμα**».

Τὸ εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιευόμενον Χρονικὸν τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐπισκέψεως τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου καὶ τῆς ἐκλεκτῆς συνοδείας Αὐτοῦ μαρτυρεῖ ἐγγλῶττως, ὅτι ἐπραγματοποιήθη ἐν εἰσέτι σημαντικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τόσο γενικώτερον τῆς δημιουργίας τοῦ καταλλήλου κλίματος διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πορισμάτων τοῦ ἀπό τινος συντελουμένου θεολογικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῶν Προχαλκηδονείων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσον εἰδικώτερον τῆς συσφίξεως τῶν πρὸς ταύτας ἀδελφικῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐντεῦθεν, ἐξηγεῖται διατὶ ἢ ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ ἀνεκλάλητος χαρὰ τοῦ χριστεπωνόμενου πληρώ-

ματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶδε τὴν ἀρόζουσαν ἔκφρασίν της εἰς τὰς πρὸς τοὺς ἐκλεκτοὺς Ἐπισκέπτας πηγαίας προσφωνήσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνύμου. Οὕτως, ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον γενομένην δεξιῶσιν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας, ὑπεγράμμισε, πρὸς τοὺς ἄλλους, τὰ ἐξῆς: «Εἰς τὴν ἐδῶ ἐπίσκεψίν Σας δὲν βλέπομεν μίαν τυπικὴν—ὅσον καὶ νὰ εἶναι φιλόφρων—ἐπίσκεψιν τοῦ Προκαθημένου μῖας μεγάλης καὶ ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Πιστεύομεν, ὅτι ἀποτελεῖ κάτι τὸ οὐσιωδέστερον καὶ βαθύτερον. Τὴν θεωροῦμεν εὐλογίαν καὶ σχέδιον τοῦ τὰ πάντα πανσόφως κατευθύνοντος καὶ κυβερνῶντος πρὸς τὸ Ἅγιόν Του θέλημα. Εἶναι ἐκδήλωσις τελείας ἀγάπης, εὐχόμεθα δὲ καὶ τῆς ἐνότητος καὶ πίστεως, τὴν ὁποῖαν ἀμφοτέρων τῶν Ἐκκλησιῶν οἱ θεολόγοι

ζει ὡς νὰ θέλω καὶ νὰ ἐπιχειρῶ νὰ τὸν «ἀποκοιμίσω», τ.ἔ. νὰ τὸν παραπλανήσω, νὰ τὸν ἐξαπατήσω. Δηλ. νὰ πράξω καὶ ἐγὼ ὅ,τι ἐπιχειρεῖ αὐτὸς εἰς ἄλλους. Ὅπως τ.ἔ. οἱ αἰρετικοὶ «ὑποδύονται τὸ χριστιανικὸν προσωπεῖον πρὸς τὸ οὕτως ἀπατᾶν τοὺς ἀφελεστέτους»⁷, οὕτω καὶ ἐγὼ μὲ τὸ προσωπεῖον τῆς δῆθεν χριστιανικῆς ἀγάπης ἐξαπατῶ τούτους.

Εἰς ἄλλο σημεῖον τῆς Ἁγίας Γραφῆς ὁ Ἅπ. Παῦλος παραγγέλλει: «Ἀληθεύοντες ἐν ἀγάπῃ» (Ἐφεσ. 4,15), τ.ἔ. καὶ εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης νὰ ἀληθεύωμεν. Ἡ ἀγάπη νὰ μὴ καταντᾶ ἀπάτην, ψεῦδος⁸.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ ἐν συνεχείᾳ χωρίον (Β' Ἰω. 11) αἰτιολογῶν τὴν ἐν λόγῳ ἀπαγόρευσιν του γράφει: «Ὁ λέγων γὰρ αὐτῷ χαίρειν κοινώνει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς», τ.ἔ. συμφωνεῖ καὶ συμμετέχει, πράττει καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια πονηρὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα πράττει καὶ ἐκεῖνος· τὸν μιμεῖται εἰς τὴν ἀπάτην, τὸ ψεῦδος.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως ταύτης, ὑπάρχει καὶ τὸ ἐνδεχόμενον νὰ μὴ ἀπευθύνῃ τις εἰς τὸν ἕτε-

ρόδοξον ἐν ἀπλοῦν ἐκ δῆθεν ἀβροφροσύνης «χαῖρε», ἀλλὰ εἰλικρινῶς καὶ ἐγκαρδίως νὰ λέγῃ εἰς αὐτὸν «νὰ χαίρῃ», ἂν καὶ γνωρίζῃ ὅτι ἔχει διαφορετικὴν πίστιν. Ὅποτε, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς ἀναγνωρίζει, ὅτι καὶ εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἕτεροδόξου εὐρίσκεται ἡ χαρὰ, ἄρα καὶ ἡ ἀλήθεια⁹ ἢ τὸ χειρότερον, ὅτι ἐκεῖ κυρίως καὶ ἀποκλειστικῶς εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ χαρὰ καὶ ὄχι εἰς τὴν ἰδικὴν του πίστιν. Διότι ἡ μία ἐκ τῶν δύο δοξασιῶν, ἐφ' ὅσον διαφέρουν, θὰ ἔχη τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν πραγματικὴν χαρὰν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁμοῦ ἐμφανίζεται, ὅτι παραδέχεται καὶ ἀσπάζεται τὰς πεποιθήσεις τοῦ ἕτεροδόξου καὶ εἶναι σύμφωνος διὰ τὸ ὅτι οὗτος ἀκολουθεῖ αὐτάς.

Προσέτι, συντελεῖ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου εἰς τὸ νὰ ἐνισχύεται ὁ ἕτεροδόξος εἰς τὴν πίστιν του, νὰ ἐμμένῃ εἰς αὐτὴν καὶ ἀκόμη ἐπὶ πλέον νὰ διαδίδῃ αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἐπομένως, δι' ὅλων τῶν ἀνωτέρω φαίνεται σαφῶς ὅτι, λέγων ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς «χαῖρε» εἰς τὸν ἕτεροδόξον ἢ ἐθνικόν, ἀκολουθεῖ, συμμετέχει καὶ συμφωνεῖ («κοινωνεῖ») καὶ εἰς τὰς πεπλανημένας πεποιθήσεις αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς παραπλανητικὰς αὐτοῦ πράξεις, τ.ἔ. «εἰς τὰ πονηρὰ αὐτοῦ ἔργα».

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝ. Ι. ΜΠΟΥΜΗΣ, Δρ. Θ.

7. Ἱ. Χρυσόστομος, Ὁμιλία η' εἰς τὴν πρὸς Ἐβραίους, Ρ. Γ. 63,73. Παρὰ Ε. Θεοδώρου, Ἡ στάσις ἐναντι τῶν ἕτεροδόξων κατὰ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, «Ἐκκλησία» 1970, σελ. 592.

8. Βεβαιώτατα, τὸ χωρίον τοῦτο δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ ἀντιστρόφως, «ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀληθεύωμεν, νὰ ἔχωμεν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀγάπῃ, ὅταν ἔχωμεν ἀγάπην». Ὅπου ὑπάρχει τὸ μῖσος, ὁ ἀναβρασμὸς, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀλήθειαν. Προϋπόθεσις τῆς ἀληθείας εἶναι ἡ ἀγάπη. Πρβλ. καὶ τὰ λεχθέντα ἀνωτέρω περὶ τῆς εἰρήνης. Εἰς τὴν τεταραγμένην ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος αἱ εἰκόνες δὲν ἀνακλῶνται ὡς εἰς τὴν εἰρηνικὴν καὶ ἡρεμον. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν καὶ ψυχὴν. Πρβλ. καὶ Ἐφεσ. 4,2-3: «μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».

9. Ὁ Οἰκουμένιος (ἐπίσκοπος Τρίκκης) γράφει: «Τίνοι γὰρ χαίρειν εὐξόμεθα, ἀλλ' ἢ τοῖς ὁμοτρόποις καὶ ὁμοπίστοις; ὥστε, εἰ τοῖς ἀσεβέσι προσενεχθεῖ παρ' ἡμῶν ἡ τοιαύτη πρόσρησις, πάντως ὡς ὁμοτρόποις καὶ πιστοῖς προσηνέχθη» (Ἐρμηνεία εἰς τὴν Β' Ἐπιστολὴν Ἰωάννου, Ρ. Γ. 119, 696).

διακηρύττουν ὡς ἤδη ὑπάρχουσιν. Παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν τῆς Ἀγάπης, ἵνα ἡ ζωοποιὸς δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ταύτισιν τῶν δύο Οἰκογενειῶν τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι μέχρι τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας ἀπετέλουν τὸ ἐν Σῶμα τῆς Μῆτρ, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἔκτοτε καὶ ἕως τῆς σήμερον ὀνομάζεται καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας θὰ ὀνομάζεται Ὁρθόδοξος, πρὸς ὑπογράμμισιν τῆς ἐμμονῆς εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, τὴν πίστιν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν Μεγάλων Πατέρων καὶ Διδασκάλων Τῆς».

Ἀξιόλογος καὶ ἀξιέπαινος προσπάθεια.

Εἰς τὰς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πληθυνθείσας ἐν τῇ Δύσει προσπάθειαι περὶ ἐπαφῆς τοῦ Δυτικοῦ κόσμου μετὰ τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς προσετέθη καὶ τὸ πολύτιμον ἔργον τοῦ ἐν Μιλάνῳ ἐδρεύοντος Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογικῶν Σπουδῶν (Γρηγόριος Παλαμᾶς), ὅπερ ἐμφυχοῦται ὑπὸ τοῦ πανοσ. ἀρχιμ. κ. Τιμοθέου Μοσχοπούλου καὶ τοῦ διακεκριμένου φιλέλληρος καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μιλάνου κ. Piero Scazzoso.

Τελευταία ἐκδήλωσις τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος ἔκδοσις τοῦ πρώτου τόμου τοῦ εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν «Χριστιανικοῦ Συμποσίου» (Simposio Cristiano), ἐν τῷ ὁποίῳ δημοσιεύονται διαλέξεις καὶ θεολογικαὶ μελέται διακεκριμένων Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν Καθηγητῶν Πανεπιστημίων, ὡς καὶ συνεργατῶν τούτου. Ἡ λαμπρὰ αὕτη ἔκδοσις ἀποτελεῖ συνέχειαν εἰδικῶν δημοσιευμάτων, ἀφορώντων εἰς τὸ νῦν καταστῆ καλύτερον γνωστὸς εἰς τοὺς ἑτεροδόξους Χριστιανοὺς τῆς Δύσεως ὁ πνευματικὸς πλοῦτος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐχόμεθα, ὅπως τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος Ἰνστιτούτου ἐξασφαλίσῃ τὰς δυνατότητας πρὸς συνέχισιν τῆς ἀξιολόγου καὶ ἀξιεπαίνου προσπάθειαι του, ἣτις διέπεται ὑπὸ ὑγιῶς οἰκουμηνικοῦ πνεύματος καὶ συντελεῖ εἰς τὴν προβολὴν τοῦ ἑλληνορθοδόξου πνεύματος.

Ἐκθέσεις πεπραγμένων.

Μετὰ χαρᾶς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα βλέπει δημοσιευομένας ὑπὸ τινων ἐκ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν τὰς ὑπ' αὐτῶν δημοσιευομένας Ἐκθέσεις Πεπραγμένων, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ὀρισμένου χρόνου τῆς ἀρχιερατικῆς των διακονίας.

Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Ἐκθέσεις εἶναι λίαν ὠφέλιμοι, διότι ἔσθην μὲν καθιστοῦν γνωστὰ τὰ σημαντικὰ ἐπιτεύγματα τῶν διαφόρων Ἱ. Μητροπόλεων κατὰ τὸ Παύλειον (τὴν διακονίαν Ἰ. Μητροπόλεων) γινόμενον οὕτω συνειδητοῦ ὅτι ὁλονὲν καὶ περισσότερον εἶναι ἀνιούσα ἡ πνευματικὴ στάθμη τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐτέρωθεν δὲ παρακινούσιν εἰς μίαν ἐσθην

ἀμιλλαν πρὸς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τρίτον δίδουν ἀφορμὴν εἰς λελογισμένην κριτικὴν καὶ ὑπόδειξιν μέτρων πρὸς κάλυψιν τῶν κενῶν καὶ πρὸς ἐξάλειψιν τῶν εἰς πᾶν ἀνθρώπινον ἔργον ἀναποφεύκτων ἐλλείψεων, ἀδυναμιῶν ἢ καὶ ἀστοχιῶν.

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ «Γκερτσείου»

Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος Κοζάνης.

Τὰ παρῶν τῶν Μακαριωτάτων Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱεροσυνίου καὶ πολλῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τελεσθέντα ἐγκαίνια ἐν Κοζάνῃ τοῦ «Γκερτσείου» Ἐκκλησιαστικοῦ Ἰδρύματος εἶναι γεγονὸς ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως. Ὡς ἐτόνισε κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ δωροφύου μεγαλοπρεποῦς κτιρίου τοῦ Ἰδρύματος τούτου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος, οἱ σκοποὶ αὐτοῦ εἶναι ἀφ' ἑνὸς (ἢ προστασία καὶ εἰδικὴ ἐκπαίδευσις τῶν κορασιδῶν, αἰτινες, ἐκ τῶν χωρίων κυρίως προερχόμεναι, φοιτοῦν εἰς τὰ Σχολεῖα τῆς πόλεως καὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς παντοίους κινδύνους κατὰ τὸν χρόνον τῆς μαθητείας των κατὰ τὴν κρίσιμον ἡλικίαν, τὴν ὁποίαν διέρχονται), καὶ ἀφ' ἑτέρου (ὁ ἐφοδιασμὸς τῶν τροφίμων τοῦ Ἰδρύματος διὰ τῶν ἀπαραιτήτων οἰκοκυρικῶν καὶ τεχνικῶν γνώσεων, ἀναγκαίων ἐν τῷ βίῳ καὶ χρησιμωτάτων διὰ τὴν περαιτέρω ἐπαγγελματικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀποκατάστασιν των).

Δοθέντος δέ, ὅτι τὸ ἐν λόγῳ κτίριον, ἀξίας 5 περιέπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἀνῆρθη ἐκ βάθρων τῇ γενναίᾳ χορηγίᾳ τοῦ ἐκ Κοζάνης ὀνομαζομένου καὶ ἐν Ἑλβητίᾳ ἀκαταπονήτως ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας δρωῦτος φιλογενοῦς καὶ εὐσεβεστάτου ἀνδρὸς Κωνσταντίνου Γκέρτσου, ὅστις μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Δημητρίου καὶ Θεοδώρου συνεχίζει τὴν παράδοσιν τῶν μεγάλων ἐδραγμάτων τοῦ Γένους, δικαίως (ἢ Ἱερὰ Σύνοδος τιμῶσα τὰ ἄξια ταῦτα τέκνα τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ἐν τῇ ξένῃ ποικιλαχῶς διακονοῦντα τῇ Ὁρθοδόξῳ Πίστει καὶ τῇ φιλάτῃ Πατρίδι), ἀπεφάσισεν, ὅπως (ἀπονεύμῃ τῷ ἐντιμοτάτῳ κ. Κ. Γκέρτσῳ, ὡς ἠθικὸν ἀντιδώρημα, τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Ἀπ. Παύλου), τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐγκαίνια, τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τῶν παρισταμένων, ἀπονεύμαντος εἰς τὸ ἄξιον τοῦτο τέκνον τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ὁρθοδοξίας τὸ Χρυσοῦν παράσημον τοῦτο.

Διάδοσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Συμφώνως πρὸς πρόσφατον ἀνακοίνωσιν τῆς Ἱ. Συνόδου, ἢ Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐχορήγησε δωρεὰν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, ἐκ τῆς ἰδικῆς τῆς ἐκδόσεως, δεκάδας χιλιάδων ἀντιτύπων Καινῆς Διαθήκης, ἰδιαίτερος εἰς τὰς ἀκριτικὰς περιοχὰς τῆς Χώρας. Ὡσαύτως, ἢ Ἀποστολικῆς Διακονίας, κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν, πλὴν πολλῶν ἄλλων ἐντύπων, διένειμε

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωσύμος, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1ης ἕως 15ης Νοεμβρίου 1971:

Ἐχοροστάτησε τὴν 5ην Νοεμβρίου, προεξάρχων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, εἰς Δοξολογίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου καὶ προσεφώνησεν Αὐτόν.

— Τὴν 7ην Νοεμβρίου εἰς Μνημόσυνον ἐν τῷ Α' Νεκροταφείῳ ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν διατελεσάντων Δημοτικῶν Ἀρχόντων καὶ Εὐεργετῶν τοῦ Δήμου Ἀθηναίων.

— Τὴν 11ην Νοεμβρίου εἰς τὴν βάπτισιν τοῦ τέκνου τοῦ Κου καὶ Κας Μείντση καὶ ἐγγονοῦ τοῦ Α.Ε. τοῦ Α' Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Στ. Παττακοῦ ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Ἀγίας Σκέπης Παπάγου.

— Τὴν 12ην Νοεμβρίου εἰς τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μακ. τοῦ Πατριάρχου Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανῶν καὶ τῆς Ἀκολουθίας Αὐτοῦ, παρακολουθούτων τῶν Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐτέλεσε τὴν 13ην Νοεμβρίου Τρισάγιον ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν ἀειμνήστων Ἀρχιεπισκόπων Ἀθηνῶν κυρῶν Χρυσοστόμου Α' καὶ Β' καὶ Μνημόσυνον πρὸς τῆς ἐν τῇ πλατεῖᾳ Μητροπόλεως προτομῆς τοῦ Ἐθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης κυροῦ Χρυσοστόμου.

Προήδρευσε τὴν 1ην Νοεμβρίου Ἐπιτροπῆς πρὸς ἀξιοποίησιν τῆς περιουσίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου Βουλιαγμένης.

— Τὴν 2αν, 3ην, 4ην, 5ην, 6ην, 8ην, 9ην, 10ην καὶ 11ην Νοεμβρίου τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

— Τὴν 4ην Νοεμβρίου τοῦ κληροδοτήματος προικοδοτήσεως «Ι. ΠΑΤΕΡΑ».

— Τὴν 5ην Νοεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π.

δωρεὰν 600.000 τευχῶν διὰ τὴν διαφώτισιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων περὶ τῶν κινδύνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἐκ τοῦ Χιλιασμοῦ.

Ἐξ ἄλλου, ἡ ὑπὸ τὴν ἐπίτιμον Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Ἱεροσώμου τελοῦσα «Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐταιρεία πρὸς διάδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς», κατὰ τὸν ἀνακοινωθέντα ὑπ' αὐτῆς ἀπολογισμὸν διὰ τὴν λήξασαν τετραετίαν, ἐκ τῶν δωρεῶν, αἰτίνας ἐγένοντο πρὸς αὐτὴν διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον, διένειμε 8.839 ἀντίτυπα Ἁγίας Γραφῆς μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῶς ἐγκεκομιμένης ὀρθοδόξου ἐρμηνείας αὐτῆς εἰς Νοσοκομεῖα, Στρατόν, μαθητὰς, ὡς καὶ εἰς παροικίας Ἑλλήνων τοῦ Ἐξωτερικοῦ κ.λ.π.

Εἶνα περιττὸν νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ συστηματοποίηση καὶ περαιτέρω προώθησις τοῦ ἔργου τῆς δωρεᾶν διανομῆς ἀντιτύπων τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ λοιπῶν διαφωτιστικῶν χριστιανικῶν ἐντύπων συντελεῖ εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς πνευματικῆς στάθμης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων εὐτυχεστέρου μέλλοντός του.

— Τὴν 8ην Νοεμβρίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἦμίλησε τὴν 3ην Νοεμβρίου εἰς τὸ Φροντιστήριον Κηρύγματος ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

— Τὴν 13ην Νοεμβρίου εἰς τὸ Φροντιστήριον ὑποψηφίων Κατηχητῶν καὶ Κατηχητριῶν, καὶ

— Τὴν 15ην Νοεμβρίου εἰς τὴν Σχολὴν Ἐθελοντῶν Διακονίας.

Παρηκολούθησε τὴν 4ην Νοεμβρίου τὸ ἐναρκτήριο μᾶθημα τοῦ τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Ἱατρικῆς κ. Γ. Μερικά, ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Ἐπεδέχθη τὴν 5ην Νοεμβρίου τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον καὶ τὴν συνοδείαν Αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ, προερχόμενον ἐξ Ἀντις-Ἀμπέμπα, τὴν δὲ 13ην προερχόμενον ἐκ Κων/πόλεως.

— Τὴν 12ην Νοεμβρίου τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανῶν ἐν τῷ Ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ, μετὰ τῆς συνοδείας Αὐτοῦ.

Ἐδέξιωθη τὴν 5ην Νοεμβρίου ἐν τῷ Οἴκῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, τὴν δὲ 6ην Νοεμβρίου ἐν τῇ αἰθούσῃ τελετῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον καὶ τοὺς συνοδεύοντας Αὐτὸν Ἀρχιερεῖς.

Παρεκάθησε τὴν 6ην Νοεμβρίου εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικοδήμου πρόγευμα ἐν Κηφισίᾳ.

— Τὴν 8ην Νοεμβρίου εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Βασιλεὺς Γεώργιος» δεῖπνον.

— Τὴν 9ην Νοεμβρίου εἰς τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου παρατεθὲν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ Ἀντιβασιλέως κ. Γ. Ζωϊτάκη πρόγευμα ἐν τῷ Μεγάλῳ Μαξίμου.

— Τὴν 11ην Νοεμβρίου εἰς δεῖπνον παρὰ τῷ κ. καὶ τῇ κ. Μείντση.

Παρέστη τὴν 8ην Νοεμβρίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐτοῦ Ζένου ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ «Βασιλεὺς Γεώργιος» δοθεῖσαν δεξίωσιν.

— Τὴν 9ην Νοεμβρίου εἰς τὴν πρὸς τιμὴν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου δοθεῖσαν δεξίωσιν ὑπὸ τῆς Α.Ε. τοῦ ἐν Ἀθήναις πρέσβευος τῆς Αἰθιοπίας κ. Abeba ἐν Π. Ψυχικῷ.

Παρέθεσε τὴν 7ην Νοεμβρίου πρῶτον ῥόφημα πρὸς τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον καὶ τὴν συνοδείαν Αὐτοῦ ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπίσημον γεῦμα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου τῆς Μονῆς Πεντέλης. Ὡσαύτως, ἀνεπίσημον πρόγευμα πρὸς τὸν Α.Μ. τὸν αὐτὸν Πατριάρχην καὶ τὴν συνοδείαν Αὐτοῦ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης.

— Τὴν 12ην Νοεμβρίου ἀνεπίσημον πρόγευμα καὶ δεῖπνον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν Πατριάρχην Ρουμανίας κ. Ἰουστινιανῶν καὶ τὴν συνοδείαν Αὐτοῦ.

Πρόεπεψε τὴν μὲν 11ην Νοεμβρίου τὸν ἀναχωροῦντα διὰ Κωνσταντινουπόλεως Μακαριώτατον Πατριάρχην Αἰθιοπίας κ. Θεόφιλον ἐν τῷ Ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ, τὴν δὲ 13ην ἀναχωροῦντα διὰ Κάϊρον.

Ἐδέχθη τὴν 1ην Νοεμβρίου τὸν κ. Β. Παπαθανασόπουλον, Ἐπιτροπὴν κυριῶν Βοηθῶν Γυμνασιάρχου καὶ τὸ Δ.Σ. τῆς Ἑνώσεως τῶν Ἀδιορίστων Θεολόγων.

— Τὴν 2αν Νοεμβρίου τὸν κ. Ἀθ. Παράσχον, δημοσιογράφον, καὶ τὸν κ. Νικήταν Σιώρην.

— Τὴν 3ην Νοεμβρίου Ἐπιτροπὴν Γονέων Σπουδαστῶν Ἐξωτερικοῦ, τοὺς πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτας κ. Πολύκαρπον Ἀνδρώνην καὶ κ. Φώτιον Σταματόπουλον, τὸν κ. Γ. Σπορίδην, τὸν κ. Μ. Δερέτταν, πρόεδρον Κοινότητος Συν. Παπάγου, τὸν κ. Δ. Μουτζούρη, ἐπιθεωρητὴν Μ.Ε. Κορινθίας.

— Τὴν 4ην Νοεμβρίου τὸν Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτην κ. Ἀθανάσιον Ἀνθίδην καὶ τὸν κ. Ἀθ. Βοσνιώτην, Γεν. Διευθυντὴν τοῦ Ο.Δ.Δ.Ε.Π. εἰς ἀποχαιρετιστήριον ἐπίσκεψιν, ἐπὶ τῇ ἀποχωρήσει του ἐκ τῆς Ὑπηρεσίας, λόγῳ συμπληρώσεως 35ετίας.

— Τὴν 5ην Νοεμβρίου τὸν κ. Π. Μπασίαν καὶ τὴν Καν Τσουρουκσόγλου.

— Τὴν 6ην Νοεμβρίου τὸν κ. Ἀριστείδην Πανώτην.

— Τὴν 8ην Νοεμβρίου τὸν πρέσβυν τοῦ Λιβάνου κ. Emil Mataar, τὸν κ. Ἀγγέλον Ντόντον, Ἀστ. Δ/ντὴν, τὸν κ. Ἰ. Παππᾶν, Καθηγητὴν Πολυτεχνείου, τὸν κ. Στ. Κότσιραν καὶ τὸν κ. Ἰ. Παπαγεωργίου.

— Τὴν 10ην Νοεμβρίου τὸν κ. Σπ. Περιστέρην, τὰς Κας Μακαρέζου, Βελιανίτου καὶ Ψάρρα, τὸν κ. Λάζ. Ἐφραϊμογλου, τὸν κ. Διον. Γεωργιόπουλον καὶ τὸν κ. Ἐμμ. Καφοῦρον.

— Τὴν 12ην Νοεμβρίου τὸν κ. Κ. Χρυσουλάκη, δικηγόρον, καὶ τὸν κ. Εὐστ. Νικολαΐδην.

— Τὴν 15ην Νοεμβρίου τὸν κ. Κ. Χαράλαμπιδην καὶ τὴν Α.Ε. τὸν Ὑπουργὸν Δικαιοσύνης κ. Ἀγγέλον Τσουκαλᾶν.

Εὐχὴ ἐπὶ τῇ Θεμελιώσει τῶν ἔργων Διαμορφώσεως τοῦ χώρου ἀναγέρσεως τοῦ Ναοῦ τοῦ Σωτήρος (28 Ὀκτωβρίου 1971).

Κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ Ἀγιασμοῦ ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τῶν ἔργων διαμορφώσεως τοῦ χώρου ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ τοῦ Σωτήρος ἀνεπέμφθη ἡ κατωτέρω εὐχή:

Ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ στερεώσας τοὺς οὐρανοὺς ἐν συνέσει καὶ τὴν γῆν θεμελιώσας ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, ὁ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἰδρύσας τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ταύτην ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς πίστεως οἰκοδομήσας, αὐτός, Κύριε, ὁ μέγας ἀρχιτέκτων καὶ δομητὴρ, προνοητὴς τε καὶ συντηρητὴς τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἐπίβλεψον ἐφ' ἡμᾶς καὶ εὐλόγησον τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἡμῶν ταῦτα. Ἐν τῷ σῶ ὀνόματι σήμερον τὸν θεμέλιον αὐτῶν τίθεμεν καὶ τὴν σὴν δύναμιν πρὸς τελείωσιν αὐτῶν αἰτούμεθα· οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν ἄμω, ἀλλ' ἐπὶ σέ, τὴν ἀσειστον πέτραν, ταῦτα θεμελιούμεν, ἵνα εἰς αἰῶνας αἰῶνων διαμείνωσι καὶ ἐπ' αὐτῶν Ναὸν δόξης σῆς καὶ εὐχαριστίας οἰκοδομήσωμεν, τὴν ἐγνωμοσύνην τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους ἐπὶ τοῖς ἐλευθερίοις αὐτοῦ τῷ κόσμῳ παντὶ διαγγέλλοντα καὶ τὰ θαυμαστά, ἀ ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ εἰργάσω, ἐκδιηγούμενον.

Σὺ γὰρ εἶ ὁ Σωτὴρ καὶ ἐλευθερωτὴς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν καὶ σοὶ τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ Μονογενεῖ σου Υἱῷ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι τὴν δόξαν καὶ εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΠΑΙΔΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ

Ἡ Ἐρὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, γνωρίζουσα ὅτι ἡ κατασκηνώσις ἀσκεῖ βαθεῖαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σωματικῆς καὶ ψυχικῆς ὑγείας τῶν παιδιῶν καὶ ὅτι αὕτη εἶναι οἰκογένεια καὶ σχολεῖον καὶ κοινωνία, παρέχουσα πολλὰς καὶ ἐξαιρετικὰς εὐκαιρίας πρὸς ἀβίαστον, εὐχάριστον καὶ λίαν ἀποδοτικὴν

χριστιανικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεότητος, κατέβαλε καὶ κατὰ τὴν ἐφετηνὴν περίοδον τοῦ θέρους ἰδιαίτερας προσπαθείας, ἐξυπηρετήσασα πνευματικῶς τὰς εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς λειτουργήσασα παιδικὰς κατασκηνώσεις, ὡς καὶ τινὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Ἀττικῆς. Οὕτω, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ τῆς Κυριακῆς 4ης Ἰουλίου ἕως τῆς Κυριακῆς 12ης Σεπτεμβρίου ἐξυπηρετήθησαν αἱ κάτωθι Παιδικαὶ Κατασκηνώσεις:

Τῆς Α', Β' καὶ Γ' Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τοῦ ΠΙΚΠΑ, τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων, εἰς τὴν περιφέρειαν Πεντέλης.

Τῆς Δ' καὶ Ε' Ἐπιτροπῆς ὡς καὶ τῶν οἰκογενειῶν Ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἱεροσκευμάτων, τοῦ Οἴκου Ναύτου, τοῦ Δήμου Ἀθηναίων, τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως Δομικῶν, τῆς Ἀστυνομίας Πόλεων, τῆς Ἑλληνικῆς Χωροφυλακῆς, εἰς Ἅγιον Ἀνδρέαν Ἀττικῆς.

Τοῦ ἐργαζομένου Κοριτιοῦ εἰς τὴν Βούλαν. Τοῦ ἐργαζομένου Παιδιοῦ εἰς τὸ Καβούρι. Τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας εἰς τὸ Σούνιον.

Τῆς ἀδελφότητος «Η ΧΡΥΣΟΠΗΓΗ» εἰς τὸ Πολυδένδριον Ἀττικῆς.

Καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ περὶ ὥραν 6 π.μ. ἐκ τῆς πλατείας Μητροπόλεως ἀνεχώρουσιν διὰ πούλμαν εἴκοσι καὶ ἕνας θεολόγοι ἐφημέριοι, διὰ τὴν τέλεισιν τῆς Θ. Λειτουργίας χάριν τῶν κατασκηνωτῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ ὠμίλουσιν δι' ὀλίγων καὶ καταλλήλων πρὸς τὴν ἡλικίαν των λόγων. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς νηστείας τοῦ Δεκαπενταυγούστου πολλοὶ κατασκηνωταὶ προσῆλθον εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως, εἰς τοὺς πρὸς τοῦτο μεταβάντας πλησίον των πνευματικῶν κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, προσῆλθον εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας.

Εἰς ὅσας κατασκηνώσεις ὑπῆρχον Ναοί, ἐτελείτο ἐν αὐτοῖς ἡ Θ. Λειτουργία, ἄλλως ἐν ὑπαίθρῳ, ἢ ἐν τῷ κινητῷ Παρεκκλησίῳ τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς «Ὁ Ἅπ. Παῦλος». Τὸ κινητὸν Παρεκκλησίον, τὸ ὁποῖον μετεφέρθη εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς κατασκηνώσεις εἰς τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ δις καὶ εἰς τὴν κατασκηνωσιν τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας τρίς, συνέβλεπεν ἀναμφισβητήτως εἰς τὴν μετὰ μεγίστης προσοχῆς παρακολούθησιν τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ τὴν πραγματικὴν συμμετοχὴν τῶν κατασκηνωτῶν εἰς τὴν Θ. Λατρείαν. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 376671/869/21.10.71 ἐγγράφου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Κατασκηνώσεων τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας πρὸς τὸν Μακαριώτατον. «Ἐπιθυμοῦμεν, ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐγγράφον, «νὰ ὑποβάλωμεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τὰς θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἡμῶν, διὰ τὴν διάθεσιν τοῦ κινητοῦ Παρεκκλησίου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς... Ἰδιαίτερος, ἀναφερόμεθα εἰς τὴν τελευταίαν Θείαν Λειτουργίαν, ἣτις συνέπεσε μετὰ τὴν περίοδον τῶν οἰκογενειακῶν κατασκηνώσεων, καθ' ἣν καθολικὴ ὑπήρξεν ἡ ὁμολογία, ὅτι ἐδόθη ἡ εὐκαιρία εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν νὰ αἰσθανθῇ μοναδικὴν εὐχαρίστησιν καὶ κατάνυξιν...».

Πλὴν τῶν κατὰ Κυριακὴν ἐπισκέψεων τῶν αἰδ. ἐφημερίων τῆς Ἰ. Ἀρχιεπισκοπῆς εἰς τὰς κατασκηνώσεις συνεργεῖα αὐτῆς μετέβαινον τὰς ἑσπερινὰς ὥρας εἰς αὐτὰς καὶ ἔπειτα ἀπὸ κατάλληλον ὀμιλίαν, ἐγένετο προβολὴ κινηματογραφικῆς ταινίας ἢ ἐγχρώμων διαφανειῶν (slides) ἠθικοπαιδαγωγικοῦ περιεχομένου. Ἡ προβολὴ λ.χ. τῶν slides μετὰ θέμα «Ἡ Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου» κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Δεκαπενταυγούστου, συνέτελεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν δημιουργίαν συναισθημάτων εὐλαβείας, σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ, τὴν Κυρίαν τῶν Ἀγγέλων, τὴν Παναγίαν μας.

Εἰς τὰς γενομένας ἑορτὰς ἐπὶ τῇ λήξει τῆς κατασκηνωτικῆς περιόδου, παρίστατο πάντοτε εἰς ἐκπρόσωπον τοῦ Μακαριωτάτου, ὅστις ὀμιλῶν πρὸς τοὺς κατασκηνωτὰς διεβίβαζεν αὐτοῖς ὡς καὶ τοῖς παρευρισκομένοις τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνταῦθα, κρίνεται σκόπιμον, ὅπως μνημονεῦθῃ καὶ ἡ χάριν τῶν τέκνων τῶν αἰδ. ἐφημερίων καὶ τῶν Ἱεροψαλτῶν

κῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς λειτουργήσασα διὰ δευτέραν φοράν τατασκήνωσις εἰς τὴν Βουλιαγμένην. 'Αρχηγὸς καὶ στελέχη τῆς κατασκήνωσεως αὐτῆς ἦσαν κοινωνικαὶ λειτουργοὶ ἐκ τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῆς Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης τῆς 'Ι. 'Αρχιεπισκοπῆς. Τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου καὶ τῇ πατρικῇ εὐλογίᾳ τοῦ Μοκαριωτάτου, ἡ 'Αρχιεπισκοπὴ 'Αθηνῶν προσεπάθησε καὶ ἐφέτος νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὸ ἔργον τῶν κατασκήνωσεων εἶναι δι' αὐτὴν καὶ σοβαρὸν καὶ ἀξιὸν ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ μητρικῆς στρυγγῆς.

'Αρχιμ. Παντελεήμων Ρίζος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος

Προκειμένου νὰ πληρωθῶσι κατὰ τὴν διαδικασίαν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 9/1970 Κανονισμοῦ αὐτῶν κατωθι δύο θέσεις λαϊκῶν Γραμματέων α) τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Θείας Λατρείας, β) τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Διοργανώσεως τοῦ Ποιμαντικῆς ἔργου τῆς 'Εκκλησίας (ἄρθρον 178 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 11/1970 Κανονισμοῦ, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 25/71 Κανονισμοῦ, Κλάδος Αα2) καλοῦνται οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν κατάληψιν αὐτῶν, ὅπως ἐντὸς 20ημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλλωσιν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν αὐτῶν τῇ 'Αρχιεπισκοπῇ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ('Οδὸς 'Ιωάννου Γενναδίου 14).

'Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Νοεμβρίου 1971

'Ο 'Αρχιεπίσκοπος τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου
† 'Ο Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

'Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι μίαν θέσιν τακτικῆς Ἐφημερίου τῶν 'Ιερῶν Ναῶν 1) Εἰσοδίων Θεοτόκου Ἀμπελακίου Σαλαμίνος, 2) Ἀγίου Γεωργίου Ἀχαρνῶν, 3) Ἀγίου Ἰωάννου Μαραθῶνος, 4) Ἀγίου Δημητρίου Ἀσπροπύργου, 5) Εὐαγγελισμοῦ Θεοτόκου Καλυβίων, 6) Ζωοδόχου Πηγῆς Ν. Λιουσίων, 7) Ἀγίου Ἀθανασίου Μαρκοπούλου Ὠρωποῦ, 8) Ἀγίου Δημητρίου Κηφισιάς, 9) Ἀγίας Βαρβάρας Ν. Λιουσίων καὶ 10) Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Μήλεσι—Ὠρωποῦ, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὄνομα Κανονισμοῦ ὀριζόμενα δικαιολογητικά, πρὸς ἀνακέρυξιν των ὡς Ἐφημερίων.

'Ἐν Κηφισίᾳ τῇ 1ῃ Νοεμβρίου 1971

† 'Ο Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

'Ιερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Προκειμένου νὰ πληρωθῇ ἡ διὰ τῆς ἀπὸ 15-6-1971 Πρόξεως τῆς Διαρκοῦς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 535 Φ.Ε.Κ. (τ. Β') τῆς 10-7-1971 συσταθείσα τρίτῃ θέσις ἱεροκήρυκος τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦνται οἱ ἔχοντες τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα κληρικοὶ, ὅπως ἐντὸς εἴκοσι ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως.

'Ἐν Θεσσαλονίχῃ τῇ 6ῃ Νοεμβρίου 1971

† 'Ο Θεσσαλονίκης ΛΕΩΝΙΔΑΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Ἰωαννῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† 'Ο Σεργίω καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικῶς : Δραχμαὶ 200 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικῶς : Δολλάρια 9 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 'Ο Φιλόπατρις Ἅγιος Δημήτριος.

'Αρχιμ. Ἀνθίμου Δ. Ρούσσα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Αἰθιοπίας κ. Θεοφίλου εἰς Ἀθήνας (5-11-11-1971).

'Ιωάννου Καμρίρη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Α'. Διάσκεψις τῆς Προπαρασκευαστικῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς καθ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Διορθοδόξου Ἐπιτροπῆς.

Σάββα Ἀγουρίδου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀγιογραφικὰ Κείμενα περὶ τοῦ Γάμου.

Παναγιώτου Ἰ. Μπούμη, Δρ. Θ., Περὶ τὴν ἐπικοινωνίαν ἡμῶν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων.

Παρατηρήσεων στήλη.

'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

'Αθήναι, Ἰασοῦ 1 — Τηλέφ. 710.734.